NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 20 גר.

היינט 12 זייטען

נייער פאלקסבלאט

| №298 | Łódź, Niedziela, 27 grudnia 1936 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | לאדז, זונטאג פ' שמות ו"ע טבת תרצ"ז | 14-טער יאהרגאנג |

אין די רייהען פון די שפאנישע אויפשטענדיגע

הערשט דעמאראליזאציע

דאס רעגירונגס=מיליטער פערנעמט פאזיציעס אויף בעדייטענדע שטחים

וואלענסיא, 26 (ספ. טעל.)

די טעלעגראפען - אגענטור פון דער מאדרידער רעגירונג מעלדעט פון 25 ד. ח.: נאך א שטארקער ארטילעריע צוגרייטונג האט זיך דאס רעגירונגס-מיליטער ווייטער גערוקט אויף דעם אפשניט באא-דילא דעל מאנטע נישט אנטרעפענדיג אויף קיין שום ווידערשטאנד. ווי עס שיינט געפינען זיך די אויפשטענדיגע אונטער א שטארקן דעפרעסיע און זיי פערלירען דעם קאנטראל איבער זייערע מענשען. אויף די אנדערע אפשניטען ביי מאדריד הערשט רוה. די אלגעמיינע לאגע איז גינסטיג פאר דעם רעגירונגס-מיליטער.

וואלענסיא, 26 (ספ. טעל.)

די טעלעגראפען - אגענטור פון דער מאדרידער רעגירונג מעלדעט פון 26 ד. ח.: דער נעכטיגער טאג איז אדורך אויפ'ן מאדרידער פראנט רוהיג. עס זענען פארהאן קאנקרעטע פאקטאטען, וואס בעווייזען, אז אין לאגער פון די אויפשטענדיגע הערשט א דעמאראליזאציע צוליב מאנגעל אין לעבענס-מיטעל און די רעוואלוציאנער צווישען די בעזונדערע גרופען. די לאגע פון רעגירונגס-מיליטער איז א גינסטיגע, די ארבייטען איבער דער בעפעסטיגונג פון די ערא-בערטע פאזיציעס דויערן ווייטער. דאס רעגירונגס-מיליטער קאנסאלידירט די פאזיציעס. וואס זענען בעת די לעצטע צוויי טעג פערנומען געווארען אויף א בעדייטענדן שטח.

פערשטארקטע טעטיגקייט פון רעגירונגס - מיליטער.

וואלענסיא, 26 (ספ. טעל.)

א עסקאדרע פון רעגירונגס-עראפלאנען האט מיט ערפאלג באמבארדירט דעם וואקזאל אין קא-זארמעס אין קארדאווא. א אנדערע עסקאדרע האט באמבארדירט דעם וואקזאל און בריק אין אלקא-לעא, וואו זי איז אטאקירט געווארען דורך א יעגער-עראפלאן פון אויפשטענדיגע. פיער באמבען-עראפלאנען און דריי יעגער-עראפלאנען האבען באמבארדירט דעם וואקזאל און מיליטער בנינים אין טענעצל, זיי זענען אטא-קירט געווארען דורך 6 יעגער עראפלאנען פון די אויפשטענדיגע. די רעגירונגס-עראפלאנען זענען אומבעשעדיגט צוריקגעקומען צו זייער באזעס.

הילף פאר די שפאנישע ארבייטער

ירושלים (יט"א)

חוץ די 200 פונט, וועלכע די עקזעקוטיווע פון דער „הסתדרות" האט ארויסגעשיקט צו די שפאנישע ארבייטער, האט די „הסתדרות" די טעג איבערגעשיקט דעם פראפעסיאנעלען אינטערנאציאנאל נאך 800 פונט פאר די שפאנישע ארבייטער. דאס דאזיגע געלט איז געזאמעלט געווארען דורך פריי-ווילליגע בעשטייערונגען פון די יודישע ארבייטער אין א"י.

היטלער וויל שיקען קיין שפאניען נאך 5 דיוויזיעס

לאנדאן, 42 (ספ. טעל.)

דער דיפלאמאטישער קארעספאנדענט פון ניוס-קראניקל מעלדעט, אז היטלער האט בדעה צו שיקען קיין שפאניען צו הילף דעם גענעראל פעריאליזם.

פראנקא 5 דיוויזיעס (אנ'ערך 63500 מאן).

צוויי זיהן פון געוו. שפאנישען פרע-זידענט אריינגעטרעטען אין דער רעפובליקאנישער ארמעע.

וואלענסיא, 26 (ספ. טעל.)

צוויי זיהן פון געוועזענעם פרעזידענט פון דער שפאנישער רעפובליק אלקאלא זאמארא, זענען געקומען קיין בארצעלאנא בכדי אריינצוטרעטען אין דער רעפובליקאנישער ארמעע. זיי האבען דורכן ראדיא ערקלערט, אז זיי זענען געקומען בכדי צו קעמפען געגען דעם פרעמדען אימ-פעריאליזם.

דאקומענט וועגען ענגליש=איטאליענישען אפמאך וועט פערעפענטליכט ווערען מאנטאג

פאריז, 20 (ספ.) „טאן" פערעפענטליכט א דעפעשע פון זיין רוימישען קארעספאנדענט וועלכער מעלדעט, אז די ענגליש-איטאליענישע אונטערהאנדלונגען וועגען דעם אזוי גערופענעם „דזשענטעלמען-עגרימענט" זענען שוין דעפיניטיוו און ענדגילטיג פערענדיגט געווארען און אין דער נאענטסטער צייט דארף מען ערווארטען דאס אונ-טערשרייבען א געהעריגען דיפלאמאטישען דאקו-מענט, וועלכער וועט וואהרשיינליך פערעפענטליכט ווערען מאנטאג אדער דינסטאג.

בריסעל, 26 (ספ. טעל.)

די בעלגישע רעגירונג האט לויט'ן ביישפיל פון ענגלאנד און פראנקרייך בעשלאסען אנשטאט א פארשטעהערשאפט איינצואורדנען אין אדיס-אבעבא א גענעראל-קאנסולאט. די איטאליענישע רעגירונג האט צוליב דעם בעשלוס אויסגעדריקט איהר צופרידענהייט.

רוים, 26 (ספ. טעל.)

דער אמבאסאדאר פון די פעראייניגטע שטא-טען פיליפס האט בעשטעטיגט די ידיעה, אז אינ-גיכען וועלען אויך די פעראייניגטע שטאטען הא-בען אנשטאט א פארשטעהערשאפט אין אדיס-אבעבא א גענעראל קאנסולאט.

טשאנג=קיי=שעק בעפרייט

ער איז שוין אנגעקומען אויף א עראפלאן קיין נאנקין

פאריז, 26 (ספ. טעל.)

האוואס מעלדעט פון שאנכיי, אז מארשאל טשאנג-קיי-שעק איז בעפרייט געווארען. ער איז צוזאמען מיט זיין פרוי געקומען אויף אן עראפלאן קיין נאנקין. אלע פערזאנען, וואס זענען בשעתו פערהאלטען געווארען אין סיאן-פו, דע-רונטער אויך דער איבערן-מיניסטער טשאנג טסע פין ווי אויך דער וויצע-קריגסמיניסטער גען. טשע-ניו-טשעג זענען שוין אנגעקומען קיין לאיונג.

וועט אונטערשטרייכען די לאיאליטעט פון טשאנג-סיו-ליאנג און דעם קאמיכאר פון סיען-סי וואנג-הור-טשענג און וועט אויך אנווייזען, אז זייערע מעשים דארפען נישט אויסנוצט ווערען אלס רעוואלט אדער פוטש.

דער בעלאגערונגס - צושטאנד אין נאנקין און אנדערע כינעזישע שטעט וועט אפגעשאפט ווערען זונטאג.

טשאנג-סו-לאנגס חרטה - בריף

ערווארפט זיך אונטער יעדע שטראף

שאנכיי, 26 (ספ. טעל.)

דאס גליקציישיגע אנקומען קיין נאנקין פון מאר-שאל טשאנג-קיי-שעק און טשאנג-סו-ליאנג האט פער-ענדיגט דעם קריזיס, וואס איז אויסגעבראכען דעם 12 דעצעמבער. דערווייל הערשט אין נאנקין א מיל-דע אטמאספערע. דאס אנקומען פון טשאנג-סו-ליאנג'ן קיין נאנקין, וואו ער וועט פאקטיש זיין א ערוב'ניק, בעווייזט, אז די פאליטישע און מיליטע-רישע פראגען וועלען שנעל ערלעדיגט ווערען. טשאנג סיי-שעק'ן האבען אויפ'ן פליה-פלאץ בעגריסט א המון פון 200 טויזענד מאן.

טשאן-סיו-ליאנג האט נאכ'ן קומען קיין נאנקין איבערגעשיקט טשאנג-קיי-שעק'ן א בריף, אין וועל-כען ער ערקלערט: איך בין א נישט געבילדעטער און נישט קולטורעלער פערזאן דעריבער האב איך גע-טון אן אונבעטראכטען און פערברעכערישען שריט. מיט חרטה קום איך נאך איך קיין נאנקין, בכדי צו בעקומען די שטראף, וואס ענטשפרעכט מיין פער-ברעכען. איך וועל אננעהמען אפילו דעם טויט, אויב דאס וועט זיין נוצליך פאר מיין לאנד. איהר זאלט זיך נישט לאזען פיהרען פיים בעהאנדלען מיך פון געפיהלען פון פריינדשאפט נאר איהר זאלט מיך בעהאנדלען ווי איך האב פערדינט.

ווי מען איז משער וועט טשאן-קיי-שעק אינגי-[illegible]ן פערעפענטליכען א דעקלאראציע, אין וועלכער ער

די פראוואקאטארישע פאדערונג

פון יאפאנישער רעגירונג צו כינע

מאסקווע, 26 (ספ. טעל.)

„טאס" מעלדעט: די סאוויעטישע צייטונגען פערעפענטליכען ידיעות פון שאנכאי, לויט וועלכע דער יאפאנישער אמבאסאדאר קאוואגאע האט אין א געשפרעך מיט'ן כינעזישען אויסערן-מיניסטער טשאנג-טשונג נישט זיך נאר אקצעפטירט א קאמפראמיס צווישען די נאנקינער רעגירונג און טשענג-סו-ליאנג און געפאדערט ווי אמשנעלסטען ארויסצושיקען א שטראף-עקספעדיציע געגען צע-בונטעוועטען מארשאל, נאר האט אויך געפאדערט צו בעזייטיגען פון דער כינעזישער רעגירונג אלע פאקטארען, וואס זענען נישט מסכים צו שליסען א אפמאך מיט יאפאן אויף די יאפאנישע בעדינ-גונגען.

„טאס" בעטאנט דערביי, אז די דאזיגע פא-דערונג פון די יאפאנער איז ארויסען ארויסצורופען א בירגער-קריג אין כינע, בכדי ביי דער געלע-גענהייט צו צערשטיקלען כינע און אנעקסירען איינציגע פראווינצען פון כינעזישען טעריטאריום.

אמעריקאנער-יודישע ארבייטער דעלעגאציע אפגעפאהרען קיין ארץ-ישראל

ניו-יארק, 26 (יט"א טעלעגראפיש)

היינט איז אפגעפאהרען פון ניו-יארק קיין ארץ-ישראל א יודישע ארבייטער-דעלעגאציע מיט יוסף שלאסבערג בראש. די דאזיגע דעלעגאציע וועט אויך בעזוכען פוילען.

אויף דעם אפשידס-באנקעט זענען מיט רעדעס ארויסגעטרעטען די שליחים פון הסתדרות יוסף בארצק און ד"ר צמח.

נדבה פון צוויי מיליאן פונט פאר ארבייטסלאזע

לאנדאן, 26 (ספ. טעל.)

דער בעקאנטער אינדוסטריעלער לארד נעפילד האט געשאנקען צוויי מיליאן פונט שטערלינג לטובת די פרנסה-לאזע משפחות פון אועלס, קליווד און אנ-דערע ראיאנען, וואס האבען בעזונדערס שטארק גע-ליטען פון דער ארבייטסלאזיגקייט. די נדבה וועט גען נישט נאר אויף דירעקטע שטיצע, נאר אויך אויף צו שאפען נייע אינדוסטריעלע און לאנדווירטשאפט-ליכע אונטערנעהמונגען אין די אנגעוויזענע ראיאנען.

אחרי מחלה כבדה וממושכה שבקה חיים לכל חי האשה החשובה והצנועה העסקנית בצרכי צבור כל ימי חייה
ב"ע
שרה מלכה וואלפיש
אשת המנוח ר' שמואל ז"ל
בשנת השמונים לימי חייה.
ההלויתה תהי' היום ביום א' י"ג לחודש טבת 27/12 1936, בשעה 12
מבית האבל מאגיסטראצקא 4.
משפחתה המתאבלת.

בעקאנטמאכונג! צום הערבסט־ און ווינטער־סעזאן

דאס שיך־געשעפט האט בעוואוסטע

צוגעגרייט א קאלאסאלען אויסוואה

שפאציר און ספארט־שיך

לויט די לעצטע מאדעלען

A. Ogórek

Łódź, Zawadzka 11

tel. 202-86.

צוגענגליכע פרייזען א ספעציעלע אפטיילונג פון מענער־שיך.

אונזערע חשובע פריינד, חבר און פערוואלטונגס־מיטגליד

פון „העלענובעק"

דוד ראבינאוויטש און פרוי

צו דער בר־מצוה־פייערונג

פון זייער ליבען זוהן

יהודה לייב

ווינשען מיר אייך פיל נחת און ער זאל אייך דערציִגען ווערען

אלס גוטער נאציאנאלער ייִד.

מרדכי חיים רומקאווסקי און פרוי.

מזל־טוב

אונזער חשובן לאנגיעהריגען פערוואלטונגס־מיטגליד און קאסירער

ה׳ יצחק זילבערשאץ און פרוי

צו דער היינטיגער האכצייטס־פייערונג פון זייער ליבען זוהן

ה׳ משה זילבערשאץ מיט פרל. **חנה לאה ראזענפעלד**

ווינשט א הערצליכען „מזל־טוב" און פיל נחת

די פערוואלטונג, דאמען־קאמיטעט

און ווירטשאפטס־קאמיסיע

פון „תומכי אורחים".

דער לאדזער יודישער פליישער־ און וואורשטענמאכער־צעך, ציגעל־גאס 28

פאדערט אויף די אלע קצבים, וועלכע האבען אפגעגעבען ביטעס אויף

קאנצעסיעס

צו קומען היינט, זונטאג, דעם 27 ד. ח. 4 א זייגער נאכמיטאג, אין לאקאל

פון צעך, כדי אונטערצושרייבען ביטעס אויף

די קאנטינגענטען.

די פערוואלטונג.

דאנקזאגונג

די סעקציע פון צייטונגס־פערקויפער־פעראיין, פילסודסקיעגא 66 ביי „פועלי אגודת ישראל" דריקט אויס א הארציגען דאנק דעם חשוב׳ן סיים־דעפוטאט און פרעזעס פון דער יודישער קהלה אין לאדז

ר׳ לייבל מינצבערג

פאר זיין אינטערווענץ לטובת די יודישע צייטונגס־פערקויפער פון לאדז.

מיט אכטונג

די פערוואלטונג.

גערענקט, ביי

שטשעשליווי

א גרויסער אויסוואהל פון

אריגינעלע בילליגער און

טאמאשאווער סחורות

אויף אנציגער און פאלטענס

פון די בעסטע קוואליטעטען

אויך **פערשידענע רעשטען**

קומט אי איבערצייגט אייך

R. Szczęśliwy

לאדז, 5 **נאוואמיעסקא** 5

טעל. 156-09.

גערענקט פראנט II שטאק.

Biuro pisania podań

do władz administracyjnych i sądowych.

Przepisywanie na maszynie.

M. AUGENFISZ

Łódź, Zawadzka 9.

צענטר. יוד. האנדוו.־פארבאנד אין פוילן

עקספאזיטור לאדז, פיעטריקאווער 45, טעל. 32־181

דער סעקרעטאריאט פון דער עקספאזיטור נעמט אן אויסציקויפן

פאטענטען אויפ׳ן יאהר 1937

ביים אויסקויפען דעם פאטענט מוז מען ביילעגן דעם אלטען פאטענט, די הענדוו. קארטע און קוויט. פון דער ערשטער בעצאהלטער ראטע פאר דער ווינטער־הילף־אקציע.

דער סעקרעטאריאט איז טעטיג טעגליך פון 10—2 און פון 5—9 אוו.

דער סעקרעטאריאט.

Biuro Buchalteryjno-Rewizyjne

S. Brawerman

Łódź, Piotrkowska 17

front, II piętro, tel. 242-27

פיהרט זיך א רייה יאהרען האנדעלס־ביכער אין ביורא און אויפ׳ן ארט. צוגענגליכע האנאראר־

אינפארמ. ווערען ערטיילט אין די ביורא־שעה׳ן אומזיסט.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען

אין עלטער פון 59 יאהר אונזער טייערע מוטער

נ״ע חי׳ רבקה זילבער

אשת חנוך העניך ז״ל

(פון דערהיים ווידאוואסא)

די לוי׳ קומט פאר היינט, זונטאג, ד. 27 דעצ. 1936, 1 א זייגער בייטאג פון טרויער־הויז, קאנסטאנטינער 5, וועגען וואס ס׳טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע

קינדער און פאמיליע

בילייד

אונזער הערציגסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער מיטגלידין **יוכבד מעל** צוליב׳ן טויט פון איהר מאן און פאטער

יצחק לייזער ב״ע

זייט געטרייסט מיט המקום יוחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

די סעקציע

צייטונגס־פערקויפער־פעראיין

פילסודסקיעגא 66.

מזל־טוב

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען קוזין ה׳ יעקב העניך גרינשפאן מיט פרל. ברייגע דאנצינגער ווינשען מיר א הארציגען מז״ט און א גליקליכע צוקונפט.

יעקב לייב און רפאל יצחק הערשקאוויטש.

Mgr. Praw

Ludwig Goldkorn

Tłumacz przysięgły

dla języków

niemieckiego

hebrajskiego

i żydowskiego

przeprowadził się

na ul. ZAWADZKA 23, tel. 114-50

przyjmuje od 11—2 i od 16—19 w.

Doktór

M. Kalisz

אוניווערזיטעט אין ראסטאק

צאהן־ארצט

סטאמאטאלאג־כירורגיע

פיעראצקיעגא 7 (וואלנעליצקא)

טעל. 26־108

אויפנאהם־שעה׳ן פון 3—7.

Dr. med.

Ignacy Grynberg

אינערליכע קראנקהייטען

ספעצ. פאר הארץ־קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

Cegielniana 17, tel. 174-15

נעמט אן פון 6 ביז 7 אווענד.

עפענטליכע ווארנונג

דערמיט ווארענען מיר די יעניגע פערוו.־מיטגלידער פון געגריוועטע שוסטער־האנדווערקער, אז זיי זאלען נישט פריהער אויסארבייטען די שטיוועל, וואס שטאמען פון פאדריאד, ביז די גאנצע פראגע וועט רעגולירט ווערען אויף דער פערזאמלונג, אין געגענפאל וועלען מיר געצוואונגען זיין אנצוניהמען אלע שטרענגסטע מיטלען געגען אזא האנדלונג. מיט אכטונג

פאר א גרופע פון 50 מיטגלידער

ש. שיינראק, זגערזשער 10.

Doktór

A. S. TENENBAUM

אינערליכע קראנקהייטען

(ספעציעל לונגען)

Piotrkowska 109

tel. 220-25.

נעהמט אן פון 6—8 אווענד.

אויערן, נאז און האלז און לונגען־קליניק

מיט בעטען פון

Dr. **Z. RAKOWSKI**

פיעטריקאווער 67. טעל. 81־127

נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועקס אפעראציע א. א. וו. ווי אויך אמבולאטאָרישעס פון 9־2 און פון 4־8 אווענד

ביי דער קליניק איז טעטיג

א רענטגען־קאבינעט

פאר דורכלייכטונגען און אלערליי ראטגראפיעס

Doktór

Klinger

ספעציאליסט

פאר ווענערישע, הויט, האאר

און סעקסואל־קראנקהייטען

Andzrzeja 2, tel. 132-28

נעמט אן פון 9 ביז 11 פ.ר. און פון 6 ביז 8 אוו

Dr. med. J. PIK

נערוועז־קראנקהייטען, נערוואזיטעט סעקסועלע שוואכע

זגערזשער 24

נעמט אן פון 12 ביז 1.

פריוואט **אל. קאשציושקי 27**

נעמט אן פון 5— 7 אווענד.

דאקטאר

דניאל כהן

שטערלינגא 5 טעל. 228-08

אינערליכע און נערווען־קראנקהייטען

עלעקטרא־טעראפיע

נעהמט אן פון 5 ביז 7 אווענד.

DR

H. GUTSTADT

אקושער־גינעקאלאג

וואוינט יעצט

זאכאדניא 66, טעל. 52־129

נעמט אן פון 9—11 פארמ. און 5—7 אוו

Dr. med.

Markowiczowa

choroby skórne i weneryczne

MONIUSZKI 2, tel. 166-35.

Godz. przyjęć 8—9, 4—7 po poł.

Dr. med. Niewiażski

ספעציאליסט פאר טריפער, סיפיליס און הויט־ קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער־שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

פראנט, 1טער שטאק

נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אווענט

זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג.

ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

נעמט אן פון 9-11 און פון 6-8 אווענט

Dr. med.

SZARLOTTA EIGEROWA

Zawadzka 5,

telefon 107-20.

נעמט ווידער אן.

Dr. med.

M. TAUBENHAUS

צוריקגעקעהרט

ספעציאליסט

פאר אקושעריע און פרויען־קראנקהייטען

פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט

זגערזש 11. טעלעפאן 09־246

נעמט אן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אוו

Lekarz-Dentysta

H. Żółtkowska

przeprowadziła się

na ul. Cegielnianej 17.

Dr. med. LEON FAMILIER

אינערליכע און קינדער - קראנקהייטען

6. שערפליצן 37 בענעדיקטא

נעהמט אן פון 5—7 נאכמ.

Lek.-Dentysta

Jakób Karmazyn

2 **פאלודניאווא** 2

טעל. 36־114.

נעמט אן 9—1 און פון 4—7 נאכמ.

Dr.

Wajnberg

ספעציאליסט פאר לונגען, הארץ און סקלערא קראנקהייטען

145 פיעטריקאווער

טעל. 02־126.

נעמט צו פ 9—10 פריה. 3—5 8—9 אוו.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל

דריקען מיר אויס דעם חב׳

ה. רעטשקינסקי

צוליב׳ן טויט פון זיין אומפער־געסליכען

פאטער נ״ע

די פערוואלטונג

און מיטגלידער פון

ספארט־קלוב

„Jedność"

מעכאנישע

שיך־ לאסטריי ווייסעריי!

פיהרט אויס

בילליג, שנעל, גוט

אלער ארט **מאשינען־טיילען**

J. Reder, Łódź,

11 Listopada 11/13

רוג זאכאדניא

DR. MED. **H.**

Różaner

הויט, ווענערישע און סעקסועלע קראנק.

NARUTOWICZA 9,

tel. 128-98.

כעמיש־באקטעריאלאגישע לאבאראטאריום

פ. שאץ, לאדז

37 פיעטריקאווער

די פראַגע פון דער הלוואה פאַר פוילען פאַר דעם פראַנצויזישן פאַרלאַמענט

פּאַריז, 26 (ספּ. טעל.)

האַוואַס מעלדעט, אַז די קאָמיסיע פאַר אויסערליכע ענינים ביים פאַרלאַמענט איז צוזאַמענגערופן געוואָרן אויף היינט נאָכמיטאָג מיטן ציל אויסצוהערן די רעדע פון מיניסטער דעלבאָס וועגן דעם געזעץ-פּראָיעקט, וואָס בעפולמעכטיגט אויסצושרייבן אין פראַנקרייך די פּוילישע הלוואה. ווי בעוואוסט האָט זיך אין דער קאָמיסיע אַרויסגעזאָגט גינסטיג וועגן דעם פּראָיעקט. זי וועט אָבער נאָך אויסהערן די אויפקלערונגען פון אויסערן-מיניסטער.

דערהרגעט אַ יודישן וואַלד-סוחר אין וואַלד נעבן קראַשניק

לובלין, 26 (טעלעפאָניש)

מיט אַ צייט צוריק האָט דער אייגענטימער פון וואַלד פּאָפּקאָוויצע, משה וואַכאַלדער נעבן קראַשניק, ענטזאָגט זיין וואַלד-וועכטער טשיבא.

דינסטאָג 3 בייטאָג, ווען דער וואַלד-אייגנטימער משה וואַכאַלדער מיט זיין זון אליעזר זענען געווען טיף אין וואַלד, איז דער אָפּגעזאָגטער וואַלד-היטער טשוכא מיט נאָך 2 פּערזאָן בעפאַלן די צוויי יודען און מיט דרענגער דערהרגעט משה וואַכאַלדערן און זיין 18-יאָהריגען זוהן שווער פאַרוואונדעט, וועלכער איז נעכטען אין אַ שווערען צושטאַנד געבראַכט געוואָרן קיין לובלין אין יודישן שפּיטאָל.

משה וואַכאַלדער איז אַלט געווען 47 יאָהר און פאַריתומט אַ פרוי מיט קינדער. טשוכא אין אַרעסטירט.

בודזינסקי האָלט נישט פון דועלען

וואַרשאַ, 26 (טעלעפאָניש)

ווי בעקאַנט האָבען אַ רייהע יודישע קאָמבאַטאַנטען נאָך דער אַנטיסעמיטישער רעדע פון דעפּ. בודזינסקי אין סיים איהם צוגעשיקט אַרויספאָדערונגען אויף אַ דועל. ווי מען גיט איבער וועט וואַהרשיינליך צו קיין דועל נישט קומען, ערשטענס צוליב דעם, וואָס בודזינסקי, ווי עס ווייזט זיך אַרויס איז אַ פּחדן און האַלט בכלל נישט פון דועלען און צווייטענס בעמיהט מען זיך פון געוויסע קרייזען, אַז עס זאָל נישט קומען צו קיין דועל.

גלייכצייטיג דערוויסט מען זיך, אַז עס האָט בודזינסקי׳ן צוגעשיקט אַ אַרויספאָדערונג אויף אַטאַמאַר-בערנסאָן דער לאַנגיעהריגער קאָרעספּאָנדענט פון „פ.אַ.ט.” אין מאָסקווע און מיטאַרבייטער פון „נאַזשעטאַ פּאָלסקאַ”, וועלכער האָט זיך געפיהלט בעליידיגט פון בודזינסקי׳ס רעדע.

אויפרייס אויף אַ איטאַליענישע שיף

26 דערהרגעטע, 100 פאַרוואונדעטע

רוים, 26 (ספּ. טעל.)

אויף דער איטאַליענישער שיף „צעזאַרע קאַטיסטי”, איז אין פאָרט מאַסוא פאָרגעקומען אַ אויפרייס. 26 מאַן זענען דערהרגעט געוואָרען און אַנ׳ערך הונדערט פאַרוואונדעט. די קרבנות פון אויפרייס זענען דאָס רוב אַרבייטער, וואָס זענען געפאָהרען קיין מזרח-אַפריקאַ אויף אַרבייט.

ערוואַרט נישט קיין פרעמדע הילף! — העלפט אייך אליין!
ברענגט אייערע אָפּשפּאָרונגען אין אַלע פרייע געלדער נור אין

BANK KUP. KRED.

29 PIOTRKOWSKA 29

יעדער נישט-איינגעצאָהלטער גראָשען איז אַ פאַרבראָכען
געגען אייערע אייגענע אינטערעסען!

Bank Kupiecko-Kredytowy Sp. w Łodzi

ul. Piotrkowska 29

אָפּשפּאָרונגען אָנהויבענדיג פון 1 זלאָטי, ווקלאַדען, איינקאַסאָ, איבערווייזונגען, טשעק-קאָנטעס.

18 אַפּריל וועט פאָרקומען וואַהלען צו דער לעמבערגער קהלה

לעמבערג, 26. (טעל.) די וואַהל-קאָמיסיע ביי דער קהלה האָט בעשטימט דעם טערמין פון וואַהלען צו די קהלה אויף דעם 18 אַפּריל.

צוריק ערלויבט צו שפּילען יודיש טעאַטער אין קאָלאָסעאום אין לעמבערג

לעמבערג, 27. (טעל.) ווי עס איז בשעתו געמעלדעט געוואָרען האָבען אין טעאַטער „קאָלאָסעאום” אין וועלכען עס האָט געשפּילט אַ יודישע טרופּע פּלוצלונג אָנגעהויבען צו פּלאַצען די סופיטען און די בוי-טעכנישע קאָמיסיע האָט דאָרט פאַרווערט צו שפּילען טעאַטער, דער פאָרזיצענדער פון אַרטיסטען פאַראיין איז געקומען קיין לעמבערג און נאָך לענגערע אינטערווענצען איז איהם געלונגען צו פועל׳ן, אַז דער פאַרבאָט זאָל אָפּגענומען ווערען, און היינט האָט שוין ווידער דאָרט געשפּילט אַ יודישע טרופּע.

עליה פון האָלאַנד קיין א״י

אַמסטערדאַם, (יט״א) לויט אַ מיטטיילונג פון פּאַלעסטינאַ-אַמט אין האָלאַנד האָבען פון 1 יולי 1935 ביז׳ן 1 יולי 1936 קיין א״י עולה-געווען 93 פּערזאָן אויף אַרבייטס-סערטיפיקאַטען, 66 פּערזאָן אויף קאַפּיטאַליסטען-סערטיפיקאַטען 7 קינדער פון דער יוגענד-עליה און 5 מיידלעך אין די וויזאַ-אַנשטאַלטען.

שווייצאַריען אַלאַרמירט

צוליב די דייטשע בעוואָפנונגען אויף איהרע גרעניצען

פּאַריז, 26 (ספּ. טעל.)

זייט אַ לענגערע צייט ברענגט די פראַנצויזישע פרעסע אַלאַרמירענדע ידיעות וועגען די דייטשע בעוואָפנונגען אין דעם דריייעק, וואָס עס בילדעט די גרעניץ צווישען פראַנקרייך — דייטשלאַנד און שווייץ נעבען באַזעל.

דער קאָרעספּאָנדענט פון „אינטראַסיזשאַן” מעלדעט, אַז אַ געוויסע צייט לעבען די שווייצאַרישע געזעלשאַפט און פּאָליטישע קרייזען פון דער שווייץ אונטער דער דראָהונג פון די דייטשע בעוואָפנונגען. די שווייץ מאַכט פיבערהאַפטע צוגרייטונגען בכדי צו פאַרזיכערן די נאַציאָנאַלע פאַרטיידיגונג. עס זענען די טעג געשאַפן געוואָרן ספּעציעלע גרעניץ-אָפּטיילונגען, וואָס רעקרוטירן זיך פון פריוואַטלינגע רעזערוויסטן. אַחוץ דעם זענען די אָפּטיילונגען, וואָס געפינען זיך אויף דער שווייצאַרישער גרעניץ, צוגעטרעטן דעם 21 דעצעמבער צו פאָרטיפיקאַציע אַרבייטן. אַלע שווייצאַרישע כוחות אויף דעם אָפּשניט זענען פאַרנומען מיט גראָבן אָקאָפּעס און אַדורכפירן בעפעסטיקונגען. די אַרבייטן ווערן אַדורכגעפירט זייער דיסקרעט. לויט ידיעות, וואָס עס האָט די שווייצאַרישע רעגירונג, אַחוץ די אָפּטיילונגען פון די רייכס-וועהר, וואָס געפינען זיך אין שוואַרצוואַלד — אַנ׳ערך 40 קילאָמעטער פון דער שווייצאַרישער גרעניץ — אין די נאָענטע דייטשע גרעניץ בעזעצט מיט שטורם-אָפּטיילונגען, וואָס געפינען זיך זייט אַ געוויסער צייט אין קריגס-בערייטשאַפט.

שטיפטונג פון אַ יודישען פילאַנטראָפּ אויף בודאַפּעשטער טעכנישער הויך-שול

בודאַפּעשט (יט״א) דער יודישער אינדוסטריעלער און פילאַנטראָפּ לעאָפּאָלד אשנער האָט געשפּענדעט 300 טויזענד פּענגע פאַר דער שאַפונג פון אַ קאַטעדער און אינסטיטוט פאַר אַטאָמפיזיק אויף דער בודאַפּעשטער טעכנישער הויכשול.

לעאָפּאָלד אשנער איז דער גענעראַל-דירעקטאָר פון אַן אונגאַרישער פאַבריק פון עלעקטרישע לאָמפּען. ער איז אַ פּראָמינענטער מיטגליד פון דער יודישער קהלה אין בודאַפּעשט און האָט אין די לעצטע יאָהרען געשפּענדעט גרעסערע סומען אויף יודישע וואוילטעטיגע צוועקען.

געשטאָרבען בעדייטענדער יודיש-אונגאַרישער פּובליציסט געזאַ פּעלעקי

בודאַפּעשט (יט״א). פון אַ לונגען-קרעבס איז געשטאָרבען ער עלטער פון 46 יאָהר דער בעדייטענדער אונגאַרישער פּובליציסט און קונסט-היסטאָריקער געזאַ פּעלעקי. אין דער לויה האָבען זיך בעטייליגט פאָרטרעטער פון די פּאָליטישע, זשורנאַליסטישע און קונסט-קרייזען. פּעלעקי איז געקומען צו קבורה אויפן יודישען בית-עולם אין בודאַפּעשט.

2000 יודישע משפחות פון פוילען זאָלען אויסוואַנדערען קיין בירא-בידזשאַן?

ניו-יאָרק, (יט״א טעלעגראַפיש)

אויף אַ באַנקעט, וואָס איז אָרגאַניזירט געוואָרען לויט דער איניציאַטיוו פון דעם „קאָמיטעט פאַר קאָלאָניזירען יודען אין בירא-בידזשאַן” האָט דער פאָרזיצער פון דעם ענגלישען פאַרלאַמענטאַרישען קאָמיטעט פאַרן „אָרט” לאָרד מאַרליי ערקלערט, דאָס די סאָוויעטישע רעגירונג האָט איינגעשטימט אַריינצולאָזען פון פוילען קיין בירא-בידזשאַן אים משך פון יאָהר 1937 2000 יודישע משפּחות אין 500 יחידים.

דער פאָרזיצער פון דעם קאָמיטעט וויליאַם קאָהען האָט פאָרגעלעזען אַ בעגריסונג פון דעם סאָוויעטישען אַמבאַסאַדאָר אין וואַשינגטאָן טראָיאַנאָווסקי, וועלכער טיילט מיט, אַז די איינוואַנדערונג פון די פוילישע יודען קיין בירא-בירזשאַן וועט זיך אָנהויבען פון פעברואַר אָדער מערץ 1937. די פאַרצעגערונג איז ענטשטאַנען צוליב דעם מאַנגעל פון ענטשפּרעכענדע וואוינונגס-בעדינגונגען אין בירא-בידזשאַן.

דער דייטשער מלוכה-אוצר וויל פאַרדינען אויף דער דעוואַלואַציע פון דער אויסלענדישער וואַלוטעס

גרויסע אומצופרידענהייט אין די אינדוסטריעלער קרייזען אין דייטשלאַנד

בערלין, 26 (ספּ. טעל.)

די דייטשע רעגירונג האָט אָנגענומען אַ געזעץ, לויט וועלכען עס ווערט קאָנפיסקירט לטובת דער מלוכה די רוחים פון די פריוואַטע אונטערנעהמונגען, וואָס זענען ענטשטאַנען צוליב׳ן פאַרקלענערן זיך פון די שולדען פון די געגעבענע אונטערנעהמונגען דורך דער דעוואַלואַציע פון זייערע חובות, וואָס זענען געווען פאַרזיכערט אין אויסלענדישע וואַלוטעס. די דאָזיגע רוחים זענען ענטשטאַנען בעזונדערס אין דער לעצטער צייט נאָך דער דעוואַלואַציע פון האָלענדישען גולדען און שווייצאַרישען פראַנק.

דאָס געזעץ ווערט בעגרינדעט אָפיציעל מיט דער נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישע אידעאָלאָגיע, וועלכער דערלאָזט נישט צו „אומבערעכטיגטע פאַרדינסטען וואָס זענען שעדליך פאַר דער אַלגעמיינהייט”. דאָס געזעץ האָט אַרויסגערופען אין די אינדוסטריעלער און באַנק-קרייזען אַ גרויסע אומצופרידענהייט.

דער יאַפּאַנישער בודזשעט בעטרעפט איבער 3 מיליאַרד יען

טאָקיאָ 26 (ספּ. טעל.)

היינט האָט דער קייזער אין בייזיין פון פאַרלאַמענט געעפענט די 70־טע סעסיע פון פאַרלאַמענט. אין דער טראָן־רעדע האָט דער קייזער בעטאָנט, אַז די האַרמאָנישע בעציהונגען פון יאַפּאַן מיט אַנ׳דערע מלוכות פאַרשטאַרקען זיך כסדר.

אַראַבישע טעראָריסטען

בעשיסען אַ קריסטליכע קירכע בעת די ווייַנאַכטס-תפלות

ירושלים, (יט״א טעלעגראַפיש)

די הייליגע תפילות פון ווייַנאַכטען אין דער קירכע פון דער הייליגער באַזיליקע אין בית-לחם איז געשטערט געוואָרען דורך טעראָריסטען, וועלכע האָבען פונקט בעת די תפילות געעפענט אַ שיסעריי פון די אַרומיגע בערג אין דער ריכטונג פון די קירכע, אין וועלכע עס איז געווען פאַרזאַמעלט אַ גרויסער עולם. עס איז גלייך אַרויסגעשיקט געוואָרען אַ גרויסע פּאָליציי-אָפּטיילונג. עס איז אָבער נישט געלונגען צו כאַפּען די טעראָריסטען.

ווידער צוזאַמענשטויסען צווישען קריסטליכע און מוזולמענישע אַראַבער אין א״י

ירושלים 26 (טא טעלעגראַפיש)

אין ירושלים און אין יפו זענען ווידער פאָרגעקומען שטרייטען און צוזאַמענשטויסען צווישען קריסטליכע אַראַבער און מוזולמענער. עס איז פאָר האַן אַ צאָהל פאַרוואונדעטע הויפּטזעכליך צווישען די קריסטליכע אַראַבער.

דער אַראַבישער אַרבייטער-קלוב אין חיפה האָט היינט פאַרעפענטליכט אַנ׳אויפרוף געגען די דאָזיגע שטרייטיגקייטען און קאַנפליקטען.

דער אויפרוף זאָגט זיך אַרויס פאַר אייגשטעלן פרידליכע בעציהונגען צווישען אַלע טיילען פון דער בעפעלקערונג אין א״י.

אויף 100 מענשען 99 רויכערן

די איינציגע אונשעדליכע פאַר׳ן געזונד פּאַטענטירטע 4-ווי אַטטאָמאַטיע גילזען זענען

„OSMAN”

1-טע לעטשניצע מיט שטענדיגע בעטען
פאַר כירורגישע פון ציין, קיהן-באַקען און יאַסלעס
פון Dr. med.

Sadokierski

פּיעטריקאַווער 56, טעל. 129-77.

עמפּפאַנגס-שעה׳ן פון 9 פריה ביז 12 בייטאָג.

Dr. med.

HALTRECHT

ספּעציעל-אַרצט פאַר הויט-, געשלעכטס קראַנקהייטען און מענער-שוועכע

האָט זיך איבערגעצויגען פון פּיעטריקאַווער 10 אויף

161 פּיעטריקאַווער 161

טעל. 245-21.

פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזען

געגען דעם האנדעלס=אפמאך

צווישען די פעראייניגטע שטאטען און דייטשלאנד

פראטעסטען פון אנטי=היטלער=קאמיטעט אין אמעריקא

נ י ו - י א ר ק, (יט"א טעלעגראפיש).

דער פעראייניגטער אנטי־נאציסטישער באָי־קאָט־קאָמיטעט האָט ארויסגעשיקט צום אמעריקא=נער פינאנץ־מיניסטער א פראָטעסט־דעפעשע געגען דעם געפלאנטען האנדעלס־אפמאך צווישען די פעראייניגטע שטאטען און דייטשלאנד.

א מפלה פון א היטלער-גדול

ב ע ר ל י ן, 26 (יט"א טעלעגראפיש)

קארל שמידט, א מיטשעפער פון די אנטי־יודישע געזעצען איז איצט בעזייטיגט געווארען פון אלע זיינע אמטען. אלס מאטיוו איז אנגעגעבן געווארען זיין שלעכטער געזונד־צושטאנד. מען דערוויסט זיך אבער איז עס נאר א אויסרייד. די אמתע סבה איז, וואס עס איז פעסטגעשטעלט גע־ווארען, אז פאר דער היטלער=פעריאד איז ער גע־שטאנען אין נאהנטע בעציהונגען מיט יודען.

שאכט רעדט ווייטער וועגען קאלאניעס

ב ע ר ל י ן, 26 (ספ. טעל.)

אין א רעדע ערב די חגאות, וואס שאכט האט געהאלטען פאר די יונגע אנגעשטעלטע פון דער דייט־שער רייכסבאנק האט שאכט צווישען אנדערען ער־קלערט, אז די וועלט איז געננוג גרויס, בכדי דייטש־לאנד זאל קענען האבען איהרע קאלאניעס. עס איז נויטיג עקשנות'דיג ארויסצודריקען דעם דייטשען ווילען צו בעקומען קאלאניעס, ווייל דאס איז דאס איינציגע מיטעל ארויסצוהאלטען דאס דייטשע פאלק מיט פראדוקטען פון אייגענעם לאנד.

היטלערס „מיין קאמף"

וועלען בעקומען אלס מתנה אויך די דייטשען, וואס וועלען חתונה האבען אין אויסלאנד

ב ע ר ל י ן, 26 (ספ. טעל.)

דאס אויסערן - מיניסטעריום האט פונאנדער־געשיקט צו די דיפלאמאטישע פארשטעהער אין אויס־לאנד נייע פארשריפטען וועגען דער חתונה פראצע־דור פון דייטשע בירגער. אין אויסלאנד, דארט ווי דער דאזיגער אקט ווערט אהורכגעפיהרט דורך די דייטשע קאנסולען. פון היינט אן וועלען דייטשע בירגער נישט אין דייטשלאנד נאר אויך אין אויסלאנד בעת דער חתונה־צערעמאניע בעקומען א עקזעמפלאר פון היטלער'ס „מיין קאמף". די דאזיגע מתנה וועלען זיי בעקומען אויך ווען איינער פון דעם פאָרל האט די דייטשע בירגערשאפט.

יודישע ווינטער=הילף-אקציע אין בערלין

ב ע ר ל י ן (יט"א). אין די ראהמען פון דער יודישער ווינטער־הילף־אקציע אין בערלין זענען חנוכה בעשאנקען געוואָרען 4000 יודישע קינדער, וועלכע האבען בעקומען קליידונג, שפילצייג און זיסוואַרג. אין דער בערלינער יודישער ווינטער־הילפס־אקציע זענען טעטיג 1513 עהרענאמטליכע זאמלער, דערונטער 1269 פרויען און 244 מענער.

נישט פערהאן קיין מלחמה=געפאהר

ערקלערט טשעכישער מלוכה-פרעזידענט בענעש

פ ר א ג, 26 (ספ. טעל.)

דער פרעזידענט פון דער טשעכאסלאוואקישער רעפובליק ד"ר בענעש האט געכטען געהאלטען דורכ'ן ראדיא א גרויסע רעדע וועגען דער לאגע אויף דער וועלט.

ער האט אנגעהויבען זיין רעדע מיט דער פעסט־שטעלונג, אז אין יאהר 1936 האט זיך איירָאפע גע־פונען אין א סיטואציע, וועלכע קען בעצייכענט ווע־רען מיט'ן נאמען „איירָאפע אין שטורם און אין רע־וואלוציע". אנגעהויבען האט עס זיך מיט דייטש־לאנד'ס פעזעצען דעם ריין־געביט און מיט'ן קינדי־גען דעם לאקארנא־אפמאך. דעמאלט האט געהאלטען ביי אויסברעכען אנ'איירָאפעאישע מלחמה. בעת די דיקטאטארישע מלוכות האבען זיך אין משך פון יאהר בעמיהט צו בעפעסטיגען זייערע פאזיציעס, האבען די איבריגע מלוכות איבערגעלעבט שווערע סאציאלע און מאראלישע דערשיטערונגען.

איבערגעהענדיג צו דער אומרוהיגער לאגע, וועל־כע איז ארויסגערופען געווארען צוליב שפאניען, האט פרעזידענט בענעש געזאגט, אז איירָאפע איז איצט איינגעטיילט אין דריי אידעאלאגיעס, וואס זע־נען פיינדליך צו אייגאנדער: קאמוניסטישע, פאשיס־מישע און דעמאקראטישע. טשעכאסלאוואקיי האט זיך אפגעגעבן א חשבון, וואס די פאלקער־ליגע איז אומשטאנד צו טון און וואס נישט; זי האט דעריבער בעמיהט זיך מיט אייגענע כוחות צו זיכערן איהר לאגע. „מיר האפען, האט געזאגט בענעש, זיך צוגע־גרייט אויף אלע עווענטואליטעטען".

פרעזידענט בענעש האט דאן גערעדט מיט אפ־טימיזם וועגען דער אינערליכער לאגע אין פראנק־רייך. אויך ענגלאנד האט פון די געשעהענישען אין לעצטען יאהר געלערנט, אז זי טאר זיך נישט אי־זאלירען פון קאנטינענט. וואס שייך איטאליען, איז זי איצט פעראינטערעסירט אין א שלום אין איירָאפע געפענדיג אנ'אנצוהערניש וועגען דייטשלאנדס פרובען צו היטלעריזירן די שכנות'דיגע לענדער (געמיינט אין דער ערשטער רייה טשעכיען), האט פרעזידענט בענעש געזאגט:

„מיר האבען קאטעגאריש אונטערגעשטראכען, אז טשעכאסלאוואקיען וועט נישט דערלויבען, אז די איירָאפעאישע סיטואציע זאל דערפיהרען צו פא־שיזירען אדער באלשעוויזירען איירָאפע. די דיקטא־טארישע רעזשימען זענען ענטשטאנען פון שווערי־קייטען און פערהעלטנישען, וועלכע זענען נאר איר־גענטליך פאר די דערמאנטע לענדער. דער קאמוניס־טישער רעזשים איז נאר צוגעפאסט פאר'ן ראטען־פערבאנד.

עס וואלט געווען א משוגעת איינצופלאנצען די דאזיגע ביידע אידעאלאגיעס דארט, וואו די פער־העלטענישען פאר זיי זענען נישט צוגעפאסט. דער פרוב דאס צו טון וואלט ארויסגערופען א שרעקליכע מלחמה. אזא מלחמה וואלט געווען א משוגעת".

„מיר גלויבען נישט, האט געזאגט פרעזידענט בענעש — אין אנ'איירָאפעאישער מלחמה. מיר גלוי־בען אויך נישט אין די רעדערייען וועגען א רוסיש־דייטשער און רוסיש־יאפאנישער מלחמה און אויך נישט די רעדערייען וועגען אנ'אנפאל אויף עסטריך, ליטע און טשעכאסלאוואקיי".

ווייטער האט ד"ר בענעש ערקלערט, אז טשע־כיען וועט אויך אין קומענדיגען יאהר אלץ טון, כדי אויסצומיידען אנ'איירָאפעאישע מלחמה.

צום סוף האט ד"ר בענעש גערעדט וועגען שטאר־קען וואוקס פון דער טשעכישער ארמעע און וועגען די בעמיהונגען פון דער טשעכישער רעגירונג צו רע־גולירען די דייטש־טשעכישע בעציהונגען.

MATERJAŁY
najprzednieiszej jakości
JANKOWSKI
FABR. SUKNA BIELSKO
SPRZEDAŻ DETALICZNA
Łódź, Piotrkowska 88.

טשעכאסלאוואקיי האט געגוג שוץ=מיטלען געגען יעדען אנגרייפער

ל א נ ד א ן, 26 (ספ. טעל.)

דער פראגער קארעספאנדענט פון „דיילי עקס־פרעס" האט געהאט א אינטערוויאו ביים טשעכישען אויסערן־מיניסטער קראפטא אין שייכות מיט די קלאנגען וועגען די אגרעסיווע פלענער פון דייטש־לאנד.

מיר גלויבען נישט — האט געזאגט דער אוי־סערן־מיניסטער — אז די דייטשע רעגירונג זאל הא־בען איצט פיינדליכע פלענער געגען טשעכאסלאוואַ־קיען. צווישען דייטשלאנד און אונז זענען נישט פאר־האן קיין ערנסטע סיבות צו קאנפליקטען. איבריגענס האט טשעכאסלאוואקיען אזעלכע שוץ־מיטלען, אז זי קען נישט ווערען קיין ליכט־רויב פון וועלכען עס איז אנגרייפער.

קאנאל פון טייך אדער ביז דונאי

ב ע ר ל י ן, 26 (ספ. טעל.)

פון גלייוויץ מעלדעט מען: אינגיכען טרעט מען צו גראבען א קאנאל צווישען די טייכען אדער — דונאי. דער פארט אין גלייוויץ וועט אויסגעבריי־טערט ווערען. אויף צו בויען דעם קאנאל האט די דייטשע רעגירונג אסיגנירט 65 מיליאן מארק.

ישוב גרייט זיך צו דער פייערליכער עפענונג

פון דעם תל=אביב'ער סימפאנישען ארקעסטער

שטורמישע אוואציעס פאר טאסקאניני. — דעפעשע פון דער ווארשאווער מוזיק=געזעלשאפט פאר בראניסלאוו הובערמאן

י ר ו ש ל י ם, 26 (יט"א טעלעגראפיש)

די לעצטע רעפעטיציע פאר דעם ערשטען גרוי־סען קאנצערט פון דעם פילהארמאנישען ארקעסטער אין תל־אביב, וואס וועט פארקומען ענדגילטיג מיט־וואך, דעם 30־טען דעצעמבער, האט טאסקאניני, וועלכער איז היינט אלט געווארען 70 יאהר, בע־שטימט פאר ארבייטסלאזע און אונפערמעגליכע טיי־לען פון דער בעפעלקערונג אין א"י.

די פערזאמעלטע האבען זעהר ווארעם אויפגע־נומען טאסקאניני'ן און געמאכט דעם גרויסען דיריגענט שטורמישע אוואציעס.

חנה טשיזשיק האט אין נאמען פון דער „הסתדרות" איבערגעגעבען דעם בעריהמטען מוזיקער א בוקעט בלומען.

מארגען, זונטאג, וועט פארקומען א ספעציעלע פארשטעלונג פאר דער „הסתדרות".

דער פייערלעכער אינאוגוראציאנס - קאנצערט, וואס וועט ענדגילטיג פארקומען דעם 30־טען דע־צעמבער וועט טראנסמיטירט ווערען דורך ראדיא קיין ענגלאנד און קיין אמעריקא.

דער גאנצער ישוב גרייט זיך צום גרויסען קול־טור־יום־טוב פון דער עפענונג פון דעם פילהארמא־נישען ארקעסטער. תל־אביב גרייט זיך ווי צו א חתונה.

אלע 7000 פלעצער אין גרויסען זאל פון דעם מזרח־יריד אויף אלע קאנצערטען זענען שוין אויס־פערקויפט. דער הויך־קאמיסאר סער ארטור וואוקאפ האט איינגעקויפט אויף די קאנצערטען 40 בילעטען.

אויף דעם ערשטען קאנצערט וועט זיין אנוועזענד דער פרעזידענט פון דער יודישער אגענץ ד"ר חיים ווייצמאן, אלע מיטגלידער פון דער יודישער אגענץ, ווי אויך פיל אנדערע פראמינענטע פערזענ־ליכקייטען פון דעם ישוב.

דינסטאג, דעם 29־טען ד. ח. וועט די יודישע אגענץ איינארדנען אנ'אויפנאהמע לכבוד טאסקא־ניני און בראניסלאוו הובערמאן.

די אראבער בעטייליגען זיך נישט אין די אלע פייערליכקייטען.

בעגריסונגען פון ווארשע צו דער ערעפענונג פון א"י'דיגען סימפאנישען ארקעסטער

וו א ר ש א, (יט"א)

אין נאמען פון קאמיטעט פון די ליבהאבער פון דעם א"י־דיגען סימפאנישען ארקעסטער, האט פראפעסאר לעאן לעווישע פרייטאג איבערגעשיקט צו בראניסלאוו הובערמאן קיין תל־אביב פאלגענדע דע־פעשע אין צוזאמענהאנג מיט דער עפענונג פון דער תל־אביב'ער פילהארמאניע, וואס קומט פאר שבת אוועבד:

צו דער געלעגענהייט פון דער אינויגוראציע פון דעם א"י'דיגען סימפאנישען ארקעסטער שי־קען מיר איבער זיין אומערמידליכען איניציאטאר און גרינדער, מייסטער הובערמאן, און זיין ער־שטען דיריגענט, דעם גענ'אלען טאסקאניני, אויס־דרוקען פון טיפען הולד, פערעהרונג און אנערקע־נונג. ווינשענדיג דער נייער שעהנער פלאצובקע און די מיטגלידער פון ארקעסטען פולשטענדיגען ערפאלג, גלויבען מיר, אז דער גרויסער אויפטו פון מייסטער הובערמאן וועט בלייבען א היסטארישער צושטייער צום אוצר פון דער אויפגעלעבטער קול־טור און וועט רעגען רוהם דער שעפערישקייט פון יודישען ארץ־ישראל.

וו א ר ש א, 26 (יט"א טעלעפאניש)

די יודישע מוזיק־געזעלשאפט אין ווארשא האט אין צוזאמענהאנג מיט דעם ערשטען קאנצערט פון דעם ניי־געגרינדעטען פילהארמאנישען ארקעסטער אין תל־אביב ארויסגעשיקט צום איניציאטאר און גרינדער פון דעם ארקעסטער בראניסלאוו הובערמאן פאלגענדע דעפעשע:

די יודישע מוזיק־געזעלשאפט בעגריסט הערצליך די עפענונג פון דעם יוד'ישען פילהארמאנישען אר־קעסטער אין תל־אביב און שיקט איבער די אויס־דרוקען פון טיפער אנערקענונג פאר איהר שעפער, ווינשענדיג גרויס ערפאלג דער נייער ווערטפולער קולטור־אינסטיטוציע.

Dr.
Wołkowyski
ציגעל=גאס 11, טעל. 238-02
ספעצ. פאר טריפער, סיפיליס און הויט-קראנקה
בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
נעמט אן פון 8—11 פריטאג און 4—9 צוועני

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספעציעל-ארצט פאר מענער · שוועכע
וועגערישע און הויט-קראנקהייטען
טראוגוטא 9. טעל. 262-98
נעמט אן פון 8—1 און פון 5—9 אווענד
זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאג
פאר אונבעמיטעלטע -- לעטשניצע-פרייזען

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07
ספעציעל-ארצט פאר מענער · שוועכע-בע
האנדלונג און סעקסועלע בעראטונג
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענד.
זונטאג פון 9—1 פארמיטאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

Dr. med. Trepman
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און
הויט-קראנקהייטען,
בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע.
זאוואדזקא 6, טעל. 234-12
נעמט אן פון 8-11 נאכמ. און פון 6-8 אוונד

פרעסע־איבערזיכט

עס האט זיך געענדיגט ווי יעדעס יאהר. די דעפוטאטען און סענאטארען זענען זיך צופאהרען אהיים. דער סיים־מארשאלעק האט געווינשען די קאלעגען א פריהליכען חגא. זיי האבען איהם מיט דעם זעלבען געענטפערט צוויי מאל: איינמאל אין סיים־זאל, דאס צווייטע מאל אין דער זאווינונג ביי א גלעזעל טעה. איצט הערשט רוה. וואו נישט זאוי הערען זיך נאך אפקלאנגען פון דעם ארויסטריט פון דעם נייעם העלד דעפ. בודזינסקי אין דער בוד־דזשעט־קאמיסיע.

אין טאג, ווען די דעפוטאטען האבען זיך געזעגענט, זענען אין סיים פארגעקומען אויסערגעווערטליכע זאכען. אין די פריהמארגען־שעה'ן זענען אין קלוב פון די פארלאמענטארישע זשורנאליסטען געקומען צוויי זשורנאליסטען שווארץ געקליידעט. די סעקונדאנטען האבען געזוכט דעם דעפוטאט בודזינסקי און ער ווידער האט שטודירט די ערן־קאדעקסען, בכדי פעסטצושטעלען צו ער קען אפזאגען אין עהרען־סאטיספאקציע נאר יודען, צי אויך געשמדטע אדער פון יודישער אפשטאמונג. צי עס זאל פערפליכטען באזיעוויטשעס קאדעקס אדער פון דעם „מארגענעם געלעהרטען“ אין „גאט'ס געריכט“ סאס־ווילעצקי.

די דועל־ענינים וועלען נאך בעטראכט ווער־רען אין סיים נאך די חגאות. אין המשך פון די לעצטע טעג האט זיך אבער די פרעסע אפגעריסען פון די דאזיגע פראגען.

דער „קוריער ווארשאווסקי“ האט זיך צוריק־געצויגען ווייט צוריק און פערעפענטליכט אן־אנ־קעטע „פארוואס ביז איך געגאנגען דעם דאזיגען לעבענס־וועג“. א בליק צוריק צו די אלטע פער־גאנגענע צייטען, וואס גיט זעהר א סך באכצוטראכ־כען. עס רעדען דער שפאנישער מייסטער פון שיך באגוסלאוו הערץ, דער אמאליגער דיקטאטאר פון דזיר מאדע. עס שווימען ארויס די העלדען פון די אמאליגע צייטען, ווען דער גרעסטער אפטייקער איז געווע ספיס. ווען מען האט געקויפט שרייפ־פען ביי ברוגע און אויף דער יודישער גאס האט מען געזאגט רייך ווי קראנענבערג, אדער „עס האט אזא בעהייטונג ווי א נאגעל ביי פריוועס'ן“.

איצט איז הערזעס געשעפט דערפיהרט געווא־רען צו מעסיגע ראהמען, די פריוועסעס ווארפען זיך נישט מיט קיין נעגעל, אנדערע העלדען פון „קוריער ווארשאווסקי“ לעבען נאר מיטן דערמאה־נען זיך די אלטע צייטען.

א אנדערע אנקעטע האט אויסגעשריבען דער „טשאס“, דער ארגאן פון די קאנסערוואטיסטען, וועלכער האט זיך פון קראקא איבערגעצויגען קיין ווארשא. עס האט געווען א יארט דאס שיינדעל פון די פוילישע אוניווערזיטעטען, אלטע פראפעסא־רען, מעהר ווייניגער בעדייטענדע געלעהרטע. זיי האבען זיך ארויסגעזאגט אויף פערשידענע טעמעס, זיי האבען רעפערירט א רייה פראבלעמען, אבער איבער אלע פראגען האט דאמינירט די יודען־פראגע.

עס לוינט זיך אדורכצולייענען צו וואס עס הא־בען זיך דערדעט די קריינדלעך פון דער וויסענ־שאפט, ווי געשיקט זיי האבען אדורכגעשמוגעלט די טעאריע פון ווירטשאפטליכען באיקאט, דאס אויס־טיילען פון דער יודישער בעפעלקערונג, מאכענדיג דעם אנשטעל פון פריינד, פוצענדיג זיך אין די פעדערן פון פילאסעמיטיזם.

ווי שעהן עס קלינגט די ערקלעהרונג פון יוני־צענטי לוטאסלאווסקי: „אויב מיר אנערקענען דעם איינפלוס פון יודען פאר שעדליך און מיר ווילען פון זיי פטור ווערען, טון מיר דאס, נישט דורך מא־טעריעלען כח און געוואלדטאטען, נאר קודם־כל דורך בעפרייען דעם פוילישען האנדעל דורך שטרענג אפהיטען צו קויפען נאר ביי אייגענע, בענוצענדיג זיך פון דער הילף פון אויסשליסליך פוילישע אד־וואקאטען, דאקטוירים, אינזשיניערען, אפרייניגענ־דיג די ביוראקראציע פון איבערמאס סעמיטישע עלעמענטען און דורך א געשיקטער פראפאגאנדע פון פרייוויליגער און ענטוזיאסטישער עמיגראציע“.

נישט שלאגען יודען, נישט פערפאלגען, נאר באיקאטירען, אויסמיידען ווירטשאפטליך, שאפען יסו־דות פאר עמיגראציע, און דאס א ענטוזיאסטישער. די דאזיגע געדאנקען זאגען ארויס מעהר ווייניגער עלעגאנט די פראפעסארען, וואס האבען זיך פערנומען מיט דער יודען־פראגע אין „טשאס“.

אנדערע צייטען. אין 1912 האט דער „קוריער ווארשאווסקי“, מיט וולאדיסלאוו גראבסקי אין דער שפיץ אויפגעפאדערט צום ווירטשאפטליכען באי־קאט, צו פערפלאגען יודען. אין שוץ פון די יודען האבען זיך דאן געשטעלט די קאנסערוואטיסטען פון דער ווארשאווער שולע, זיך אקעגענשטעלענדיג די באיקאט־לאזונגען. עס האט זיך אפגערופען לודוויק סטראשעוויטש, עס האט פראטעסטירט גרענדעשינסקי לודאמיר. נאך 24 יאהר ענדערט זיך פולשטענדיג סבילד. און דער „טשאס“ ארגאן פון די קאנ־סערוואטיסטען, דערמאהנט יענעם קלאסישען רו־סישען פאליציאנט, וועלכער האט כסדר איבערגע־חזרט: „איך טרייב נישט ארויס, אבער ביטע א־ויס“.

דער זין פון די אויספיהרונגען פון „טשאס“ אונטערשיידעט זיך מיט גארנישט פון די ארטיקלען און אויפרופען, וואס זענען אין 1913 פערעפענט־ליכט געווארען אין דער „גאזעטא גראשע“, וואס איז רעדאגירט געווארען פון באדזעוויטש'ן.

די אנטי־יודישע לאזונגען געפינען אנערקענונג ביי פערשידענע קרייזען. עס איז נישט קיין וואונדער, אז אין אזא מאמענט נעהמט א ווארט דער רעדאק־טאר פון דער „גאזעטא פאלסקא“ באגוסלאוו מיעד־זינסקי און פיהרט איין נייע בעגרעניצונגען פאר דער יודישער בעפעלקערונג. דער דעפ. בודזינסקי וויל זיך נישט דועלירען מיט יודען. דעפ. מיעדזינסקי נישט מיט יודען פאלעמיזירען, בעזונדערס אויף דער טעמע פון דער אויסלענדישער פאליטיק: „צו־ליב סיבות, וועלכע מיר האבען שוין איינינע מאל אנטגעגען, נעהמען מיר נישט קיין פאלעמיק מיט דער סאציאליסטישער פרעסע און יודישער פרעסע, ווייל דער פרינציפיעלער אונטערשייד פון שטאנד־פונקט אין גורם אז זייער נעגאטיווע בעציהונג צו דער ריכטונג פון דער פוילישער אויסערליכער פאליטיק, איז אין אונזערע אויגען א בעשטעטיגונג פון איהר ריכטיגקייט“. די ערקלערונג קלינגט זעהר כיטרע, פון דעם פליסט ארויס, אז דער קריטעריום פון דער ריכטיגקייט פון מיניסטער בעק'ס מיינונג וועט זיין די נעגאטיווע בעציהונג פון דער יודישער בעפעל־קערונג צו זיין פאליטיק.

דער וויצע־מארשאלעק מיעדזינסקי האט זיך מיט צוויי יאהר צוריק פארגעשטעלט דער עפענטליכער מיינונג אלס נאציאנאליסט, זיך אפזאגענדיג זיך פון דער אמאליגער מלוכה'שער אימפעריאליסטישער טעאריע. זייט דער געוועזענער גענעראל רעפערענט פון בודזשעט האט פעסטגעשטעלט, אז די פוילישע אויסערליכע פאליטיק מוז זיין א פאליטיק פון א א יעדעש, וועגדען זיך די שטאכלען פון זיין אידעאלאגיע אין דער זייט פון דער יודישער בעפעלקערונג. עס איז געווען איין גענעראל, וואס האט אין א גע־וויסען מאמענט עלימינירט די יודען פון דער לאנד־פערטיידיגונג, פערשליסענדיג זיי אין א ספעציעלען לאגער. דער דאזיגער גענעראל האט געפינען גרויס אנערקענונג ביים הויפט־רעדאקטאר פון דער „גא־זעטא פאלסקא“.

די צייט מאכט דאס איהריגע. דער „דזיענניק נא־ראדאווי“ בעגריסט אין זיין חגא־נומער די אי־דעע פון דער בעפרייאונג פון דער יודישער אקופא־ציע. דער ארגאן פון די קאנסערוואטיווען טוט דאס אויף אן עלעגאנטען אופן, שטרעבט אבער אויך צו דעם זעלבען ציל. די „גאזעטא פאלסקא“ עלימי־נירט די יודישע בעפעלקערונג פון געביט פון דער אויסלענדישער פאליטיק, מאכענדיג א אויסנאם פאר איהרע, שוין אויסגעפרובטע אין דער אונטערשטי־צונג פון בעק'ס פאליטיק, קארעספאנדענטען.

די איבערזיכט פון דער חגא־פרעסע גיט נישט קיין סיבה צו די פריהליכע אויספיהרונגען. גיכער רופט זי ארויס זכרונות פון די אמאליגע יאהרען, זיפצען צו סטראשעוויטש'ן און דערמאנט די טרויע־ריגע מאמענטען פון בוילים־פראצעס, באיקאט־אקציעס, פון פערטומלען דעם המון, די טריומפען פון מוירויץ דעם ערשטען אין צירק.

רעגני

די שטורמישע קאריערע פון ווינסטאן טשערטשיל

דער מענש, וואס האט זיך אין ענגלאנד בעבען פרעמיער באלדווין אממייסטען אנגאזשירט אין דעם קאנסטיטוציאנעלען קריזיס איז ווינסטאן טשער־טשיל, גלייכצייטיג איינער פון באלדווין'ס גרעסטע געגנער. ער — איינער פון צווישען אלע ענגלישע פאליטיקער איז אויפגענומען געווארען אויף א לענגערען פריוואטען געשפרעך פון געזו. קעניג עד־ווארד. נאכ'ן דאזיגען געשפרעך האט טשערטשיל ארויסגעלאזט אן־אויפרוף צו די מיניסטארען פון דער איצטיגער רעגירונג, אויפפאדערענדיג זיי צו ריטערליכקייט און צו שאנעווען די רעכט פון קעניג ביים אויסוואהל פון זיין לעבענס־בעגלייטערין.

ווינסטאן טשערטשיל איז איינער פון די פאפו־לערסטע פערזענליכקייטען פון גרויס בריטאניען, א בעדייטענדער מלוכהמאן, האט ער שוין פון לאנג פערדונקעלט דעם רוהם פון זיין גרויסען פאטער ראנדאלף. ווינסטאן טשערטשיל איז אייביג יונג, שטענדיג רעוואלוציאנער געשטימט, שטענדיג אק־טועל, ער חזרט זיך קיינמאל נישט איבער, ער איז קיינמאל נישט שאבלאן מעסיג. שוין נישט איין מאל האט ער מיט זיינע טעמפעראמענטפולע און אריגינעלע ארויסטרעטונגען געצויגען אויף זיך די אויפמערקזאמקייט פון דער גאנצער וועלט. נישט איינמאל האט דאס וואס ר'האט געזאגט ער'ט געמיין זיך ארויסגעוויזען פאר א פיקציע, אבער דער דאזיגער רעאלער פאליטיקער, איז שטענדיג געווען דער, וואס האט זיך מודה געווען דערצו.

שוין אין זיין יוגענד האט ווינסטאן טשערטשיל שטענדיג געשטרעבט צו אומאפהענגיגקייט. איינ־מאל איז ער אנטלאפען פון דערהיים. 12 טעג און נעכט האט די בעאונרוהיגטע און דענערווירטע פא־מיליע געזוכט דעם יונגען דעזערטיר, ערשט כמעט נאך צוויי וואכען איז אנגעקומען פון איהם פון אבט ווערפען א ידיעה, אין דעם בריף האט דער 18 יעה־ריגער ווינסטאן טשערטשיל מיטגעטיילט די עלטערען, אז ער האט בעקומען ארבייט אויף א זעגעלשיף אלס שיף־יונגעל, ווייטער האט ער געשריבען, אז אהיים וויל ער קומען אלס רייפער מאן. מען האט אלארמירט דעם ענגלישען קאנסול און ווילענדיג נישט ווילענדיג האט טשערטשיל געמוזט צוריק־פאהרען אהיים. אבער פון וועג אהיים איז ער ווידער אנטלאפען. די מאכט איז ווידער אלארמירט געווארען. און מען האט ווידער אנגעהויבען צו זוכען דעם זוהן פון גרויסען ראנדאלף טשערטשיל האט געמוזט געפינען ווערען! דאס איז געווען אונמעגליך. ווינס־טאן טשערטשיל איז פערשוואונדען אהן שפור.

וואו איז ער געווען? דארט וואו מען האט אמ־ווייניגסטען גערעכענט אין גוט פון זיין פאטער. דער 13 יעהריגער ווינסטאן האט זיך גאנצע דריי וואכען אויסבעהאלטען, לאכענדיג פון דעם גרויסען טומעל, וואס ער האט אנגעמאכט מיט זיין אנטלויפען. נאך אייביגע וואכען איז ער אליין צוריקגעקומען, צוזא־גענדיג אין משך פון א כאנ יאהר זיך אונטערצוווארפען פון דעם צערעמאניאל, וואס האט געהערשט אין הויז פון די טשערטשילס.

ווינסטאן טשערטשיל האט זיך געלערענט אין דער שולע אין הארראו און האט זיך דארט אויסגע־צייכענט מיט זיינע לאבוסעוואטע שטיק און... מיט זיינע ערפאלגען אין למודים. פאר זיינע שטיקלעך וואלט מען איהם נישט איינמאל אויסגעשלאסען פון דער שולע ווען נישט דער איינפלוס פון זיין פאטער. פון דער אנדערער זייט ווידער, ווען דער דירעקטאר האט צום סוף שול־יאהר געשטעלט אויף דער קאנ פערענץ פון די פראפעסארען, וועלכער שילער עס וועט האלטען א רעדע אויף לאטיין אין שייכות מיט דעם פערענדיגען דאס שול־יאהר, אבער ווער עס וועט פערטרעטען די שולע אין די יעהרליכע טעניס שפילען פון טריניטע קאלעדזש, איז שטענדיג גע־פאלען די איינשטימיגע תשובה: ווינסטאן טשערטשיל, פון איין זייט איז ער געווען דער בייזער גייסט פון דער שולע און פון דער צווייטער איז ער איהר געווען אונבעריינגט נויטיג.

נאכן פערענדיגען די שולע איז ווינסטאן טשער־טשיל אריינגעטרעטען אין א מיליטערישע שולע. די מיליטערישע עקזאמינס האט ער בעלעגט אין א רעקארד צייט און צו זיין 26־טען לעבענס יאהר האט ווינסטאן טשערטשיל שוין הינטער זיך 5 מלחמה קאמפאניעס אין פערשידענע טיילען וועלט. אין 1898 איז טשערטשיל צוגעטיילט געווארען צום הויפט שטאב פון לארד קיטשנער און האט זיך בעטייליגט אין אונטערדריקען דעם אויפשטאנד אין סודאן פון 1899 ביז 1900 האט טשערטשיל אנטעפיהרט מיט'ן ענגלישען מיליטער אין דער מלחמה מיט די בורען צו 26 יאהר איז טשערטשיל אויסגעוועהלט געווארען אין פארלאמענט און זייט דאן הויבט זיך אן זיין גרויסע פאליטישע קאריערע.

זייט ער איז אויסגעוועהלט געווארען אין פאר־לאמענט האט זיך אנגעהויבען זיינע דרייסטע ארויס־טרעטונגען בעת וועלכע ער האט ארויסגעוויזען נישט ווייניגער טעמפעראמענט ווי בעת זיינע שול יאהרען און שפעטער אלס מיליטער מאן. נאר איין לארד דזשארזש האט געהאט די דרייסטקייט ארויסצוטרע־טען אין פארלאמענט אויף אזא טעוואלטזאמען און ענטשידענעם אופן ווי טשערטשיל. אין 1906 איז טשערטשיל צום ערשטען מאל בעשטימט געווארען אלס וויצע מיניסטער. אין 1908 איז טשערטשיל שוין געווארען פרעמיער בלייבענדיג גלייכצייטיג האנדעלס מיניסטער ער איז אויך שפעטער געווארען יוסטיץ מיניסטער, קריגס מיניסטער און לארד פון דער אדמיראליטעט אין דער וועלט מלחמה האט ווינ סטאן טשערטשיל געהאט א געוואלדיגע השפעה אויף דער פאליטיק פון דער מלוכה און בעזונדערס איז ער געווען א פאקטאר וואס האט דעצידירט וועגען די מיליטערישע שריט.

איצט איז טשערטשיל 61 יאהר אלט און שפילט ווייטער א גרויסע ראלע אין פאליטישען לעבען פון ענגלאנד. דער נייער בעוואפנונגס פראגראם איז ענט שטאנען צוליב זיין איניציאטיוו איהם איז אויך צו דאנקען, וואס אין ענגלאנד איז געשאפען געווארען דאס מיניסטעריום פון נאציאנאלע פערטיידיגונג.

אין דער היסטארישער דאנערשטאגדיגער זיצונג אין פארלאמענט האט ווינסטאן טשערטשיל אויף א געשיקטען אופן זיך ארויסגעדרעהט פון דער שטעלונג וואס ער האט פערנומען בעת דעם קריזיס פון דער ענגלישער קרוין, ערקלערענדיג: „וואס איז געשעהען וועט שוין נישט געענדערט ווערען. סיי דאס וואס איז געמאכט געווארען, ווי אויך דאס וואס איז נישט געמאכט געווארען געהערט שוין צו דער געשיכטע אויב עס האנדעלט זיך וועגען מיר לאז איך עס איבער דער געשיכטע“. טשערטשיל האט אויך ארויסגעדריקט אנערקענונג פארן פרעמיער פאר אופן ווי ער האט ערלעדיגט דעם געפעהרליכען מלוכה־קריזיס.

ענגלישער אנטיסעמיטען־פיהרער לעגט זיך אויפ'ן בענקעל

א כאראקטעריסטישער פראצעס פאר א לאנדאנער געריכט

לאנדאן (יט״א) פאר איינעם פון די לאנדאנער געריכטען איז פארגעקומען א קורצער אבער כאראקטעריסטישער פראצעס. אויף דער בעשולדיגונגס־באנק איז געזעסען אן אנטיסעמיטי־שער אגיטאטאר. א געוויסער לייטענאנט־קאלאנעל גרעדהעם העטשינסאן, בעקאנט אלס „פיהרער“ פון א גרופע, וואס האט זיך א נאמען געגעבען „נא־ציאנאלע ארבייטער־פארטיי“. (די ענגלישע פרעסע חוזקט, אז העטשינסאנס נאציאנאלע ארבייטער־פארטיי“ איז קודם נישט נאציאנאל, והשנית איז זי נישט קיין פארטיי און לסוף האט זי נישט די מינדסטע שייכות מיט ארבייטער..)

העטשינסאן איז אנגעקלאגט געווארען דורך דעם „לידער פון זיין מאיעסטעטס־אפאזיציע“. מאיאר קלימענט עטלי, דערפאר וואס אין זיינעם א פאמפלעט א. ג. „טרוטה“ (אמת) האט העטשי־סאן פארגעווארפען, אז עטלי איז א... יוד, אז ער גרייט צו א... וועלט־מלחמה, אז ער שטיצט דעם האנדעל מיט... לעבעדיגע סחורה און בכלל, אז ער עטלי, טוט אלדאס בייז, ווייל ער איז א יוד.

באלד פון אנהויב פון דער געריכטס־פער־האנדלונג האט העטשינסאנס אדוואקאט ערקלערט, אז זיין פולמאכטגעבער... ציהט צוריק אלע אנקלאגען געגען עטלי'ן און ער איז איהם גרייט עפענטליך איבערצובעטען. העטשינסאן איז אויך גרייט צו בעצאהלען עטלין שאדען־ערזאץ און ער וועט צוריקציהען פון פערקויף זיין פאמפלעט.

צוליב דער דאזיגער ערקלערונג פון העטשי־סאנס אדוואקאט האט עטלי צוריקגעצויגען די אנ־קלאגע. אויפן פארגעשלאגענעם שאדענערזאץ האט ער פערציכטעט.

העטשינסאנס אדוואקאט האט צוגעגעבען, אז זיין קליענט האט חרטה בעקומען אויף זיינע עפענט־ליכע אנטיסעמיטישע ארויסטרעטונגען. נאך איידער מאיאר עטלי האט געגעבען איהם אריינגעטראגען די געריכטס־אנקלאגע. לכתחילה — זאגט ער — האט העטשינסאן געגלויבט אין די פערשידענע דאקו־מענטען, וואס זענען איהם פארגעשטעלט געווארען און לויט וועלכע די יודען זענען שולדיג אין אלע צרות פון דער וועלט. אין דער צווישענצייט אבער האט ער זיך דערוואוסט, אז פיל פון זיינע „דא־קומענטען“ זענען פאלסיפיקאטען און פערדינען נישט קיין צוטרוי.

אנערקענענדיג דעם סכסוך צווישען עטלי און העטשינסאן פאר ערלעדיגט, האט דער ריכ־טער ערקלערט:

„עס וועט זיין בעסער, אז מר. העטשינסאן וועט ענדערן דעם נאמען פון זיין בראשור („אמת!“), אין געגענפאל וועט ער נאך קומען אין חד־גדיא. מאיאר עטלי איז באמת געווען זעהר נאכזיכטיג“.

אוידיענץ פון פרעזידענט פון צענטראל־ראט פון רומענישע יודען ביי קעניג קארל

בוקארעשט (יט״א)). קעניג קארל האט אויף א לענגערער אוידיענץ דעם פרעזידענט פון צענטראל־ראט פון די רומענישע יודען, ד״ר וויל־העלם פילדערמאן.

ד״ר פילדערמאן האט דעם קעניג פארגעשטעלט א מעמאריאל, אין וועלכען עס איז געבראכט גע־ווארען צום אויסדרוק די לאיאליטעט פון דער יודי־שער בעפעלקערונג צום רומענישען פאטערלאנד. דער קעניג האט געדאנקט ד״ר פילדערמאנען פאר דער דאזיגער ערקלערונג.

אין ווייטערן פערלויף פון דער אוידיענץ איז בעהאנדעלט געווארען א רייה פראבלעמען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין רומעניען.

בוקארעשט (יט״א). א דעלעגאציע בראש מיט ד״ר פילדערמאנען האט זיך פארגעשטעלט פאר'ן קולטוס־מיניסטער מ. זשאמאנדי און אנגעוויזען, אז פון הייליאהריגען מלוכה־בודזשעט איז געשטראכען געווארען די סובווענץ פאר די בעדערפנישען פון דער יודישער אמונה, בעת אלע אנדערע אמונות ווער־רען דורך דער רעגירונג סובווענציאנירט. דער מי־ניסטער האט געענטפערט, דאס ער אנערקענט די פארגעבראכטע טענה אלס גערעכטע און ער וועט אנ־נעהמען אלע מיטלען, אז אויך היי־יאהר, ווי אין די פערגאנגענע יאהרען, זאל די יודישע אמונה דורך דער מלוכה סובווענציאנירט ווערען.

וואָס מ'טוט מיט פערברעכער אין ראַטען־רוסלאַנד

רייזע־איינדרוקען — פון דוד פינסקי

דער קאַנאַל, וואָס פערבינדעט דעם באַלטישען ים מיט דעם ווייסען ים אין צפון פון דעם גרויסען ראַטען־פערבאַנד — אַ ריזיגער אויפטו פון דער סאָוויעטישער רעגירונג — איז געבויט געוואָרען פון אַרעסטאַנטען און פערשיקטע, פון שולדיגער און שעדליכע מענשען אין דער געזעלשאַפט: פון באַנדיטען, גנבים, פּראָסטיטוטקעס, סאַבאָטאַזשניקעס, שטערער „קולאַקעס".

די פּיעסע „אַריסטאָקראַטען" פון דעם יונגען סאָוויעטישען שריפטשטעלער נ. פּאָגאָדין, איינע פון די גרעסטע דערפאָלגען אויף דער רוסישער בינע פאַר די לעצטע צוויי יאָהר, דערצעהלט, ווי אַלערליי פערברעכער, וועלכע זענען אַוועקגעשיקט געוואָרען צום בוי פון דעם באַלטישען ווייסען ים־קאַנאַל, זענען געוואָרען עהרליכע אַרבייטער און נוצליכע בירגער.

עס איז אָנגעקומען אַ נייע פּאַרטיע אַרעסטאַנטען, אין וועלכער עס געפינט זיך אַ געפעהרליכער באַנדיט מיט דעם נאָמען „קאַפּיטאַן" קאָסטיאַ; זיין געליבטע, די פּראָסטיטוטקע סאָניאַ, און צוויי אינזשענירען סאַבאָטאַזשניקעס, באָטקין און סאַדאָווסקי, וועלכע האָבען בעשעדיגט די פאַבריקען, אין וועלכע זיי זענען געווען אָנגעשטעלט. די דאָזיגע פיר זענען געווען פעהיגע מענשען, מיט אַ סך ענערגיע, גוטע קעפּ און געבענטשטע הענד. אָבער דער באַנדיט און זיין געליבטע האַסען און פעראַכטען די מענשליכע געזעלשאַפט און לעבען זיך אויס אין מאַן שלעכטס, אין רשעות און בייזקייט; און די בײדע אינזשענירען האַסען און פעראַכטען רוסלאַנד און נעהמען אויף זיך צרות, שטראָף און פערשיקונג, אַבי זיי האָבען איהר כאָטש אַביסעל געשטערט און געשעדיגט.

אויך דאָ ביים קאַנאַל זאָגען זיך אָפּ די פיר צו טון, וואָס עס איז פאַר אַנ'אַרבייט. דעם באַנדיט וואַרפט די נכפה, ווען מען רעדט צו איהם פון אַרבייט; די פּראָסטיטוטקע מאַכט חוזק און לאַכט פון אַזאַ צומוטונג, און די בײדע אינזשענירען מאַכען זיך נישט־הערענדיג און נישט־פערשטעהענדיג — רייד צו זיי און רייד צו דער וואַנט.... אָבער דער טשעקיסט גראָמאָוו און זיין פאַרגעזעצטער, די בײדע אויפזעהער און אַדמיניסטראַטאָרען, וועלכע דאַרפען מאַכען זיי צו אַרבייטען, פאַלען ביי זיך נישט אַראָפּ. זיי וועלען ישוין איינברעכען די פיר עקשנים, נישט מיט געוואַלד און צוואַנג. נאָר זיי וועלען פריהער אָדער שפּעטער אָנטאַפּען אין זיי יענעם פּונקט, פון וועלכען מען וועט קאָנען איבערקעהרען זייערע כאַראַקטערען.

דער ערשטער קומט צום פּונקט דער פאַרגעזעצטער. ער דערקענט, אַז די זעהר קלוגע פּראָסטיטוטקע האָט שטאָלץ אין זיך אין אַ געוויסע פאָרנעמקייט. ער גנב'עט זיך צו, גנב'עט זיך אַריין אין די דאָזיגע איינגענשאַפטען איהרע און ווירקט אויף איהר, זי זאָל איהם פערשפּרעכען, אַז זי וועט אויפהערען צו שיכור'ן. זי פערשפּרעכט און האַלט וואָרט, כאָטש דאָס קומט איהר נישט אָן אַזוי לייכט, אָדער טאַקע דערפאַר, וואָס איהר קומט עס אָן נישט אַזוי לייכט. אָבער ווען זי הערט אויף צו שיכור'ן, ווערט איהר לאַנגווייליג, ווערען איהר די טעג צו־לאַנג אין גאָר נישט טאָן, און זי מוז זיך נעהמען צו אַרבייט. און ווי זי איז געווען אַלס טרינקערין און פערברעכערין אַנ'ערשטע, אַנ'אָנפיהרערין, אַזוי ווערט זי אין אַרבייט, אַנ'ערשטע און אַנ'אָנפיהרערין.

דער טשעקיסט גראָמאָוו דערקענט אין דעם באַנדיט קאָסטיאַ, אַז ער איז זעהר אַמביציעז, האָט ליב געפעהרליכע אונטערנעהמונגען און וויל בעוואונדערט ווערען, און גראָמאָוו הויבט אָן צו ווירקען אויף די דאָזיגע איינגענשאַפטען פון דעם „קאַפּיטאַן". ער הערט נישט אויף צו רייד'ן צו איהם וועגען זיין ענערגיע, ווילענסקראַפט און גוטען קאָפּ אויף די פּלייצעס. אַנ'עבירה, אַז אַזעלכע איינענשאַפטען זאָלען נישט אויסגענוצט ווערען, זאָלען אומגעהן ליידיג און נישט זיין אַקטיוו. אָבער דער באַנדיט ווייסט וואוהין אַלע רייד צילען, און לאַכט זיך אויס פון דעם טשעקיסט. ניין, ער וועט איהם צו אַרבייט נישט ברענגען. ער האַסט אַרבייט און וועט קיינמאָל קיין אַרבייטער נישט ווערען, ער מעג אַפילו ווייסען, אַז ער וועט דאָ פערפוילט ווערען. אָבער דער טשעקיסט הערקלערט איהם, אַז ער בעשטימט איהם פאַר דעם הויפּט פון אַנ'אויפרייס־עקספּעדיציע. אַ זעהר געפעהרליכע אונטערנעהמונג, און זי מוז געפיהרט ווערען פון איינעם, וואָס האָט מוט און דערפינדערישקייט. און דער באַנדיט ווערט געפּלעפט, די גרויסע געפעהרליכקייט רייצט איהם, מאַגיעט איהם, ווי עס רייצט און מאַגיעט איהם צו זיין דער בעפעהלער איבער אַ גאַנצע קאָמאַנדע. אין וועלכער עס וועלען זיך געפינען אַ דאָקטאָר, אַנ'אינזשעניר, צוויי פּאַטרולס־סאָלדאַטען. ער גיט זיך אונטער. ער נעהמט אָן דעם אָנבאָט, ווערט פיהרער און אויסגעצייכענטער אַרבייטער. און איינמאָל אַרויסגעריסען זיך פון זיין פריהערדיגען איך, ווערט ער אַ נייער מענש.

די אינטעליגענטע שולדיגער, די בײדע אינזשענירען, זענען טאַקע אַ שווערער נוס צו צעקנאַקען. זיי האַנדלען אויס פּרינציפּ אין האַלטען זיך פעסט. ווען באָטקינען דוכט זיך, אַז סאַדאָווסקי האָט שלום געמאַכט מיט דער סאָוויעטישער רעגירונג, וויל ער איהם פאַטשען, ווי אַ פּרינציפּלאָזען פערהרעטער. אָבער באַלד איז ער דער ערשטער אונטערצוגעבען זיך און שלום־מאַכען. דער אינזשעניר איהם איז געריצט געוואָרען מיט אַ שווערער אויפגאַבע אין דער קאָנסטרוקציע פון אַ דאַמבע אויפ'ן קאַנאַל. עס בייסען איהם די פינגער, אידעען קומען נישט־געוואַלטהערהייט. ער הויבט אָן צו אַרבייטען אויף דער אויפגאַבע, שטעלט צונויף אַ דאַמבע. ער שפּילט זיך בלויז, טאַקע אַזוי זיך, פּשוט. ווייל עס איז טשיקאַווע. ווען ער וועט הערפיגדען די דאַמבע, וועט ער זי צעברעכען און דעם טשעקיסט אַפילו נישט בעוויייזען. ער וויל גאָר זעהר פאַר זיך אַליין, צי קען ער עס מאַכען אָדער נישט. אָבער ווען ער דערפינדט די דאַמבע, שטעלט זי צונויף, האָט ער נישט דעם מוט צו צעברעכען זיין דערפינדונג. זי איז געקומען צום לעבען, וויל בלייבען לעבען, פערנעהמען איהר פּלאַץ, פונקציאָנירען און ברענגען אויך כבוד דעם דערפינדער. ער גיט זי אַוועק גראָמאָוון און גיט זיך אַוועק מיט איהר. ער מאַכט שלום מיט דעם נייעם רעזשים און קעהרט זיך אום צו זיין געליבטער אַרבייט.

סאַדאָווסקי האַלט זיך לענגער. ער ברעכט מיט זיין אַלטען פריינד, מיט באָטקינען, בלייבט אַליין און איינזאַם. ער פרובט זיך טאַקע אַפילו צו שעדיגען און שטעלט צו גראָמאָוון אַ פאַלשען ראַפּאָרט וועגען אַרבייטען, וואָס דאַרפען געטאָן ווערען. גראָמאָוו ווערט נישט אין כעס, נאָר בעווייזט איהם, ווי נאַריש און יונגליש ער האַנדעלט. סאַדאָווסקי מוז זיך שעהמען פאַר זיך אַליין. דאָס פּרעכט זיין עקשנות, וואָס האָט איהם געמאַכט פאַר אַ נאַר, ער בעפרייט זיך פון איהר און איז גליקליך, וואָס ער קען זיך אומקעהרען צו זיין אַרבייט, נאָך וועלכער ער האָט שוין לאַנג געבענקט.

צווישען די אַרעסטאַנטען געפינט זיך טאַקע איינער, אַ קונציגער פעלשער פון אַסיגנאַציעס און אונטערשריפטען, אַ טייערער צייכנער. מען ברענגט איהם אָבער אַרויף אויף דעם געדאַנק, אַז ער וואָלט געקאָנט מאַכען צייכענונגען פאַר צייטונגען, און ער ווערט אַנ'אָנערקענטער קאַריקאַטוריסט.

די זעלבע סביבה פון אַרעסטאַנטען ביי דעם באַלטישען־ווייסען ים־קאַנאַל האָט בענוצט אויך דער יודיש־סאָוויעטישער שריפטשטעלער חיים גילדין אין אַ גרעסערער דערצעהלונג. אויך ער האָט דאָרטען דעם קלוגען טשעקיסט, וועלכער ווערט דער איבערדערציהער פון די וועלכע געפינען זיך אונטער זיין רשות. פערהאַרטעוועטע באַנדיטען ווערען גוטע און עהרליכע אַרבייטער, ווייל דער קלוגער פיהרער האָט געוואוסט, ווי אַרויסצורופען אין זיי דעם מענש. דער העלד פון דער דערצעהלונג איז אַ יודישער „אויפעפענער פון אייזערנע קאַסעטקעס". ער איז אַ ספּעציאַליסט אין זיין אַרבייט. אַנ'„אויפעפענער", מיט גאָלדענע הענד און אַ גוטען קאָפּ, אַ קינסטלער, וואָס האָט געליבט די ישווערסטע שלאָס־קאָמבינאַציעס. ער האָט געעפענט די קאַסטענס נישט אַזוי צוליב די גרויסע סומען, וואָס זענען געלעגען אין זיי, ווי אויס ליבע צו דער קונסט. ער האָט אָבער אויך געליבט מוזיק. און ער קומט פון דער פערשיקונג אויסגעהיילט פון זיין קראַנקהייט צו עפענען קאַסטענס און ווערט אַ בעריהמטער קאָמפּאָזיטאָר.

בײדע אויטאָרען, אי פּאָגאָדין, אי גילדין, פערזיכערן, אַז זייערע דערצעהלונגען זענען גענומען פון לעבען, זיי האָבען מענשען און באַגעבענהייטען, נישט אויסגעטראַכט, זיי זענען בײדע געווען ביים קאַנאַל, ווען ער האָט זיך געבויט, צוגעקוקט זיך צום האַרטיגען לעבען און וואָס זיי האָבען נישט געזעהן מיט זייערע אייגענע אויגען, האָבען זיי אַרויסגעלייענט פון די פּראָטאָקאָלען פון דער אַדמיניסטראַציע פון דעם קאַנאַל־בוי.

אַ מאָסקווער פריינד, ביי וועלכען איך האָב געזוכט מעהר אינפאָרמאַציע וועגען דעם ענין, האָט געזאָגט:

„די פּראָטאָקאָלען פון דעם קאַנאַל־בוי וועלען מיט דער צייט מסתמא פערעפענטליכט ווערען, און ערשט דעמאָלט וועט איהר שטוינען. איהר וועט דאָרטען געפינען מאַטעריאַל פאַר ביכער און דערצעהלונגען און דראַמען. פּאָגאָדין און גילדין האָבען גאָרנישט אויסגעטראַכט און אויסגעפאַנטאַזירט. אָבער צו וואָס זאָלט איהר מיר און זיי גלויבען אויפ'ן וואָרט, אַז איהר קענט זיך אַליין איבערציינגען און איהר דאַרפט נישט וויט פאָהרען, איהר דאַרפט נישט פאָהרען אַזש צום ווייסען ים, איהר קענט עס זעהן דאָ אין מאָסקווע.

„איהר קענט בעזוכען פאַבריקען און זאַוואָדען, וואו איהר וועט זיך אָנטרעפען מיט אינזשענירען און מעכאַניקער, וועלכע זענען אַמאָל געווען פער'עקשנט־ע סאַבאָטאַזשניקעס און שעדיגער און געוואָרען די געטריַיסטע אַרבייטער, ווייל מען האָט געוואוסט, ווי זיי צו נעהמען.

„נו, און פּראָסטיטוטקעס, ווייסט איהר דאָך, האָט איהר דאָך מסתמא בעמערקט. זיי זענען נישטאָ געווען און נישטאָ מעהר. אויב איהר זייט נאָך דאָרטען נישט געווען, טאָ געהט און בעזוכט דעם אינסטיטוט, אין וועלכען דער דאָזיגער מין ווערט בעהאַנדעלט. טוט עס וואָס שנעלער, ווייל באַלד וועט מען זיי אַרויסלאָזען און דער אינסטיטוט וועט צו־ע מאַכט ווערען. נישטאָ מעהר קיין פּראָסטיטוטקעס. ווי סאָניאַ אין „אַריסטאָקראַטען" — אַלע געוואָרען גוטע אַרבייטערקעס.

„און וואָס שייך גנבים און באַנדיטען — זייט איהר געווען און באָלשעוואָ? אָ, איהר זייט נאָך נישט געווען אין באָלשעוואָ!? דאָך דאָ נישט ווייט נעבען מאָסקווע.... ווער בעזוכט נישט באָלשעוואָ? איהר מוזט בעזוכען באָלשעוואָ. וועט זיין פאַר איידך זעהר אינטערעסאַנט. איהר קענט זיך דאָרטען אָנבעהמען מיט מאַטעריאַל פאַר דראַמען, ראָמאַנען און דערצעהלונגען, נישט ווייניגער ווי ביים באַלטישען — ווייסען ים־קאַנאַל....

„בקיצור, באָלשעוואָ איז אַ גנבים־שטעטעל. דאָס הייסט, נישט אַ שטעטעל, פון וואַנען גנבים קומען אַרויס און וואָס שטעלט צו גנבים פאַר אַלע איבעריגע שטעט און שטעטלעך. נאָר אַ שטעטעל, וואוהין מען שיקט אַלע געכאַפּטע און פער'משפט'ע גנבים און באַנדיטען און מען מאַכט זיי פאַר גוטע עהרליכע אַרבייטער. ווי אין „אַריסטאָקראַטען" — נישט מיט געוואַלט און שטראָפען, נאָר מיט אַ מענשליכען צוגאַנג.

„וואָס, מיינט איהר טוט מען? מען לאָזט יעדען איינעם זיך אַליין געפינען. איהר פערשטעהט, וואָס איך מיין? מען לאָזט יעדען איינעם ווערען, וואָס ער וואָלט געוואָלט ווערען. וואָס ער קען ווערען. מען מאַכט פאַר איהם פריי דעם וועג צו די אַמביציעס, וואָס ער האָט געהאַט, איידער ער איז געוואָרען אַ גנב. מען קעהרט איהם אום צו זיך אַליין. איך גלויב אַז עס איז פאַר אייך קלאָר.

„איהר בעזוכט נאָר באָלשעוואָ — זי האָט געמעגט הייסען באָלשעניעוואָ. מעהר נישט קיין גנב — דאָרט'ין וועט עס אייך נאָך קלאָרער ווערען. איהר וועט זעהן, ווי מען בעגעהט זיך דאָרטען מיט זיי. זיי זענען ווי אין אַ שולע, אַנ'„אוניווערזיטעט. זיי לערנען דאָרטען אַלץ, וואָס זיי ווילען — אַרבייט, קונסט, וויסענשאַפט. זיי קומען פון דאָרטען אַרויס געבילדעטע מענשען, יעדער מיט אַ פּראָפעסיע אין דער האַנד, אַ פּראָפעסיע, וועלכע ער האָט זיך אַליין אויסגעקליבען, וועלכע ער האָט געוואָלט האָבען.

„עס זענען שוין אַרויסגעקומען פון דאָרטען מוזיקער, שוישפּילער, טעכניקער, לעהרער — איהר פערשטעהט, אַפילו לעהרער. און אַלע זענען נאָכ־טיהליך בעשעפטיגט, און קיינער פון זיי געפינט זיך נישט אונטער דער אויפזיכט פון דער פּאָליציי. זייער פערגאַנגענהייט איז פערגעסען געוואָרען, טאָר זיי נישט דערמאָהנט ווערען. זייער היינט איז אַ בכבוד'יגער און די צוקונפט פערשפּרעכט זיי נאָך מעהר. זיי געפינען [illegible] נבֿה נישט אומשטעהען זיך.

ער האָט געצוואונגען זיין ווייב עסען זאַלץ און געברענט איהרע פינגער מיט שוועבעלעך

ער האָט זי אויך געפּייניגט אויף אַנדערע אופנים, אַלץ דערפאַר, וואָס ער איז געווען איפערזיכטיג

בריף פון ניו־יאָרק — פון י. אַבראַמסאָן

צוויי יאָהר צייט איז זיך די אָרימע פרוי אויסגעמוטשעט, די גרעסטע ליידען און האָט געשוויגען. צוויי יאָהר צייט האָט דער מאַן איהרער זי געפּייניגט מיט די שרעקליכסטע יסורים און קיינער האָט זיך פאַר איהר נישט אָנגענומען, ווי זי וואָלט געווען אין אַ מדבר. ערשט ווען די ליידען זענען שוין אַריבער אַלע גרעניצען איז זי אַוועק פון דער היים, אײַבערלאָזענדיג איהר מאַ׳ און די קינדער.

ווען די פּאָליציי האָט געפרעגט פרוי רות מאַנספילד פאַרוואָס זי געהט נישט אַהיים, פאַרוואָס זי וואַלגערט זיך אין די גאַס, האָט זי זיך שטאַרק צו וויינט און דערצעהלט אַ געשיכטע וואָס האָט געקלינגען אומגלויבליך.

— איך קאָן צו מיין מאַן נישט געהען. ער מאַטערט מיך צום טויט. ווען איך זאָל איצט קומען וועט ער מיך דערהרגענען — האָט זי געזאָגט.

מען האָט זי גענומען אויספרעגען וואָס מיט איהר האָט פּאַסירט. פאַרוואָס דער מאַן איהרער מאַטערט זי. און זי האָט איבערגעגעבען די פאָלגענדע געשיכטע:

איהר מאַן איז טהעקליך איפערזיכטיג אויף איהר דאָס טרייבט איהם צו משוגעת. ער האַלט זי אין איין מאַטערן, אַז זי זאָל איהם אויסזאָגען איהרע סודות מיט וועמען זי קומט זיך צוזאַמען, מיט וועלכע מע נער זי האָט געהאַט בעציהונגען.

געקומען איז דאָס צוליב דעם, וואָס זי האָט אַ שוואַכקייט צו דערצעהלען זאַכען, וואָס זי האָט בסדר בעדאַרפט האַלטען ביי זיך און נישט רעדען וועגען דעם. ביז איינמאָל האָט זי זיך פאַר איהם בערימט, אַז מיט אַ לאַנגער צייט צוריק ווען זי איז נאָך געווען אַ מיידעל פון 16 יאָהר, האָט אַ געוויסער מאַן זי צוגערעדט, זי זאָל זיך איהם אָבגעבען. דער דאָזיגער מענש איז זעהר אַנ'אָנגעזעהענער בעקאַנטער. זי האָט אָבער דעם מאַן איהרען פערזיכערט, אַז זי האָט זיך געגענגעשטעלט יענעם מענשען און זיך איהם נישט אָבגעגעבען. דאָס איז געווען גענוג, אַז איהר מאַן זאָל ווערען ווילד. „ניי באַלד דו האָסט עס געקאָנט בעהאַלטען פון מיר ביז איצט האָסטו נאָך אַזעלכע סודות וואָס דו ווילסט מיר נישט אויסזאָגען" האָט ער צו איהר געזאָגט.

עס האָט נישט געהאָלפען איהר שווערען זיך אַז זי איז עהרליך און געטריי צו איהם די גאַנצע צייט ער האָט איהר נישט געגלויבט און אַלץ פערלאַנגט אַז זי זאָל איהם דערצעהלען אַלץ אַז זי זאָל אָנרופען די נעמען מיט וועמען זי איז געווען צוזאַמען.. פון אָנפאַנג האָט ער עס געמאַכט מיט גוטען זי געבעטען זי געוואָלט איבערצייגען אַז עס איז בעסער פאַר איהר ווען זי וועט איהם אַליין אויסזאָגען דעם אמת. אָבער ווען ער האָט געזעהען אַז זי וויל נישט רעדען אַז זי וויל נישט אַרויסגעבען איהרע סודות האָט ער אָנגעפאַנגען אָנגעמען שטאַרקע מיטלען.

לויט זי האָט דערציילט, פלעגט איהר מאַן איהר הייסען זיך אויסטאָן נאַקעט, זיך שטעלען אויף איין פוס, און ער פלעגט אַרויפלייגען אויף איהר אָרעם שווערע ביכער. ער פלעגט זיך לייגען אין בעט, קוקען און אָנקוועלען ווי די אָרימע פרוי מאַטערט זיך, ווי זי בייגט זיך אין דרייען פאַר מידקייט.

„אויב דו וועסט אַראָפּלאָזען די הענד, איז דאָס אַ צייכען, אַז דו זאָגסט ליגען, אַז דו נאַרסט מיך", האָט דער מאַן געערעדט צו איהר.

און די אָרימע פרוי האָט זיך געמאַטערט אויסצוהאַלטען אַזוי לאַנג ווי מעגליך. עס האָט זיך איהר אַזוי געוואָלט, אַז דער מאַן זאָל איהר גלויבען, אַז ער זאָל אויפהערען צו צווייפלען אין איהר עהרליכקייט. אָבער ער האָט זיך גענומען צייט און זי געלאָזט שטיין אַזוי לאַנג ביז איהרע אָרעמס זענען אַראָפּגעפאַלען און די ביכער האָבען זיך צעשאָטען אויפן באָדען. דאָס איז געווען גענוג פאַר איהם, אַז עס זאָל זיך אָנפאַנגען אַ נייע סדרה פון מאַטערני־שען.

ער פלעגט נעהמען אַ רימען, וואָס ער האָט גענוצט אָנצושאַרפען דעם גאָל־מעסער און ער פלעגט זי אַזוי קאַטעווען מיטן רימען איבער נאַקעטען לייב ביז זי פלעגט פאַלען אין חלשות.

איהר איינציגע זאָרג איז געווען, אַז די קינדער זאָלען גאָרנישט בעמערקען. אַז זיי זאָלען גאָרנישט ווייסען, און אויך די שכנים זאָלען קיין אהנונג נישט האָבען פון דעם, וואָס עס געהט פאָר.

אַמאָל, אַז די פּייניגונג איז געווען צו גרויס. ווען זי האָט געזעהן, אַזוי קאָן עס מעהר נישט איבערטראָגען, האָט זי גענומען „אויסזאָגען". זי האָט איהם דערציילט, אַז דער מאַן איז געדעכט, אַז זי איז געווען מיט אַ פרעמדען מאַן דעם טאָג אָדער יענעם טאָג. דאַן איז דער מאַן געווען ווילד. ער פלעגט אַ כאַפּ־טאָן אַ ביסס, וואָס ער האָט געהאַט ביי זיך און זיך געלאָזט געהן צו די ווענט די פרוי האָט אָנגעוויזען. ער פלעגט די „שולדיגע" אַרויסשלעפּען פון בעט און די ברענגען אין הויז צו זיך. ער פלעגט נאָכגעהן די אומגליקליכע מיט דער ביקס צוגעשטעלט צו זייער פּלייצע, און ווען ער האָט דעם מענשען געבראַכט צו זיך אין הויז, האָט ער איהם געצוואונגען זיך מודה צו זיין, כאָטש דער מענש איז געווען גאָר די נשמה שולדיג. ער האָט קיין שום בעציהונגען מיט דער אָרימער פרוי נישט געהאַט. נאָר געה, שטעל זיך געגען אַזאַ ריז ווי עס איז אַלפרעד מאַנספילד ער איז אַ הויכער און וועגט אַרום צוויי הונדערט פונט. ער קאָן זיך גוט שלאָגען, האָט מען זיך מודה געווען און אַזוי זיך ווי נישט איז אַרויסגעדרייט פון זייערע הענד.

ס'איז אָבער געווען אַז־אַך־און־וועה צו דער יונגער פרוי נאָך אַזעלכע סצענעס. ער פלעגט איהר ברענען די פּיאַטעס פון די פיס מיט אַ ליכט, ער האָט איהר לייב געריסען און געביסען, ער איז געווען ווילד ווי אַ חיה.

און זי האָט אַלץ געליטען, די אָרימע פרוי, ווייל זי האָט נישט געוואָלט פערלאָזען איהרע דריי קינדער.

לעצטענס האָט מאַנספילד זיך דערטראַכט צו נייע מאַטערנישען. ער האָט גענומען ברענענדיגע זאַפּ־פּאַלקעס שטופּען אונטער די נעגעל פון איהרע פינגער, און דאָס האָט זי געצוואונגען צו פערלאָזען איהר הויז. מעהר האָט זי שוין נישט געקאָנט איבערטראָגען.

— איך האָב געקאָנט שלינגען שטיקער זאַלץ און נאָכדעם טרונקען מילך, וואָס פלעגט מיר מאַכען שרעקליך קראַנק, אָבער ברענען מיינע נעגעל, דאָס איז געווען צופיל פאַר מיר — האָט זי געזאָגט.

עס איז זיכער, אַז מען וועט דעם ווילדען מענשען שיקען אין אַנ'אַנשטאַלט, כדי מען זאָל אונטערזוכען זיין גייסטיגען צושטאַנד, ווייל עס לאָזט זיך נישט גלויבען, אַז אַזאַ מענש זאָל זיין נאָרמאַל.

רבי נחמן בראַצלאַווער

— 11 —

נאָך בריליאַנטען פון זיין גרויסען געדאַנקען אוצר

פון דעם גרויסען אוצר פון געדאַנקען, וואָס רבי נחמן בראַצלאַווער האָט איבערגעלאָזען איז נאָך כדאי איבערצוגעבען די פאָלגענדע:

ער האָט זעהר שטאַרק געראָטען, דאָס מען זאָל זיך נישט האַלטען גרויס. גאוה, דאָס האַלטען זיך גרויס, האָט ער ערקלעהרט פאַר אַנ׳עבודה זרה.

ער האָט וועגען דעם דאָזיגען ענין צווישען אַנדערען נאָך געזאָגט:

„דורך דעם, וואָס מען איז מבטל גאוה, וואָס איז דאָך אַנ׳עכטע עבודה־זרה, ווערט בעפעסטיגט די חכמה און עס ברענגט אריכת ימים".

„גאוה פיהרט צו אָרימקייט".

„נאָר דורך ענוות קען דער מענש ווערען פעהיג צו אמת׳ער תשובה".

„אזעלכע וועל־ער האַלט זיך ענוות׳דיג, כדי ער זאָל דורך דעם געלויבט ווערען, איז דער ערגסטער מין בעל גאוה".

„גאוה שטאַרבט אָפּ מיט דעם מענשען. ענוות לעבט מיט איהם און בעגלייט איהם פאַרן בית־דין אין הימעל".

„ענוות בעזייטיגט מורא פאַר שונאים, מחלוקה און שמערצען".

„אַ מענש קען אַנדערש נישט זוכה זיין צו תורה ווי נאָר דורך ענוות. דער מענש דאַרף זיך קליי־דאַלמען אין פאָלגענדע פיל פאַלען: פאַר גרעסערע פון זיך; פאַר אַזעלכע, וואָס זענען צו איהם גלייך; פאַר אַזעלכע וועלכע זענען קלענער פון איהם; און פאַר זיך אַליין".

„אין דער מאָס, וואָס דער מענש ברעכט די גאוה אין זיך, דערהויבט ער דעם כבוד פון השם יתברך און ברענגט שלום אויף דער וועלט".

„משיח וועט קומען ווען גאוה וועט אויפהערען".

אָבער טראָ דעם, וואָס רבי נחמן בראַצלאַווער האָט געהייסען זיך נישט גרויס האַלטען, האָט ער דאָך געראָטען, דאָס מען זאָל זיך האַלטען ריין און שעהן.

בעזונדערס האָט ער געהייסען אויפפּאַסען אויף די קליידער. ער האָט געזאָגט:

„פערשמירטע קליידער שפּיגלען אָפּ דעם כאַראַקטער פון דעם מענשען, וואָס טראָגט זיי. אָבער איבערגעפּוצטע קליידער ווייזען, אַז דער וואָס טראָגט זיי איז אַנ׳אָנהענגער פון שאַטען. די קליידער זיינע זענען ביי איהם וויכטיגער ווי גאָט".

אויך הייסט ער גוט אַכטונג געבען אויפן אויסזעהן. ער זאָגט:

„דער מענש דאַרף אויסאיילען זיין געזיכט, אַז ער זאָל אַזוי העל לייכטען און שיינען, דאָס מען זאָל קענען אין איהם אַריינקוקען ווי אין אַ שפּיגעל, און דאָס זאָל ווירקען, אַז יענער וואָס קוקט אויף איהם זאָל אויך זוכן זיך אויסצולייטערן, וואָס עס מיינט אַז ער זאָל מחזיר בתשובה זיין".

פון די לעצטע ווערטער קען מען פערשטעהן, אַז דאָס אויסזעהן פון געזיכט דאַרף מען נישט פערשעהנערען דורך פוצעניש, דורך אויסערליכע מיטלען, נאָר דורך לערנען און גוטע מעשים, ווייל לערנען און גוטע מעשים איידעלען אוים דאָס געזיכט פון מענשען.

אויך האָט רבי נחמן אַרויסגעזאָגט פאָלגענדע אינטערעסאַנטע געדאַנקען בנוגע ערפאָלג אין לעבן:

„דער, וועלכער שיידט זיך פון זיין פרוי, וועט נישט האָבען קיין ערפאָלג".

„דאָס לערנען תורה ברענגט ערפאָלג".

„ערפאָלג קען מען נאָר האָבען מיט דער הילף פון הימעל".

דער עיקר אָבער, לויט רבי נחמן בראַצלאַווער, איז נישט בלויז צו זוכה דעם אייגענעם ערפאָלג, נאָר אויך צו זאָרגען פאַר דער וועלט און פאַר די מיטמענשען. זעהר כאַראַקטעריסטיש איז דער פאָלגענדער געדאַנק זיינער:

„דו זאָלסט שטענדיג ערקלערען: „די וועלט איז מיר לטובת בעשאַפען געוואָרען. זאָג קיינמאָל נישט: „וואָס פאַראַ שייכות האָב איך צו דער וועלט?" טראָג שטענדיג ביי דיין חלק צו פערבעסערן די וועלט; טראָג ביי עפּעס וואָס עס פעהלט, און בעמיה זיך איבערצולאָזען די וועלט אַ ביסעל בעסער ווי זי איז געווען אין דער צייט פון דיין לעבען".

דעם גרעסטען כבוד און די בעסטע בעהאַנדלונג הייסט רבי נחמן צוטיילען צו זקנים. ער זאָגט:

„דער וואוילשטאַנד פון אַ לאַנד איז לויט דעם שטייגער, ווי זי בעהאַנדעלט איהרע אַלטע לייט".

„אַלטע לייט ברענגען שטאַנדהאַפטיגקייט צום פאָלק ישראל און געבען דעם בעסטען ראַט צום פאָלק".

רבי נחמן הייסט אָבער אויך אַלטע לייט זיך נישט נאַריש מאַכען. ער זאָגט:

„אַלטע לייט, וועלכע זוכען גושא חן צו זיין ביי יונגע פרויען, בעווייזען געיועהנליכ׳ה, אַז זיי בעזיצען וועניג חכמה".

אינטערעסאַנטע מיינונגען האָט ער אויך אַרויס־געזאָגט וועגען קינדער, ווי למשל:

„קינדער וועלען זיין געזונד און גוט ערצויגען, אויב די עלטערן וועלען זיך נישט צופיל שפּילען מיט זיי און זיי וועלען זיי נישט צופיל נאָכגעבען".

די בעסטע מאָדערנע קינדער־ערציהער, פּעדאַגאָגען וועלען אייך ערקלערען, אַז רבי נחמן איז געווען גערעכט.

אַנדערע געדאַנקען זיינע וועגען קינדער זענען:

„אַ בעשיי־ענע פרוי וועט האָבען גוטע קינדער".

„אַ גוט ערנעהרטע מוטער האָט געזונדע קינדער".

„ווען אייערע קינדער וואַקסען אויף, וואַקסט אויך זייער פעהיגקייט צו פערדינען אַ שטיקעל ברויט. איהר זאָלט דערפאַר וועגען די קינדער נישט זאָרגען".

„גוטע קינדער זענען אַ קוואַל פון הייליגקייט; טרייסט פאַר זייערע עלטערן".

„מען זאָל לערנען די קינדער פון פיצלווייז אויס זיך גוט אויפצופיהרען".

„אַז מאַן און פרוי קריגען זיך אַרום, קענען זיי נישט האָבען קיין גוטע קינדער".

פון היסטאָריקום

„מיר האָבען אַזעלכע קינדער, ווי מיר פערדינען".

רבי נחמן האָט שטאַרק געוואָרענט געגען שכרות ס׳איז אפילו אין אַלגעמיין אָנגענומען, אַ רביים און חסידים האַלטען פון אַ ביסעל משקה. אַ ע׳ נאָר פון אַ ביסעל נישט פון פיל. רבי נחמן בראַצלאַווער איבערהויפּט געהערט צו די, וועלכע האָבען זיך אָם שאַרפסטען אויסגעדריקט געגען שכרות. ער האָט געזאָגט:

„גאָט האָט נישט קיין ליבע פאַר דעם שיכור".

„שכרות פערטרייבט דעם מענשען פון זיין הויז".

„שכרות פעראורזאַכט, אַז דער מענש זאָל אַראָפּפאַלען צו אַ נידעריגען צושטאַנד. דאָס ער זאָל בעמען שוחד, לייקענען דעם אמת, און זיך שטיצען אויף שקרים".

„עס איז אונמעגליך פאַר אַ שיכור צו פערהיטען אַז ער זאָל אַ צווייטען קיין שלעכטס נישט טון".

רבי נחמן האָט אויך געוואָרענט געגען פלאַפּלערייען. זיין ראַט איז געווען, דאָס מען זאָל גוט אַכטונג געבען, וואָס מען רעדט. ער האָט געזאָגט:

„בייזע רייד שאַפען דעם גייסט פון מחלוקה, און ברענגען צרות דעם, וואָס רעדט זיי".

„פלאַפּלערייען פון די זינדיגע פערסמיט די לופט און ערוועקען חשק צו זינד ביי די, וואָס הערען זיך צו".

„די רפואה געגען בייזע און שלעכטע גערעדע־רייען איז צו לערנען די תורה מיט התלהבות, דינען גאָט מיט דעם גאַנצען האַרצען, און אויף אַזאַ אופן בלויז רעדען דאָס, וואָס איז אמת און נוצליך".

„נישט קיין הייליגע ווערטער שטאַרקען די העבד פון די רעליגיעס פון פאַלשקייט; זיי פערלענגערן דעם גלות; און זיי שטויסען דעם מענשען צוריק פון דער הייליגקייט פון ציון; זיי פערזעקען דעם אמת; זיי רופען אַרויס מחלוקת און זיי פערורזאַכען, אַז די שכינה זאָל זיך האַלטען אָפּגעזונדערט פון די מענשען".

די פרוי און די פערציגער

וואָס בעזיצען די פרויען, וואָס כאָטש זיי זעהען אין די פערציגער, פערליבען זיך מענער און זיי נאָך אַלץ, און אפילו יונגע מענער? עס איז זיכער נישט בלויז זייער פיזישע שעהנקייט. גאַנץ געוויס ווייסען אַלע פון די געשיכטע פון מאַדאַם לעסקאָו, וואָס האָט געלעבט אין פראַנקרייך אין 18־טען יאָהר־הונדערט. די געשיכטע דערצעהלט אונז, אז ווען זי איז אַלט געווען אַכציג יאָהר, האָט זי געוואונען דאָס האַרץ פון אַ זעהר יונגען מאַן, ווייל אין די עלטערע יאָהרען איז זי געווען אזוי שעהן, אַז זי האָט אויסגעזעהען ווי אַ יונג מיידעל. עס קאָן זיין, אַז עס איז טאַקי געווען אזוי, אָבער זי איז זיכער געווען אַנ׳אויסנאַהם. די עלטער מוז זיך אַרויסווייזען. און מיט דער נאַטור קאָן מען זיך נישט שפּילען. אַ יונג מיידעל איז אָהן שום ספק אַ סך בעסער צו־געגרייט פאַר דעם אויסדרוק פון לעבען, וואָס רופט זיך אָן ליבע.

איין זאַך איז אָבער זיכער. אַ פרוי אין די רייפע יאָהרען איז אַ סך מעהר אַנציהענד פאַר אַ מאַן, וואָס זוכט אין אַ פרוי נישט בלויז קיין רויטע בעקעלעך אָדער אַנ׳אַלבאַסטער־הויט, נאָר אינטע־ליגענץ, חן און כאַראַקטער. עס איז אמת, אז געוועהנ־ליך ווערען פרויען גיכער רייף ווי מענער. אַ מיידעל פון זעכצעהן איז שוין אַ פרוי, אַ בחור פון זעכצעהן איז נאָך אַלץ אַ קינד. אָבער נאָך פינף־און צוואַנציג יאָהר בייטען זיך די ראָלען. די ענט־וויקלונג פון דער פרוי שטעלט זיך אָפּ און די ענטוויק־לונג פון מאַן פראָגרעסירט. אַזוי שאַפט זיך דער אונטערשיד, די וואַנט צווישען מאַן און פרוי, וואָס איז פעראַנטוואָרטליך פאַר אַ סך אומגליקליכע פאַמיל־יען־לעבענס. אַמאָליגע יאָהרען האָבען פרויען נישט פּראָטעסטירט געגען דעם, זיי האָבען זיך צוגעוואוינט צו זיין אין הינטערגרונט אין זייער פאַמיליען־לעבען, צו בעדינען דעם מאַן, און האָבען אפילו נישט דער־וואַרט קיין גלייכבערעכטיגונג און חברישקייט פון דעם מאַן. אין יענע יאָהרען איז די דורכשניטליכע פרוי געווען אַזוי פערטון אין איהר מאַנאָטאָנער הויז־אַרבייט, אַז זי האָט אפילו קיין צייט נישט געהאַט אויפצופאַסען אויף זיך. דער רעזולטאַט איז געווען, אַז ווען זי האָט דערגרייכט דאָס פערציגסטע יאָהר, איז זי שוין געווען אַלט און מיד און זעהר נאַכלעסיג וואָס אַנבעלאַנגט איהר פיזישען אויסזעהען. דער מאַן, אָבער, איז ערשט דעמאָלט געווען אין זיין בעסטען און אינטערעסאַנטסטען פעריאָד.

סאָציאַלע און עקאָנאָמישע אומשטענדען האָבען זיך אָבער געענדערט, און דאָס האָט שוין במילא געבראַכט אַנ׳ענדערונג אין דעם לעבען פון דער פרוי. די היינטיגע פרוי ענטזאַגט זיך קאַטעגאָריש אונטערצוגעבען. זי פיהלט זיך פעהיג אַנטקעגענ־צו־ שטעלען די פראָבלעמען פון לעבען, אפילו ווען זי איז פערציג. אָדער פופציג יאָהר אַלט, און זי שטרענגט זיך אָן אָנצוהאַלטען איהר פרוילעבליכקייט, איהר חן און שעהנקייט.

אַ פרוי אין די פערציגער, וואָס וויל זיך נישט אונטערגעבען, ווערט אַנ׳אַקטיווער מיטגליד פון דער געזעלשאַפט, ווייל זי פערשטעהט, אַז אַ חוץ איהר קערפּער מוז זי אויך איהר גייסט האַלטען יונג, און דאָס מיינט לייענען אַ סך, זיך אינטערעסירען מיט דעם, וואָס עס פּאַסירט אויף דער וועלט און אַליין אָנטייל נעמען אין פערשידענע געזעלשאַפט־ליכע אָרגאַניזאַציעס.

עס וואָלט שוין אויך צייט געווען, אַז די יונגע מענשען זאָלען פערשטעהן, אַז זייערע מאַמעס און באָבעס, וועלכע ווילען אָפּשטופּען די עלטער פון זיך, מאַכען זיך נישט סתם נאַריש. אָבער די יוגענט פערשטעהט נישט. יונגע מענשען זענען אָפּט זעהר פלאַכע מענשען און זעהען נישט מעהר ווי די פאַטעטישע פיגור פון אַנ׳עלטערער פרוי, וואָס בעמיהט זיך צו פערדעקען אויף אַ קינסטליכען אופן די סימנים פון עלטער, און זיי קאָנען נישט איינזעהן, אַז נישט דאָס אַליין איז וויכטיג, נאָר די געוויסען פאַר דער געזעלשאַפט פון אַזאַ אָנשטרענגונג, וואָס העלפט בייצוטראָגען עפּעס צו דער שעהנקייט פון מענשליכען לעבען און מאַכט דאָס לעבען מעהר ווינ־שענסווערט.

ען רעניש

יצחק יאַנאַסאָוויטש

דער „גרינער" מאַרק

(רעפּאָרטאַזש)

דערפיהלען די ספּעציפישקייט פון דעם גרינעם מאַרק און דערזעהען זיין ראָל און בעדייטונג אין אונזער שטאָט, קאָן מען זוכט זיך גאָר זומער־צייט און דאָס אַ זייטער דריי פאַ־טאָג ווען די גאַנצע שטאָט איז פערזונקען אין פאַרטאָגיגען זיסען שלאָף.

דער גרינער מאַרק איז דעמאָלט אָנגעפּראָפּט מיט פל טום, מיט אַלעם דעם, וואָס עס שענקט אונז מיט אַ פרייטער האַנט די מאַמע ערד. וועגעלעך און ריסאַרקעס, וואָס זענען געקומען פון די פּראָוואַר־פענסטע דערפלעך שמעקען און פערגייסען די לופט מיט געזונטען ריח פון פעלד און דאָרף. אָט האָט איהר קאַרשען, אָט האָט איהר פּאָמידאָרען, טרוס־קאַווקעס, נעהנטער צום הערבסט צו בעקומט איהר עפּעל, באַרנעס, פלוימען. און אָט זענען וועגעלעך מיט אוגערקעס, מיט קרויט. קאַלאַפּיאָרען און קאַר־טאָפעל. דער גרינער מאַרק ווערט בונט־פאַרביג און אָריענטאַליש און די שפע פערגייסט די אויגען און רייצט, לאָקט דעם שטאָטישען מענש.

אין די פריהמאָרגען־שעה׳ן קאָן מען אויפ׳ן גרי־נעם מאַרק זעהען פערדיגע יודען מיט אָנגעברוינטע פּנים׳ער פון דער זון. עס שלאָגט פון אָט די יודען מיט רויהער ערד און מיט געזונדקייט. דאָס הייסען „סאַדאָווניקעס". יודן וואָס דינגען די פּויערישע פערלעך און די פערוואָרפענסטע דערפער, היטען זיי און ברענגען שפּעטער דאָס אויבסט אין שטאָט אַריין צום פערקויף.

— מיינט נישט, אַז מיר האָבען אַזאַ לייכט לע־בען — האָט מיר געזאָגט איינער אַ סאַדאָווניק, וואָס איז געשטאַנען אויפ׳ן גרינעם מאַרק נעבען זיין ווע־געלע אויבסט — אַ שטאָטישען מענש קאָן זיך קיינ־מאָל נישט פאָרשטעלען, וואָסערע האָרעוואַניע און וואָסער שווער לעבען מיר פערפירען. איהר מיינט, מיר זיצען אויף דער פרישער לופט און פּרעגלען זיך בלויז אויף דער זון? מען הנצט אייך אָבער אוועק דיטען אַ סאָד וואָלט איהר אַנטלאָפען פאַר מורא. עס שמעקט טאַקע אָפטמאָל מיט סכנות אויך און אַ חוץ דעם ווי אַזוי לעבען מיר? אין שטרויענע בודעס אַקוראַט ווי הינט. מען ווערט איבערן זומער פער־שוואַרצט און פערפינסטערט. די זון סמאַלעט און ברענט און דער רעגען נעצט אדורך ביז די ביינער און ביי חנם אַלעם מז מען שווער, זעהר שווער האָ־רעווען ביים רייסען, ביים איבערקלויבען דאָס אויבסט מיינט נישט ס׳קומט אַזוי לייכט אָן. עס וואַקסט אויפ׳ן בוים און מען רייסט. מיר פערדינען זיך אַחנ־זער שטיקעל ברויט גאַנץ שווער און טאַקי בזיעת אַפּך.

— סאַדאָווניצטווע איז אַ פאַך אַזוי גוט ווי אַלע אַנדערע פאַכען — אַזוי האָט מיר מאָל געזאָגט אַנ־עלטערער סאַדאָווניק — איך ווייס אפשר שווער זיין צו פערשטיין אין וואָס דאָס פאַך בעשטייט. נאָר אַזוי איז עס. זאָל זיך אַ זייטיגער מענש נעמען צו דעם, וועט ער די פאַר גראָשען פערלירען איינס און צוויי. שטעלט איך פאַר, איהר קומט פריהלינג־צייט אין אַ דאָרף אַריין דינגען אַ סאָד. די ביימער זענען הויל און ליידיג. נישטאָ נאָך קיין בלעטער אפילו, ווי אַזוי וועט איהר וויסען דאָס צו שאַצען, וויפיל אויבסט דער אָדער יענער בוים וועט אַראָפּגעבען? אהאַ איהר זעהט שוין! מיינע עלטערן און מיינע זיי־דעס זענען געווען סאַדאָווניקעס און פון זיי טאַקע האָב איך דאָס פאַך איבערגענומען בירושה.

— עס האָט זיך שוין נישט איינמאָל געטראָפען, אַז אַ פּויער „אַנ׳אויסגעקלערטער" האָט זיך גע־וואָלט קליגען און נישט פערדינגען דעם יוד דאָס סעדעל, נאָר אַליין געפיהרט די סחורה אין שטאָט אַריין. וואָס מיינט איהר? אויפ׳ן צווייטען יאָהר האָט ער זיך געבעטען, געוואָלט אַ האַלבען פרייז אַבי אַ ייד אנ׳עלטערער סאַדאָווניק זאָל דינגען דעם סאָד. דער פּויער מעג זיך זיין אַ גאַנץ גוטער געראָט־נער, דעם סאָד אָבער וועט ער דוקא פערדינגען אַ יוד אַ סאַדאָווניק און אַ בעקאַנטען דערצו.

אָבער דאָס איז אויך געווען אַמאָל.

די נייע אַנטי־יודישע שטימונגען אין דאָרף האָ־בען קודם כל געטראָפען דעם יודישען סאַדאָווניק, און אַזוי ווי אַזעלכע יודען וואָס פערנעמען זיך מיט סאַדאָווניצטווע זענען פאַראַן אַ סך, זענען טאַקע אַ סך יודען פערבליבען אָהן ברויט.

וועגען דעם דאָזיגען האָב איך זיך אויפ׳ן גרינעם מאַרק נענוג אָנגעהערט. מען האָט מיר, למשל, דער־צעהלט פון פאַלען ווען איינער, אַ יוד האָט שוין גער האָט נערהוגנען ביי אַ פּויער אַ סעדעל און געגעבען האַנד־געלד, פלוצלינג איז אַ פּאָר טאָג אַרום בעוויזט זיך דער פּויער אין שטאָט און אַ שטאַמלענדיגער גיט ער דעם יוד אָפּ דאָס האַנד־געלד, וואָס איז געשעהן? גאָרנישט. דער פּויער וואָלט אוודאי געוואָלט דעם סאָד פערדינגען דעם יוד. וועלכען ער פערדינגט יעדען יאָהר, נאָר... ער וויל זיך נישט אַנטקעגענשטעל־לען דעם יונגוואַרג פון דאָרף.

— דאָס יונגוואַרג — זאָגט דער פּויער — טענה׳ט, אַז יודען זענען שווינדלער און מ׳טאָר זיי אין דאָרף נישט אַריינלאָזען. כאָטש ער אַליין ווייסט נישט דערפון... ער האַנדעלט שוין מיט יודען נישט דאָס ערשטע יאָהר און מ׳האָט איהם נאָך קיינמאָל נישט בעשווינדעלט. נאָר גאָרנישט. ס׳איז היינט עפּעס אַ קאַפּויערדיגע וועלט. די אייער ווילען זיין קליגער ווי די הינער.

דערזעהן זיך טאַקע יודען אַרום פערלוירענע, דער־שלאָגענע, ווי קומען אויפ׳ן גרינעם מאַרק מעהר פון געוואוינהייט, ווי פון נויטיגקייט, פון זייערע פּנים׳ער קוקט אַראָפּ דער הונגער, פון זייערע אויגען בליצט אַרויס די אומהיימליכקייט פון דער קאַלטער שטוב, ווי קינדער זיצען אין די צעוואָרפענע בעטען און האָבען מורא צו בעטען ביי דער מאַמען אַ שטיקעל ברויט.

אָבער די מאַמעס פון די דאָזיגע קינדער קאָנען אין שטוב נישט איינרוהען. עס טרייבט זיי דער מאַ־גענדיגער און בעטענדיגער בליק פון די האַלב־קראַנ־קע קינדער, קומען זיי בעגינען אויפ׳ן גרינעם מאַרק קויפען ביי די צוגעפאָהרענע פּויערן שטיקלעך בינטלעך פּיעטרישקע, מייערען, אַביסעל קאַרטאָפעל און מען לויפט דערמיט איבער די שטאָטישע גאַסען און היי־פער. אַלץ איינס פון וואַנען, אַלץ איינס ווי אַזוי, אַבי אַ שטיקעל ברויט פאַר די קינדער. אַבי אַ פּאָר קילאָ קוילען אויף צו בעהייצען די קאַלטע שטוב. אָבער נאָר אין געציילטע פאַלען געלונגט זיי פון דעם דאָזיגען גראָשיגען האַנדעל אַרויסצושלאָגען אַ פּאָר גראָשען פערדינסט. אָפטמאָל נאָך אַ גאַנצען טאָג אַרום שלענדערן איבער די גאַסען, אויסרייסענדיג דעם האַלדז מיט פערשידענע קולות צום פערביי־געהער, ער זאָל זיך דערבאַרימען און קויפען, בלייבט דאָך דאָס ביסעל גרינצייג נישט פערקויפט אָדער עס ווערט פערקויפט אָהן פערדינסט.

— די שיינע מאַדאַם — האָט געזאָגט אַנ׳על־טערע פרוי מיט אַ קיישעל גרינצייג אין דער האַנד — אַז מ׳קומט צו זיי מיט אַ ביסעל פּיעטרישקע, אָדער מייערן קרומען זיך און בלאָזען זיך, אַז מ׳קומט צו זיי. זיי קלויבען און נישטערן און טוען אַ גאַנצע מובה, אַז זיי קויפען און אויף צום סוף זעהט מען ערשט, אַז נאָך אַ גאַנצען טאָג לויפען איבער שטאָק און איבער שטיין, איז געבליבען אַ האַלבע זלאָטע פערדינסט.

אין דער פריה איז אויפ׳ן גרינעם מאַרק לעבע־דיג. דאָס בעסערע אויבסט דאָס בעסערע גרינוואַרג, ווערט פערקויפט אין די געשעפטען אַריין און די רעס־טאָראַציעס, דאָס ערגערע ווערט פערקויפט די אָרי־מע גאַסען־הענדלער, וואָס צולויפען זיך מיט וועגעלעך צוגעפּוילטע עפּעל איבער די יודישע גאַסען פון שטאָט מיט הילכיגע אויסגעשרייען:

— עפּעל ווער קויפט! עפּעל צום עסען און צום קאָכען!

— עפּעל זיסע, ווי צוקער, קויפט, מענשען קויפט!

— ציבעלעס וויבער! ביליג ווייבער!

— מייערן און פּיעטרישקע, פּיעטרישקע און מייערן.

דאָס זענען די שליחים פון גרינעם מאַרק איבער דער שטאָט..

רעכט און לעבן

יורידישע בײלאגע
פון „נײעם פאלקסבלאט"

נאָטיצען

ס'מוז אַ סוף נעהמען צו דעם ווילקיר!

באַלד ווי ס'איז פּובּליקירט געוואָרען דער באַ־וועליזירטער לאָקאַטאָרען־שוץ דעקרעט, האָבען מיר אָנגעוויזען אויף דער דראָהענדיגער סכּנה, אויף וועלכער די ברייטע מאַסען לאָקאַטאָרען זענען אויס געשטעלט צוליב דער געענדערטער בעשטימונג וועגען דער פליכט צו ערטיילען די געקינדיגטע לאָקאַ־טאָרען אַנ'ענטשעדיגונג אין שייכות מיט איבער־בויען אָדער ארויפבויען אַהויז.

גלייך דעמאָלט האָבען מיר אויסגעדריקט אונזער השערה, אַז אַזוי ווי די וירטסלייט זענען שוין איצט נישט מחויב אין אַזאַ פאַל צו בעזאָרגען די געקינדיגטע לאָקאַטאָרען מיט קיין אנדערע וואוי־נונגען, נאָר ס'איז גענוג, אַז זיי צאָהלען אויס אַ געלד־ענטשעדיגונג אין דער הויך פון אַ 7 אָדער 13 חדשים'דיגען דירה־געלד בעטרעף, וועלען פיל נישט געוויסענהאַפטע וירטסלייט אויסנוצען די גינס טיגע געלעגענהייט און אונטערן אויסרייד פון אי־בערבויען קינדיגען די דירות־קאָנטראַקטען מיט נישט־געוואונשענע לאָקאַטאָרען.

די פּראַקטיק בעשטעטיגט טאַקע די ריכטיג־קייט פון אונזער סברא, א סך ווירטסלייט האָבען שוין געקינדיגט און קינדיגען די דירות־אָבמאַכען פון זייערע לאָקאַטאָרען און נישט טראַכטענדיג אפילו וועגען אָנהויבען צו בויען דערלאַנגען זיי אין דער בוי־אָפּטיילונג איבערבוי־פּלענער צו בעשטעטיגען בכדי אויפ'ן סמך פון אַזאַ בעשטעטיגטען פּלאַן גרינ־גער צו קענען פון געריכט ארויסבעקומען אנ'עקס־מיסיע פסק־דין אויף די לאָקאַטאָרען.

אַזאַ קאָמבינאַציע קאַלקולירט זיך, דער ווירט איז טאַקע מחויב אויסצוצאָהלען דעם לאָקאַטאָר די געזעצליך פעסטגעשטעלטע ענטשעדיגונג. די דאָ־זיגע ענטשעדיגונג איז אָבער אַזאַ מינימאַלע, אַז ביי דער איצטיגער דירות־קאָניונקטור לאַנגט זי אפילו נישט אויף צו דינגען זיך די קלענסטע מקום מנוחה.

דאַגעגען דער ווירט פערדינגט באַלד די אויס־געליידיגטע דירות אַנדערע לאָקאַטאָרען. אַ נייעם לאָקאַטאָר פערטייערט מען דאָך געוועהנליך דאָס דירה־געלד, מ'נעמט פון איהם פאַר אַ לאַנגע צייט פאָר־אויס און דערצו אויך אַ פעטע סומע אָפּטרעט־געלד.

אויב די דאָזיגע טאַקטיק פון די ווירטסלייט זאָל נישט בעצייטענס געהאַמעוועט ווערען, וועט זי אָננעמען א מאַסען־כאַראַקטער און דאַן וועט קיין שום אָרימער לאָקאַטאָר נישט זיכער זיין מיט אַ דאַך איבערן קאָפּ.

געוויס וואָלט בעסער געווען, ווען דער פאָ־ריגער אופן פון רעגולירען די בעציהונגען צווישען אַ ווירט און לאָקאַטאָרען בעת איבערבויען פון הויז וואָלט צוריקגעשטעלט געוואָרען און דער לאָ־קאַטאָר וואָלט געשטעלט געוואָרען אין רשות אַנ'אַנ־דערע פאַסיגע דירה. וועגען ענדערען דאָס געזעץ איז אָבער דערווייל נאָך פריהצייטיג צו רעדען.

מוז מען זיך בעגנוגענען מיט דער פאָדערונג צו דער בוי־מאַכט, אַז ביים איבערבויען א הויז זאָל דער בעשטעטיגטער פּלאַן נישט פריהער ארויס־געגעבע ווערען די פּעטענטען, כל זמן זיי גאַראַנ־טירען נישט, אַז זיי טרעטען ווירקליך צו צו בויען.

אמת די פאָדערונג לאָזט זיך נישט בעגרינדען מיט קיין רעכטליכע אַרגומענטען, זי אַפּעלירט אָבער געגנוג צו די ברייטערע געזעלשאַפטליכע און מלוכה'־שע אינטערעסען, דערפאַר דאַרף זי בעריקזיכטיגט ווערען.

דאַמאָלט וועלען מיסברויכען מיט בוי־פּלענער אלס פּרעטעקס ארויסצובעקומען עקסמיס־יעס אויסגעשלאָסען ווערען.

דעסגלייכען דאַרפען אויך די געריכטען, איי־דער זיי פאָראָרדענען אין אַזאַ פאַל אנ'עקסמיסיע, גיט אויספאָרשען, צי דער ווירט האָט טאַקע ערנ־סטע בוי־כוונות, צי האָט ער נישט, און זין אַנדערע אויסרעכנונגען און צי איז דאָס אויסציהען זיך פון בעטרעפענדען לאָקאַטאָר פאַקטיש א נויטווענדיג־קייט.

י. א.

וויכטיגע ענטשיידונגען פון העכסטען געריכט

עהרען - געריכט

דער פסק־דין פון אנ'עהרען־געריכט איז נישט גילטיג, אויב ר'ענטשיידט פראַגען, וועלכע זענען בכלל נישט פאַרגעבען אין דע הסכמה אויפ'ן עהרען־געריכט אָדער ר'מיידט אויס פראַגען, וועלכע זע־נען יאָ פאָרגעזעהען אין דער הסכמה

בעשטעלונגען

בלויז אין פאַל, ווען אַ העכערע סיבה איז די מניעה, אויסצופיהרען א בעשטעלונג אָדער אנ'־אנדערען אָבמאַך ווערט מען בעפרייט פון דער דראָהענדער פעראַנטוואָרטליכקייט.

דער אומשטאַנד, אַז דאָס אויספיהרען דעם אבמאַך איז געווען פערבינדען מיט פערגרעסערטע אויסגאַבען, שטאַרקע אָנשטרענגונגען אָדער אנ־דערע שוועריגקייטען קאָן נישט בעטראַכט ווע־רען פאַר אַזאַ העכערע סיבה, וואָס זאָל בעפרייען פון דער פעראַנטוואָרטליכקייט.

צייטונגס - פערקויף

די בעפרייאונג פון שטייערען פון דעם טייל אומזאַץ, וואָס בוכהענדלער בעקומען פון פערקויף פון אינלענדישע צייטונגען האָט נישט קיין שום שייכות מיט די אדמיניסטראַטיווע פאָרשריפטען וועגען האַנדעל מיט פעריאָדישע צייטשריפטען. דערויף מוזען אויך בוכהאַנדלונגען האָבען א ספעציעלע קאָנצעסיע.

אַרבייטס - אָפּמאַכען

אנ'אַגענט, וועלכער ארבייט בלויז אויף פּראָ־וויזיע, בעקומט נישט קיין פערגיטיגונג פאַר דער ארבייט, נאָר פאַר די רעזולטאַטען פון זיין ארבייט, ממילא ווערט זיין אָבמאַך נישט בעטראַכט פאַר קיין ארבייטס־אבמאַך, איהם דאַרף מען נישט קינ־דיגען 3 חדשים, נאָר 6 וואָכען פריהער.

מ'מעג צונעמען אנ'ארבייטער מיט'ן בעדינג, אז ער וועט ווערען בעשטעטיגט, כל זמן ר'וועט זיין בכח צו ארבייטען. אזא אָפּמאַך הייסט אנ'אָפּמאַך אויף א טערמין און ממילא דאַרף ער נישט געקינדיגט ווע־רען צוליב'ן פערלירען די אַרבייטס־פעהיגקייט.

אויב מ'אנגאזשירט אנ'אָנגעשטעלטען אויף פּראָבע און מ'רעדט זיך נישט אויס ווי לאנג די פּראָבע צייט דאַרף דויערן, דאַרף גענומען ווערען אין אַכט דער לענגסטער טערמין ד. ה. 3 חדשים.

ארבייטסלוין דאַרף אויסגעצאָהלט ווערען אין באַרעס־געלד, אויב איז אַ גייסטיגען ארבייטער די שכירות אויסגעצאָהלט געוואָרען מיט וועקסעל, איז דער אויסצאָהל נישט גילטיג.

אַנ'אַרבייטער, וועלכער איז פערזיכערט אין סאַצ. פערז. אנשטאַלט און בעקומט אונטערשטי־צונג בעת אַ קראַנקהייט, האָט נישט קיין רעכט צו מאָהנען פאַר דער זעלבער צייט שכירות פון אונ־טערנעמער.

נייע געזעצען און צירקולארען.

בקשות וועגען פאַטענטען - הנחות

דאָס פינאַנץ־מיניסטעריום ווייזט אָן, אַז ביז'ן 31 דעצעמבער 1936 קענען דערלאַנגען בקשות אין דער פינאַנץ־קאַמער, אַז מ'זאָל זיי אָנערקענען די הנחה אויסצוקויפען אַ פאַטענט אנשטאַט 2־טע קאַטעגאָריע א 3־טע קאַטעגאָריע, אָדער אַ האַלבע צווייטע, ד.ה. פאַר'ן קאָסטען־פרייז פון אַ האַלבער צווייטער קאַטעגאָריע, פאָלגענדע קאַטעגאָריעס האַנ־דעלס־אונטערנעמונגען::

1) געשעפטען, וועלכע פיהרען אַ דעטייל־פער־קויף פון אַלערליי סחורות אין קליינע סכומים נישט בלויז צו קאָנסומענטען, נאָר אויך צו קליינהענדלער,

2) געשעפטען, וועלכע האַנדלען מיט לוקסוס־אַרטיקלען און פערקויפען זיי אויסשליסליך צו גע־ברויכער,

3) גאַסטראָנאָמישע אנשטאַלטען, (רעסטאָראַנען קאַפעען, קאָנדיטאָרייען), וועלכע בעשעפטיגען אַ פערסאָנאַל ביז 20 פערזאָן און אויב זיי פערקוי־פען געטראַנקען — ביז 10 פערזאָן, אריינרעכנענ־דיג אין ביידע פאַלען אויך דעם אייגענטימער און זיין בני־בית,

4) האָטעלן, מעבלירטע צימערן ביז הונדערט נומערן,

5) פענסיאָנאַטען, וועלכע בעזיצען פון 20 ביז 100 צימערן צו פערדינגען,

6) בוכהאַנדלונגען, וועלכע בעשעפטיגען מעהר ווי 5 פערזאָן,

7) היילאַנשטאַלטען, וועלכע בעזיצען איבער 10 בעטלעך,

8) אַפטייקען, וועלכע בעשעפטיגן ביז 8 פערזאָן

9) קינאָמאַטאָגראַפען, וועלכע האָבען פון 150 ביז 500 ערטער,

10) טעאַטערס, צירקען, גערטנער, זאַלען מיט סצענעס, אויסגערעכנט אויף 750 פּלעצער.

וועגען דער דאָזיגער הנחה מעגען זיך אויך ווענדען די אויסגע־רעכנטע אונטערנעמונגען, וועל־כע זענען געגריינדעט געוואָרען אין יאָהר 1936 אָדער וועלען געגריינדעט ווערען אין יאהר 1937.

עקספעדיציעס און טראַנספּאָרט־אונטערנעמונגען קענען זיך ווענדען וועגען אנ'ערלויבניש אויסצו־קויפען א 3־טע קאַטעגאָריע פאַטענט אנשטאַט אַ 2־טע, אויב זייער אומזאַץ אין יאָהר 1935 אָדער 1936 בעטרעפט נישט אָדער וועט אויך נישט יאָר־שיי'ליך אין יאהר 1937 מעהר בעטרעפען ווי 10 טויזענד גילדען.

אַ האַלבע 2־טע אנשטאַט א 2־טע קאַטעגאָריע פאַטענט קען דערלויבט ווערען אויסצוקויפען עקס־פעדיציעס און טראַנספּאָרט־אונטערנעמונגען, וועל־כע האָבען אַנ'אומזאַץ ביז 20 טויזענד גילדען.

בייע גאַסטראָנאָמישע אנשטאַלטען קענען זיך ווענדען וועגען דערלויבען אויסצוקויפען אויפ'ן יאָר 1937 אַ 4־טע קאַטעגאָריע פאַטענט, אויב זיי האָ־בען אַנ'אומזאַץ אי'ן יאָהר 1936 ביז 5 טויזענד גיל־דען און פערקויפען נישט קיין געטראַנקען.

דער פינאַנץ־אַמט איז בערופען צו ערטיילען הנחות אויסצוקויפען פאַטענטען אַ 4־טע קאַטע־גאָריע אָדער אַ האַלבע דריטע אָנשטאָט אַ דריטער, עווענטועל אַ האַלבע 4־טע אָנשטאָט אַ 4־טער קאַ־טעגאָריע אויפ'ן סמך פון אינדיווידועלע בקשות פאָלגענדע קאַטעגאָריעס אונטערנעמונגען:

1) פערקויף פון אַלערליי סחורות צו קאָנסומענ־טען, 2) קליינע גאַסטראָנאָמישע אנשטאַלטען, אָהן געטראַנקען, 3) בילאַרד־זאַלען, 4) פערקויף פון קאַלטע געטראַנקען, 5) האָטעלן און מעבלירטע צי־מערן אין קליינע פּערנעס, 6) אמבולאַטאָריעס, 7) קליינע אַפטייקען, 8) קלענערע קינאָס, 9) גלעטשען, 10 מאַגלען און וואַל־קעמערייען.

ביבליאָטעקען, וועלכע האָבען אַנ'אומזאַץ ביז 5 טויזענד גילדען, קאָנען דערלאַנגען בקשות וועגען דערלויבען זיי אויסצוקויפען אַ 3־טע אָדער פערטע קאַטעגאָריע פאַטענט.

פערקויפען פון קאַלטע געטראַנקען, קליינע אכסניעס, און מאַגלען, וועמענס אומזאַץ איבער־שטייגט נישט קיין 2 טויזענד גילדען קאָן מען ער־לויבען אויסצוקויפען אנשטאט אַ 4־טע קאַטעגאָריע אַ האַלבע 4־טע, אָדער אינגאַנצען בעפרייען פון דער פליכט אויסצוקויפען אַ פאַטענט.

ווי געזאָגט איז צייט צו דערלאַנגען בקשות וועגען אָנערקענען די אויסגערעכנטע הנחות ביזן 31 דעצעמבער 1936.

קוים האַנדעלט זיך וועגען אַ נייער אונטערנע־מונג, קאָן דערלאַנגט ווערען אַ בקשה וועגען אזא הנחה אין משך פון 2 וואָכען נאָר דער ערעפנונג.

אויף אַזעלכע בקשות מוז דער פינאַנץ־אַמט ענטפערען אין משך פון 8 וואָכען און די פינאַנץ־קאַמער איז משך פון 10 וואָכען. קוים בעקומט מען נישט קיין תשובה ביז דעם דערמאַהנטען טערמין הייסט עס, אַז די בקשה איז פאַזיטיוו ערלעדיגט גע־וואָרען.

דעסגלייכען קאָנען דערלאַנגען בקשות וועגען בעפרייען פון אויסקויפען אַ פאַטענט אָדער ערלויבען אויסצוקויפען אַ האַלב־יעהריגען פאַטענט דראָשקאַ־זשעס. פורמאַנעס, אויב זיי טרייבען אָן אַליין אָהן דער מיטהילף פון זייטיגע מענשען.

דער גורל פון אפרוי

סענסאַציאָנעלער און שפּאַנענדער ראמאַן

(36

— איך בין גרייט אויף אַלץ!

— גענוג!... רחל, ביסט פריהער געווען היסטע־ריש. דאָס איז נישט אַזוי גוט פאַר א שפּיאָן. א שפּיאָן דאַרף זיין קאַלט און אויסגערעכענט. טאָר זיך קיינמאָל נישט פערלירען און דאַרף מאַכען דעם איינ־דרוק פון גאָרנישט קיין איבעריג קלוגען... דו פאַלסט קיינמאָל אריין אין היסטעריע?!

— ס'איז דאָס ערשטע מאָל אין מיין לעבען! איך קאָן זיך זעהר גוט קאָנטראָלירען.

— לויט דיין טיפּ וועסטו דאַרפען, אלס שפּיאָן, שפּילען די ראָל פון אַנ'אונשולדיגער קורטיזאַנקע. וועסט דאַרפען צוציהען מענער זיי זאָלען זיך אין דיר פערליבען און אַזוי נאָך פון זיי ארויסקריגען סודות.... אָבער וועגען דעם וועלען מיר נאָך רעדען! א סך זאַכען וועסטו זיך נאָך דאַרפען אויסלערנען! רוה זיך אָפּ אַביסעל און אין א האַלבּע שעה ארום וועלען מיר קומען דיר ערגעץ נעהמען....

ווען זיי זענען ארויפגעקומען זי רופען איז מיט זיי געווען א דריטער מאַן. רחל האָט אויף איהם א קוק געטון און ס'האַרץ איז איהר אויפגעפלעען. זיין אויסזעהען איז געווען א שרעק. הויך און ברייט ביינערדיג זענען אַלע זיינע גלידער געווען אומגע־לומפּערט גרויס. צעפּאַטעלטע פלאַקסענע האָר האָבען ווילד ארויסגעשטאַרטשעט פון זיין קאָפּ. דער שטערן איז געווען אַ שמאָלער ווי ביי א גאָרילע און טיף איינגעגראָבען אין שטערן האָבען געגליהט א פּאָר קליינע אייגעלעך. די נאָז איז געווען צעפּלעטשט און געגעבען זיין געזיכט אנ'אויסדרוק פון ביייזען חזיק. די גראָבע תאווה'דיגע ליפּען האָבען ארויס־געשטאַרטשעט פון פּנים ווי ביי א חזיר.

מיט די קליינע אייגעלעך האָט ער געגומען דורכ־דרינגליך בעטראַכטען רחל'ען מיט אזא אויסדרוק אויפ'ן געזיכט ווי ער וואָלט זי געטאַנגען פערצוקען. איינער פון די דייטשען האָט איהם פאָרגעשטעלט:

— סטעפאַן דער פּאָליאַק!

ער איז צוגעגאַנגען צו רחל'ען און אריינגענומען איהר האַנד אין זיין גרויסער שווייסיגער לאַפּע:

— מיר וועלען זיין פריינד! מיר וועלען א שטי־קעל צייט ארבייטען צוזאַמען!

רחל האָט מורא געהאַט זיך אויסצורייידען א וואָרט ווי זי וואָלט געווען ביי א וואָלף־גזלן אין די הענד און יעדער שלעכטער צוג קאָן איהר קאָסטען דאָס לעבען.

די צוויי דייטשען האָבען בעמערקט איהר שרעק, נאָר זיי האָבען גאָרנישט פּרובּירט מילדער צו מאַכען: ביז מען וועט מיט איהר זיין אינגאַנצען זיכער האָט מען זי געהאַלטען אין דער מורא... איינער פון די דייטשען האָט איהר גענומען ערקלערען:

— ער וועט אַלעמאָל זיין ארום דיר און היטען דיין יעדער טריט און שריט.... טאָמער וועסטו אמאָל דאַרפען זיין הילף... חידוש זיך נישט, וואָס ער איז א פּאָליאַק און ער ארבייט אויף אונזער זייט — מיר האָבען איהם בעפרייט פון א פּוילישער תּפיסה.

ביי די ווערטער האָט זיך סטעפאַן דער פּאָלאַק צעלאַכט מיט א ווילדען געלעכטער....

ביי רחל'ען איז דאָס בלוט פערגליווערט געוואָ־רען אין די אָדערן קוקענדיג אויף דעם מענשען, און זי איז געשטאַנען שטום מיט שרעק. זי האָט ערשט בעגריפען אין וועלכע תּהומות זי זינקט און צו וועלכע געפאַהרען זי איז אויסגעשטעלט. כל־זמן די געפאַהרען זענען בלויז געווען אין איהר צעהיצ־טער פאַנטאַזיע האָבען זיי אָנגענומען א ראָמאַנטי־שען קאָלאָריט און זי איז אין איהרע אייגענע אויגען אויסגעוואַקסען ווי א העלדין.... נאָר איצט ווען זי האָט בפועל ממש דערזעהען, וואָס עס מיינט צו זיין א שפּיאָן, האָט זי ערשט בעגריפען דעם מהלך פון פאַנטאַזיע ביז ווירקליכקייט... זי האָט איינגעזעהן, אַז שפּיאָנאַזש איז א געוואַלדיגער פערברעכען, קרי־מינאַליטעט פון ערגסטען סאָרט, וואו א מענשלעך לעבען פון שונא, צי אפילו פון אייגענע שפּילט נישט קיין שום ראָלע... עס איז שוין אָבער געווען צו שפּעט צו גיין צוריק. זי האָט געוואוסט, אַז זי ווייסט שוין צופיל, אַז מ'זאָל זי שוין איצט אָפּלאָזען. כאָטש זי האָט נאָך גאָרנישט געטון האָט זי מיט איהר ווי־סען די סודות זיך אריינגעדרייט אין פערברעכען און זי איז שוין געווען איינע פון זיי און אויסגעשטעלט צו די אומ'ברחמנות'דיגע געזעצען פון דער אונטער וועלט און קרימינאַל.... אין האַרצען האָט איהר געבּרענט א פיערדיגע חרטה, וואָס זי האָט זיך אַזוי לייכטזיניג אריינגעדרעהט אין אַזאַ שווינדעל. זי האָט זיך אָבער בעטראַכט, אַז דאָס האָט פּאַסירט דערפאַר, וואָס זי איז אַזוי עלענד און פערלאָזען אין דער וועלט וואָס ס'איז נישט געווען קיינער, וואָס זאָל זי בע־שיצען פון די געפאַהרען צו וועלכע זי איז געווען אויסגעשטעלט.... וואָס מענשען זענען געגען איהר אוועלכע שוידערליכע פערברעכענס בעגאַנגען... אויפן זינען איז אַרויף מאַריס. אין זי האָט געפיהלט א מין נקמה אין איהם. וואָס ער איז געווען איהר לעצטער שטוים אין אָפּגרונט אריין, וואָס דורך איהם איז זי צו דעם אַלעמען געקומען. זי האָט נאָר געוואָלט ער זאָל וויסען און זעהען, וואָס פון איהר איז גע־וואָרען. זי האָט איצט געהאַט דעם זעלבען נקמה־געפיהל, וואָס אַ פערלאָזענע געליבטע האָט ווען זי בעגעהט זעלבסטמאָרד, כדי אָפּצוטאָן איהר געליב־טען אַכזר....

זי האָט פון זיך ארויסגערופען אַלע כּוחות צו בעהערשען איהר געפיהל פון שרעק און אויסגלייכענ־דיג זיך אין איהר פולער לענג און פערוואָרפענדיג כוואַטסקע דעם קאָפּ האָט זי מיט פּאַזירטער מוג־מעריקייט ארויסגעזאָגט:

— וואָס איז דער נעקסטער טראָט?!

— סוס!

זיי זענען אראָפּ מיט די פערדרייטע פינסטערע טרעפּ ביז וואַנען זיי זענען אריין אין א גרויסען צי־מער. וואָס איז געווען שיין אויסמעבּלירט ווי א ביב־ליאָטעק פון עפּעס א פּראָפעסאָר. א האַלבע וואַנט האָט פערנומען א שאַנק אָנגעפּיקעוועט מיט ביכער. ביי דער שאַנק האָבען זיי זיך אָפּגעשטעלט און גע־וואַרט. איינער פון די האָט זיך עפּעס גענומען פאַ־רען ארום שאַנק, א הייקנטערע; עפּעס אַנ'שלעקטעריש קנעפּעל און די שאַנק האָט זיך פּאַמעלעך גענומען אוועקדרייען פון וואַנט. עס האָט זיך בעוויזען א שמאָל עפענונג, וואָס האָט געפיהרט אין פינסטער־ניש אריין.

ווידער האָבען זיי גענומען אראָפּקלעטערן אויף פערדרייטע טרעפּלעך ביז רחל האָט דערזעהען, אַז זי געפינט זיך אין א גרויסען קעלער, וואָס איז ווייט טיף פערגעט א טונקעל לעמפּעל. זיי האָבען זיך גע־לאָזט גיין אין דער ריכטונג פון לעמפּעל.

רחל האָט זיך ארומגעקוקט. דער קעלער האָט אויסגעזעהען אומהיימליך און געהיימניספול.... די רויהע ווענט זענען געווען אָפּגעפאַרבט מיט א טעמ־פּען רויטען קאָליר. אַנ'אויסגעבויגענער סופיט איז אַראָפּגעהאָנגען נידעריג איבערן קאָפּ. קיין פענסטער זענען נישט געווען און די לופט איז געווען גערוכט און שטיקענדער. מיט פּאַמעליכע טריט איז זי געגאַ־נגען מיט די דריי מענער ווי א געפאַנגענע פון רויבער, וואָס האָבען זי פערשלעפּט אין א פינסטערען הייל. מיט אַמאָל האָט זי דערפיהלט א האַנד ארום איהר טאַליע און עמיצער האָט זי א שטאַרקען דריק געטאָן צו זיך. אנגסטען שווייס זענען איהר ארויס אויפן ליב, ווען זי האָט זיך אומגעקוקט און דער־זעהען, אַז סטעפאַן האַלט זי פעסט ארומגענומען. די קליינע אייגעלעך זענען ביי איהם געווען איינגע־צען פערמאַכט און די קרומע ציין זענען געווען אויס געשטשירעט און אַנ'אומאַנגענעהם שמייכלען:

— ביסט ווייך און זאַפטיג, מיידעלע!

— לאָז זי אָפּ בומילע! — האָט איינער פון די דייטשען צו איהם א קאָמאַנדירשע געטון:

(פאָרזעצונג קומט)

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

זונטאג, 27 דעצעמבער

י"ג טבת תרצ"ז

זון-אונטערגאנג 3.29

זון-אויפגאנג 7.39

א גרויסע פאבריקס-שרפה

אפגעברענט א טייל פון דער שמיריק-פאבריק „נאפענד"

(א) אין דעם ערשטען טאג חנא, 8.45, איז די צענטראלע פון די פייערלעשער אלארמירט געווארען פון א גרויסער שרפה, וואס איז אויסגעבראכען אין דער פאבריק פון דער פירמע „נאפענד", אויף נאפיורקאווסקיעגא 12, וואס געהערט צו ראפאלסקי און קאמפ.

אויפ'ן ארט פון דער שרפה זענען תיכף ארויסגעפאהרען 5 פייערלעשער-אפטיילונגען — 1, 2, 3, 4 און 5-טע — אנגעפיהרט פונם קאמענדאנט ד"ר מארקס.

אין דער דאזיגער פאבריק, וואס ארבייט אויס שמיריק, אין די פארטער-בנינים, וואס ציהען זיך אויף א שטח פון 80 מעטער, איז איינגעארדענט געווען די אזויגערופענע צוגרייטונגס-אפטיילונג, און עס זענען געלעגען אנגעלייגט גרויסע סכומים פון קאנאפליעס און באנוועל.

די שרפה איז אויסגעבראכען אין דער דאזיגער אפטיילונג און מיט א געוואלדיגער שנעלקייט זיך אויסגעשפרייט אויף דער גאנצער לענג פונם בנין, בעדראהענדיג די שכנישע שפינעריי, וואס געפינט זיך אין א 2-שטאקיגען בנין.

די רעטונגס-אקציע האט אנגעטראפען אויף א כך מניעות, ווייל דאס פייער איז אריבער אויפ'ן בוידעם פון דער צוגרייטונגס-אפטיילונג, און זיך געהאלטען אין איין אויסשפרייטען.

די פייערלעשער האבען, אין דער ערשטער רייה, פערזיכערט די שכנישע בנינים, און דערנאך ארויסגעלאזט א שטארקען שטראם וואסער, א דאנק וועלכען עס איז געלונגען נאך א דריי-שעה'דיגער אקציע די שרפה צו לאקאליזירען.

מיט'ן פייער זענען אבער אוועק די צוגרייטונגס-אפטיילונג צוזאמען מיט א טייל רויה-שטאפען און מיט די מאשינען.

לויט פראוויזארישע אויסרעכנונגען בעטרעפט דער היזק אנ'ערך 50 טויזענד זלאטעס.

די סיבה פון דער שרפה איז דערווייל נישט פעסטגעשטעלט געווארען; ווי מען איז זיך משער האט דאס פייער געקאנט ענטשטיין פון דעם, וואס דאס באוועל מיט די קאנאפליעס אין די מאגאזינען האבען זיך אליין אנגעצונדען.

2 א זייגער ביינאכט פאר'ן וועכנערין-קליניק פון „לינת החולים"

א בעדויערנסווערטער פאקט, וואס דארף פערצייכענט ווערען

מיר פערצייכענען א בעדויערנסווערטען פאקט, וואס האט פרייטאג ביינאכט פאסירט פאר'ן טויער פון „לינת החולים".

ארום 2 ביינאכט איז צום קליניק פון „לינת החולים" (פאלודניאווא 19) צוגעפאהרען א דראשקע, וועלכע האט געבראכט א יודישע פרוי, וואס האט זיך געקארטשעט אין געבורט-ווערהען. די קולות זענען געגאנגען עד לב השמים. די דינערשאפט האט אבער נישט געוואלט די פרוי אריינלאזען, ביז זי וועט נישט איינצאהלען 75 זל.

די קולות פון דער פרוי האבען אויפגעוועקט די איינוואוינער פון פאלודניאווא גאס, וועלכע האבען אויפ'ן ארט צונויפגעזאמעלט צווישען זיך 40 זל. דאס איז אבער געווען צו ווייניג. די דיזשורירענדע פון קליניק האט געהאט איין ענטפער: אויב ס'וועט נישט זיין קיין 75 זל. וועט זי נישט אנגענומען ווערען.

ס'האט נישט געהאלפען קיין בעטען, ס'האבען זי אויך נישט גערירט די טרערען פון די קרובים, זי איז געבליבען פעסט ביי איהר בעשלוס — 75 זל. די פרוי האט געציטערט אין דער דראשקע פון יסורים און קעלט. דער סוף איז געווען, אז מ'האט ארויסגערופען די פאגאטאוויע, וועלכע האט די פרוי פון „לינת החולים" אוועקגעפיהרט אין וועכנערין-קליניק אויף שטרליגבא-גאס, וואו זי איז אריינגענומען געווארען.

מיר פערצייכענען דעם בעדויערנסווערטען פאקט, וואס האט ביי די צושויער ארויסגערופען גרויס פערביטערונג.

קיין שטעטישע אפטיילונגען בעזיצען מיר נישט

Bank Kupiecko-Kredytowy Sp. w Łodzi

№ 29 ul. Piotrkowska № 29

קיין פרייע קאסעטקעס (SAFESY) בעזיצען מיר נישט.

אונזערע פקדונות-ביכלעך זענען די בעסטע שטאלענע קאסעטקע. זיכער און גוט פראצענטירט

יאמעלט אייערע אפשפארונגען און לאקירט אייערע געלדער אין

Bank Kupiecko-Kredytowy Spółdz. w Łodzi

וועלכע גיט א גאראנטיע פון א זיכערן קאפיטאל ביי א גוטע פערצינזונג

די געזעצליך געשיצטע געהיימנים פון פקדונות ווערט שטרענג אפגעהיטען לויט'ן ארטיקעל 52 פון קאאפעראטיווען געזעץ (Dz. Ust. str. 55/34)

וועלכע פערוועהרט צו ערטיילען אינפארמאציעס הז אמטליכע הז אנדערע ארגאנען.

מיר מאכען אויפמערקזאם אויף אונזער אדרעס: לאדז נור פעטריקאווער 29

„שלום ושלוה אויף דער ערד"...

א געראנגעל אויף אנפאלען און געשלעגען

(א) עהערנעכטען, אין דער וויגיליע-נאכט, האט עפעס א שיכור פערטשעפעט דעם אהיימגעהענדען 34-יאהריגען בראניסלאוו יאשקיעוויטש (פון ראקיטשינער 117) און איהם אנגעהויבען צו זידלען.

אין א געוויסען מאמענט האט דער שיכור ארויסגעכאפט א רעוואלווער און אנגעהויבען צו שיסען.

איין קויל האט געטראפען יאשקיעוויטש'ן אינ'ם רוקען-ביין און אין א האפנונגסלאזען צושטאנד האט מען איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

דעם שיכור'ן מערדער האט מען ארעסטירט, אבער ווער ער איז — איז מען נאך נישט דערגאנגען, ווייל ער איז טויט-שיכור...

* * *

(א) טראץ דעם הייליגען יום-טוב-טאג, האט פאגאטאוויע נעכטען געהאט צו ערטיילען הילף די פאלגענדע קרבנות פון אנפאלען און געשלעגען:

אויף נאפיורקאווסקיעגא לעם נומער 163, דעם 26-יאהריגען עוגעניוש נאוואקאווסקי (פון סקלאדאווא 15), וועלכער איז צושטאכען געווארען מיט מעסערס.

אויף 11 ליסטאפאדא 134 איז שטארק צושלאגען געווארען א געוויסער אלפרעד עולער.

אויף דער זעלבער גאס, נומער 171 האט מען „צורעכט-געמאכט" דעם קאפ ביי דער 55-יאהריגער בערטא זאנענבערג.

דאס נעמליכע איז געשעהן מיט דעם 29-יאהריגען יוזעף סקארבאוויאק אויף זאגלאבא-גאס 10.

אויפ'ן באלוטער מארק האט מען געמוזט באנדאזשירען די 2 צושלאגענע שיכורים: יוזעף אויטשארעק (פון עמיליע פלאטער 29) און פראנציסעק קאלאדזשעי (פון אוושענדניטשא 10).

אויף קילינסקיעגא 145 איז שווער צושטאכען געווארען פון איהרע שכנים, מאטילדא וואלסקא.

אויף שרודמיעסקא 82 האט מען צושלאגען דעם 70-יאהריגען קאזשימיעזש מילטשארעק, זיין 29-יאהריגען זוהן קאזשימיעזש און דעם 39-יאהריגען לוציאן וואיטקיעוויטש.

אויף דער קילינסקיעגא, נעבען נומער 244 איז מען בעפאלען און צושלאגען דעם 28-יאריגען באלעסלאוו ריגיעלסקי.

אויף וועסאלא 3 האבען שכנים צוניזוקט דעם 20-יאהריגען אדאם שעפינסקי.

ווי געזאגט — האט די אלע ערטיילט הילף די פאגאטאוויע, און עס האט אינטערווענירט פאליציי.

געשטאכען אין גאס

דער ארבייטער באמבארסקי פון לאגעווניק האט זיך נעכטען געלאזט געהען קיין לאדז אין קאשטשאל אריין, פלוצים איז איהם עמיץ פון אונטען בעפאלען און איהם שווער פערוואונדעט מיט א מעסער.

צו דעם פערוואונדעטען האט מען ארויסגערופען די פאגאטאוויע וועלכע האט איהם ערטיילט די ערשטע הילף.

קיין ארץ-ישראל

דורך טריעסט און קאנסטאנץ.

אויספלוג קיין וויען

30/XII 1936 און 8/I 1937.

130 זל.

פעקלעך קיין רוסלאנד

פינקטליך און שנעל

ערלעדיגט

דאס וועלט-רייזע-ביורא

Union Lloyd

42 פיעטריקאווער 42

טעל. 87-107.

Tysiącom dzieci w Polsce grozi głód.
Pomyślcie o tem i złóżcie ofiarę
na Pomoc Zimową dla bezrobotnych.

געשטאכען א יודישען יונגערמאן אין הויז וואו ער וואוינט

אויף שטרליגנא 9, אין הויז וואו עס געפינט זיך דער לאקאל פון ענדעקישען קלוב, האבען אונבעקאנטע אויף די טרעפען צושטאכען דעם 16-יעהריגען יודישען יונגערמאן א. קאהן, וואס וואוינט אין דעם זעלבען הויז, צו דעם שווער פערוואונדעטען האט מען ארויסגערופען א דאקטאר פון פאזנאנסקיס שפיטאל, וואס געפונט זיך אין דער נאהענט, דער דאקטאר האט פעסטגעשטעלט, אז די וואונדען דערגרייכען ביז די לונגען.

צוגאב פאבאר-קאמיסיע

וועט טעטיג זיין ד. 28-טען ד. ח.

(א) מארגען, מאנטאג וועט אין לאקאל (פעטריק. 165) אמטירען די צוגאב פאבאר-קאמיסיע, שטעלען דארפען זיך די פאבאראוצעס פון יאהרגאנג 1916 און עלטערע, וועלכע האבען נאך ביז איצט נישט רעגולירט די מיליטער-פליכט [illegible] עז זיך שטעלען די וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון די 1. 4. 6. 7. 10. 12. 13. און 14-טע פאליציי-קאמיסאריאטען.

רעגיסטראציע פון פאבאר-יאהרגאנג 1916

(א) פונם 2 ביז'ן 15 יאנואר 1937 וועט אין לאקאל פון דער מיליטער-אפטיילונג ביי דער שטאט-פערוואלטונג (פעטריקאווער 165) ארויסגעליינט ווערען צום בעזיכטיגען פון פעראינטערעסירטע פערזאנען — דעם פאבאר-רעגיסטער פון יאהרגאנג 1916.

די פעראינטערעסירטע דארפען אין משך פון דער דאזיגער צייט קאנטראלירען, צי זיי זענען ריכטיג איינגעשריבען געווארען אדער צי זיי זענען נישט אויסגעמיטען געווארען אין דער פאבאר-רשימה, און אריינטראגען ענטשפרעכענדע אויסבעסערונגען און אויפקלערונגען.

דריי זעלבסטמארדען

(א) אויף זאוואדזקא 4 האט זיך געסם'ט דער 75-יעהריגער דוד היימאן.

פאגאטאוויע האט איהם ערטיילט ערשטע הילף און אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין זאבאס-שפיטאל.

די סבה פון זעלבסטמארד איז נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

* * *

(א) אויף בזשעזשינער 25 האט זיך גע'סמט מיט אנ'עסענץ די 60-יאהריגע קאטאזשינא מאמור.

פאגאטאוויע האט איהר ערטיילט ערשטע הילף.

* * *

(א) אויף אקשעיא 36 האט זיך, נאך א מחלוקה מיט דער משפחה, אויפגעהאנגען אויף א קליאמקע פון דער טיר, די 29-יאהריגע יוליאנא ראכובא.

דאס אנקומען פון דער פאגאטאוויע איז געווען אנ'איבריגע זאך, ווייל זי איז שוין געווען טויט.

מען האט דעם טויטען קערפער אריבערגעשיקט אינם שטאטישען פראסעקטאריום.

א קינד אין פלאמען

(א) אויף קילינסקיעגא 85 האט זיך פונם פייער אין אויווען אנגעצונדען דאס קליידעלע פון דער 8-יאהריגער אסתר ליפטמאן, וועלכע האט זיך אבגעבריהט אויפ'ן גאנצען קערפער.

פאגאטאוויע האט איהר ערטיילט די ערשטע הילף.

איבערגעפאהרען א קינד

(א) אויף דער נארוטאוויטשא גאס האט אנ'אויטא איבערגעפאהרען די 11-יאהריגע קריסטינא קאזעל (פון טארגאווא 17), אין א געפעהרליכען צושטאנד, איינגאנצען א צוקאליעטשעטע, האט מען דאס קינד אפגעפיהרט אין שפיטאל, די פאליציי זוכט דעם ענטלאפענעם שאפער.

ZACHETA

זגערזשער 26

היינט און פאלג. טעג!

גרויסער יום-טוב - פראגראם!

PAN TWARDOWSKI

אין די הויפט-ראלען: די שטערנס פון די פוילישע ארטיסטען:

M. Bogda, Brodniewicz,

M. Malicka, Samborski,

Jaracz i inni.

נעכסטער פראגראם: „ליבעס-מאנעווערס"

אנהויב טעגליך 4 א זייגער נאכמיטאג, שבת און זונטאג — 12 א זייגער בייטאג.

זאַל פילהאַרמאָניע
נאַרוטאָוויטשאַ 20
טעל. 213-84

היינט, זונטאָג, 4 נאָכמ. און 7.15 אָוונט נאָך 2 גאַסט־אויפטריטען פון
WESOŁA LWOWSKA FALA
אונטער דער ליַיטונג פון שעפער Wiktor Budzyński אין גרויסען פּראָגראַם
„Raport świąteczny"
הומאָר און פּאָליטישע סאַטירע אין 2 טיילען, 16 בילדער.

דינסטאָג, דעם 29־טען דעצעמבער, 8.30 אָוונט
צווייטער קאָנצערט
Shur Cherkassky
פענאָמען, פּיאַניסט־ווירטואָז, בעסטער שילער פון מייסטער Józef Hofman
בילעטען צום פּרייז פון 1 זל. ביז 6 זל. צו בעקומען אין פילהאַרמאָניע קאַסע.

בעראַטונג ביי די שעכטער־הורטאָווניקעס וועגען שחיטה־געזעץ

וועלכעס געהט אַריין אין קראַפט דעם 1־טען יאַנואַר 1937

דער פעראיין פון די שעכטער ־ הורטאָווניקעס און קעלבער־שעכטער פעראיין האָבען נעכטען צונויפגערופען אַ בעראַטונג פון יודישע ראַטמענער, געזעלשאַפטליכע טוער און פּרעסע ־ פאָרשטעהער וועגען דעם נייעם שחיטה־געזעץ, וואָס געהט אַריין אין קראַפט דעם 1 יאַנואַר 1937.

די בעראַטונג עפענט דער פּאָרזיצער פון שעכטער הורטאָווניקעס פעראיין ה' ראָזענזאָן. ער זאָגט, אַז די בעראַטונג איז גערופען געוואָרען, ווייל די שעכטער־הורטאָווניקעס ווילען אָפּגעבען אַן ערקלערונג פאַר דער עפענטליכער מיינונג וועגען דעם, אַז צו ליב'ן איינפיהרען דעם נייעם געזעץ, זענען די הורטאָווניקעס איינגאַנצען אויסעלימינירט געוואָרען פון פאַך. ער ווייזט אָן, אַז נאָך פאַר דעם אַרויסגעבען די אויספיהר ־ תקנות צום שחיטה־געזעץ זענען געשאַפען געוואָרען 2 אָפּוועהר־קאָמיטעטען איינער פון די בראַנזשעס און איינער פון די פאָרשטעהער פון דער יודישער געזעלשאַפט. דער ציל איז געווען אַריינצוברענגען אין דער אויספיהר ־ פעראָרדנונג אַזעלכע ענדערונגען, וועלכע וואָלט געקענט דערהאַלטען אַלע די וועלכע האָבען זיך יאָהרען־לאַנג בעשעפטיגט מיט דער פליישבראַנזשע זיי זאָלן בלייבען ביי זייערע בעשעפטיגונגען.

דער רעדנער האַלט, אַז ס'איז די שולד פון די קצבים ־ דעטאַליסטען, וואָס ס'איז נישט געקומען צו קיין פאַרשטענדיגונג און איצט זעהט די לאַגע אויס אַזוי, אַז אַ קאָנצעסיע אין פלייש ־ קאָנטינגענט בעקומען נאָר די, וועלכע האָבען האַנדווערקער־קאַרטען. די הורטאָווניקעס, וועלכע וואָלטען לויט זייערע פאַך־קענטנישען געקענט האָבען האַנדווערקער־קאַרטען, האָבען זיי אָבער נישט אַרויסגענומען ווייל זיי זענען דערצו נישט נעצוואונגען. האַנדלען מיט כשר פלייש, ווערט מען לויט'ן נייעם געזעץ אויך נישט קענען. די הורטאָווניקעס זענען דעריבער געבליבען אינגאַנצען אויסעלימינירט פון פאַך און עס מוזען דאָך אין דער לעצטער מינוט אָנגענומען ווערען געמיינזאַמע שריט צו ראַטעווען די, וועלכע פאַרלירען דעם באָדען אונטער די פיס.

דער ראַטמעפער פון שעכטער ־ הורטאָווניקעס פעראיין אדוו. ווייספּוס האַלט דאַן אַ לענגערן רעפעראַט וועגען דעם שחיטה־געזעץ. ער זאָגט צווישען אַנדערן: ווען דאָס געזעץ האָט זיך נאָר געפינען אין סיים האָבען די רעפערענטען זיך געשטיצט אויף צוויי מאָטיווען: הומאַניטאַרע אוןווירטשאַפטליכע. מיר ווייסען שוין אַלע, אַז די הומאַניטאַרע מאָטיווען זענען פולשטענדיג גרונדלאָז. דער וויכטיגסטער מאָמענט איז געווען דער ווירטשאַפטליכער. דאָס געזעץ זעהט פאַר סיי קאָנצעסיעס און סיי קאָנטינגענט. אַ חוץ דעם מוז דאָס גאַנצע פלייש וואָס ווערט געשאָכטען אויף כשר געוואָרפען ווערען אויפ'ן יודישען קאָנסומציע ־ מאַרק. פון אַזעלכע בעדינגונגען האָט זיך געפיהלט די נויטיגקייט פון אַן אָפּוועהר ־ קאַמף און צוליב דעם איז געשאַפען געוואָרען דער אָפּוועהר־קאָמיטעט, וועלכער זאָל פערטיידיגען אַלע, וואָס געפינען זיך אין פאַך, סיי די הורטאָווניקעס און סיי די האַנדווערקער ־ קצבים. באַלד האָט אָבער די הורטאָווניקעס געטראָפען די פאַרשריפט, אַז די קאָנצעסיע איז פאַרבונדען מיט'ן קאָנטינגענט, דאָס הייסט, אַז דער וואָס וועט האָבען אַ קאָנצעסיע אויף אַ יאַטקע וועט גלייכצייטיג בעקומען דעם קאָנטינגענט אויף שחיטה פאַר זיין יאַטקע. נישט ס'וועט שעכטען ווער עס וויל, נאָר דער, וואָס האָט אַ קאָנצעסיע וועט מוזען אַליין שעכטען.

ביז איצט זענען געווען הורטאָווניקעס, וועלכע האָבען געשאָכטען און פערקויפט דאָס פלייש צו די אָרימערע קצבים. ס'זענען אָבער אויך געווען אַזעלכע קצבים וועלכע זענען געווען ביכולת אַליין צו שעכטען און פערקויפען דאָס פלייש, דער האַנדווערקער ־ קצב האָט געקענט קויפען ביים הורטאָווניק אַזאַ פלייש, וועלכעס ער האָט געדאַרפט פאַר זיינע קונים, איצט וועט ער מוזען אַליין שעכטען און דאָס פלייש פון אַ בהמה וועט ער מוזען פערקויפען דורך אַ גאַנצע וואָך. אויב ער וועט שעכטען מאָנטאָג וועט שוין דאָנערשטאָג קיינער ביי איהם נישט וועלן קויפן קיין פלייש.

אַ חוץ דעם וועט זיך שאַפען אַזאַ לאַגע, אַז ווען אַ קצב אָדער אַ נרתפע וועט נעהמען אַ קאָנצעסיע און ער וועט בעקומען אַ געוויסען קאָנטינגענט, לויט דעם קאָנטינגענט וועט ער זיך איינאָרדנען דאָס געשעפט. שפעטער וועט זיך אַרויסווייזען, אַז דער קאָנטינגענט איז פאַר איהם צו גרויס, דער קצב וועט זיין דעמאָלט פולשטענדיג רואינירט. ווייטער וואָס וועט זיין אויב אַ בהמה וועט טריף ווערען? דעמאָלט וועט סיי דער קצב פערלירען זיין אָרים ביסעל געלד און ס, ער וועט נישט קענען האַנדלען ביז ער וועט בעקומען דעם צווייטען קאָנטינגענט

ס'איז נאָך אַ פראַגע, זאָגט אדוו. ווייספּוס, וואָס ס'וועט זיין מיט די הינטערשטע חלקים, וועלכע דער קצב טאָר נישט אנדערשוואו פערקויפען ווי נאָר פאַר יודען? די אגודת הרבנים ערלויבט נישט אין די ערשטע יאָהרען דעם ניקור, ביז ס'וועט אויסגעלערנט ווערען אַ גענוגענדע צאָהל מנקרים און דאָס נישט פון די קצבים נאָר פון שוחטים און אַזוי ווייטער. וואָס פאַר אַ אויסוועג איז פאַראַן אין דעם ענין.

ביז איצט ווען ס'זענען געווען הורטאָווניקעס, האָט דער קצב בעקומען אויף קרעדיט, איצט וועט

ער מוזען קויפען ביים פויער און בעצאָהלען פאַר קאַסע, קיין מבין אויף לעבעדיגע בהמות איז דער קצב אויך נישט. די הורטאָווניקעס זענען אינגאַנצען בעזייטיגט געוואָרען, די דעטאַליסטען האָבען. זאָגט אדוו. ווייספּוס, נישט געוואָלט קומען אין אַ פאַרשטענדיגונג מיט די הורטאָווניקעס. מ'מאַכט די הורטאָווניקעס שוועריגקייטען ביים אַרויסנעהמען האַנדווערקער־קאַרטען, אַלע פאָרשלאָגען פון די הורטאָווניקעס וועגען אַן'אַלגעמיינעם קאָנטינגענט זענען אָפּגעוואָרפען געוואָרען.

די אָפּוועהר ־ קאָמיטעטען האָבען פאַרשטאַנען די פערלאַנגען פון די הורטאָווניקעס, אָבער צו קיין פאַרשטענדיגונג מיט די דעטאַליסטען איז נישט געקומען. אדוו. ווייספּוס האַלט, אַז דאָס עלימינירען די הורטאָווניקעס וועט ברענגען אפילו שאָדען די דעטאַליסטען אַליין.

נאָכ'ן רעפעראַט פון אדוו. ווייספּוס פרעגען די אַטורזשענדע אדוו. שטרויך, ד"ר עלענבערג, מאַג. באַלבערישסקי, פּרעזעס יאַשונסקי, ראַטמאַן לעווין און האָפמאַן, נאָך וואָס מ'האָט געשלאָפען די געזעלשאַפטליכע טוער.

פּרעזעס ראָזענזאָן ענטפערט, אַז די שעכטער־הורטאָווניקעס האָבען געוואָלט איבערגעבען דער געזעלשאַפטליכער מיינונג די' שוולה, וואָס די הורטאָווניקעס האָבען געליטען ביים איינפיהרען דאָס געזעץ, ווייל צוליב דער שולד פון די דעטאַליסטען זענען זיי אינגאַנצען אַרויס פון פאַך.

ד"ר עלענבערג און ליכטענשטיין לעגן פאָר, אַז דער טאָנצער ענין זאָל איבערגעגעבען ווערען דעם אַקציע ־ קאָמיטעט פאַר דער פליישער ־ בראַנזשע ביים ביורא פאַרן יודישע וועלט־קאָנגרעס. צו דעם שוין עקזיסטירענדען קאָמיטעט זאָלען צוקאָאָפּטירט ווערען עטליכע פאָרשטעהער פון די שעכטער־הורטאָווניקעס.

אין דער זעלבער מיינונג איז אויך דאָזאָר רומקאָווסקי.

די ה"ח ציגאַמאַן (קעלבער־שעכטער פעראיין) און פוקס (געפלינעל ־ השנדלער פעראיין) וואַרפען אַ ריזה בעשולדיגונגען אויף די קצבים ־ דעטאַליסטען וועלכע זענען לויט זייער מיינונג שולדיג, וואָס די הורטאָווניקעס האָבען געמוזט אַרויס פון פאַך.

ה'ראָזענטאַל (גראָשען־השנדלער פעראיין), האַלט אַז די אַמסיסטען געליטענע זענען די גראָשען־הענדלער, ווען די הורטאָווניקעס וואָלטען ווייטער געהאַנדעלט וואָלטען זיי ווייטער געקאָנט קויפען די גראָשען. איצט אָבער ווען ס'וועלען שעכטען די קצבים וועלען זיי אַליין פערקויפען די סחורה און זיי בלייבען אָנע אַהן פרנסה.

ה' גרינבערג (פּרעזעס פון קצבים־צעך) וואַרפט אָפּ די בעשולדיגונגען פון די הורטאָווניקעס. ער ערקלערט, אַז די קצבים האָבן שטענדיג אויסגעשטרעקט די האַנד צו פאַרשטענדיגונג, נישט די קצבים זענען שולדיג דערין, וואָס די הורטאָווניקעס וועלן נישט קענען שעכטען נאָך דאָס געזעץ, ער האַלט, אַז די קצבים זענען ווייטער גרייט אויף אַ פאַרשטענדיגונג.

ס'מעלדעט זיך נאָך צום וואָרט ה' דאַווידאָוויטש (סעקרעטאַר פון קצבים־צעך), ער בעקומט אָבער נישט קיין וואָרט צוליב דעם, וואָס דער פאָרזיצענדער ערקלערט, אַז איין פאָרשטעהער פון קצבים־צעך האָט שוין גערעדט.

צום סוף ווערט בעשלאָסען, אַז אין אַקציע־קאָמיטעט פאַר דער פליישער־בראַנזשע ביים ביורא פאַרן יודישען וועלט־קאָנגרעס זאָלען קאָאָפּטירט ווערען פאָרשטעהער פון די שעכטער־הורטאָווניקעס, קעלבער ־ שעכטער פעראיין, גראָשען־הענדלער פעראיין און געפליגעל ־ הענדלער פעראיין און דאָרט זאָל קומען צו אַ פאַרשטענדיגונג צווישען אַלע פאַראינטערעסירטע צדדים, מ'דאַרף בעמערקען, אַז צום אַקציע־קאָמיטעט געהערען שוין ביז איצט די פאָרשטעהער פון קצבים־צעך און פון פלייש־בעאַרבייטונגס אַרבייטער ־ פעראיינען.

הערמיט האָט זיך די בעראַטונג געענדערט.

שוין אין נעכסטע פּראָגראַם!
דאָס גיגאַנטישע פילם־מייסטערווערק
„ANTHONY ADVERSE"
העלדישער עפּאָפּעע פון ליבע און אָפּפערונג
רעזשי: Mervyn Lekoy
אין דער שפּיץ פון גלענצענדען אַנסאַמבל
Fredric March — Olivia de Havilland
אין „Capitol" קינאָ

קליינער פעליעטאָן

אַ פלאַז גדול

ס'איז געווען—זאָגט שמיל־שמעלקי...

יאָ, ס'איז געווען ניטול אויף דער וועלט, און די וועלט האָט זיך איינגעטונקען אין פרידען, אין שלום ושלוה. איינגעטונקען אַזוי גרויס, ווי זי איז...

עס האָט איהר אונז אַראָפּגעקאַפּיעט פון דער דאָזיגער טונקעכץ!

און היות—סיי די יודען און סיי די טראַמוואַיאַזשעס האָבען נישט געהאַט אַ שטאָך אַרבייט און לערנען האָט מען נישט געטאָרט, און אין קאָרטען אויף איינצושטעלען איז נישט געווען—האָב איך זיך פאַרטראַכט—זאָגט שמיל־שמעלקי—איך האָב זיך שטאַרק פאַרטראַכט.

קודם האָב איך מיר געטראַכט:—יאָ, טאַקע אַזוי.. וואָס וועט עס זיין דער פינסטערער, ביטערער סוף פון דער גאַנצער מעשה, הע? וואָס'אי, מען וועט זיך נאָך לאַנג אַזוי אַרום מאַרדעווען און אַרומבידעווען אויף דער וועלט?

אין אָט, ווי איך טראַכט אַזוי—זעה איך בפירוש, אַז די גאַנצע מעשה־וועטקאַציע איז אַ שיסקע פילוועך נישט ווערט... ס'איז אַ ברכה לבטלה... אַ שאָד יעדעס וואָרט, וואָס מ'פּטרט דערויף...

אַלזאָ=וואָס־זשע־דען? וואָס טוט מען פאָרט? האָב איך ווייטער געטראַכט און געקלעהרט, געקלעהרט און געטראַכט, און כ'בין געקומען צו דער מסקנא, אַז מ'ברויך גאָר נישט אַ סך צו טראַכטען און צו קלעהרען. נאָר נעהמען די זאַך, ווי עס גייט.

הערט אַ פלאַן:

עס איז דאָך אַ דבר ידוע, אַז איטליכער קריסט, מעג ער זיין דער בייזעסטער שבביזע, האַלט דאָס גאַנצע פאָלק ישראל טויג טאַקע אויף 10 פישטשע כפרות, אָבער, ווי ביטער עס זאָל נישט זיין מיט אונז יודעלעך, נעבעך — איז דאָ שטענדיג איינער מינדעסטענס, אויף וועלכען זי זאָגען באַ—דאָס הייסט, אַז ער איז גוט אַרויס געקומען, אַז ער איז אַ יוצא מן הכלל, אַ צוש, מיט איין וואָרט — אַ גוטער יוד...

מאַך איך אָט אַזאַ חשבון: (אַ יוד מוז נעבך לעבען מיט חשבון!)

תנו רבנן, אַז אויב יעדער איינער פון זיי האַלט פון איינעם פון אונז, בעדאַרף מען צושטעלען אַזוי פיל „גוטע יודען", אַז עס זאָל סטאַרטשען פאַר אַלע, און אַזוי אויף זייערע 20 מיליאָן זענען דאָ בלויז 3 מיט אַ האַלבען, ברוך מען בלי נדר צוברענגען נאָך 16 אַ האַלב מיליאָן און אפשר דאַן וועט שוין גוט זיין!

ס'לאָזט זיך רעדען...

שמילשמעלקי.

קאָנסום די פאָפּולערסטע האַנדעלס־פלאַצבוקן אין לאָדז

נישט איינמאָל שטעלט מיר זיך אָפּ איבער די גי... הויפּטגיש פונם ערפאָלג פון אויכציגען אין אונזער שטאָט וואַרען־הויז „קאָנסום" ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור, ראַקיטשינגער 54, צופאַהר מיט טראַמוואַיען 10 און 16. דאָס געהיימניס איז נישט אַזוי לייכט צו לעזען.

די דירעקציע פון „קאָנסום" שטוצט זיך אויף איהרע 4 קאַרדינאַלע פּרינציפּען: גרויסער אויסוואַהל, ביליגע פּרייזען, די העכסטע קוואַליטעט סחורה און העפליכע בעדינגונג, וועלכע האָבען דעראָבערט די הערצער פון די ג. קונדען. דעריבער טאַקע איז דער קאָנסום שטענדיג איבערפולט מיט טויזענדער לאָדזער און לאָדזערינס.

טעאַטער, מוזיק און פערגוויילונג (קאָמוניקאַטען)

צום היינטיגען קאָנצערט פון דער לעמבערגער „וועסאָלאַ פאַלאַ" אין פילהאַרמאָניע

ווי ס'איז געווען פאָראויסצוזעהן האָבען די היינטיגע גאַסט־אויפטריטען פון דער לעמבערגער „וועסאָלאַ פאַלע" אַרויסגערופען אַ גרויסע פאַראינטערעסירונג.

ס'איז נישט קיין וואונדער, ווייל די לעמבערגער „וועסאָלאַ פאַלע (אין פולען קאָמפּלעט) גרייט צו פאַר לאָדז אַ גאָר פרעהליכען פּראָגראַם א. נ. „יום טוב ראַפּאָרט" אין 2 טיילען 16 בילדער, וואָס שטעלט מיט זיך פאָר העכסט פּאָליטישע סאַטירע.

2־טער קאָנצערט פון שור טשערקעסקי אין לאָדז

דינסטאָג דעם 29־טען ד. ח. 8.30 אָוונט טרעט אויף אין פילהאַרמאָניע צום צווייטען מאָל דער פענאָמענאַלער פּיאַניסט־ווירטואָז ש. טשערקעסקי פאַר זיין אָפּפאָהרט קיין אַמעריקאַ.

ס'איז צו האָפען, אַז דער דאָזיגער קאָנצערט וועט אויך אַראָפּ מיט'ן געהעריגען ערפאָלג.

ראַדיאָ ־ פּראָגראַם

זונטאָג, דעם 27־טען דעצעמבער

8 צייט־סיגנאַל, 8.18 זונטאָג־פריהמאָרגען (פּליטען), 8.50 מאָרגען־ידיעות, 9 גאָטעסדינסט, 11.57 צייט־סיגנאַל, 12.03 פערווייולונגס ־ קאָנצערט (בעת דער פּויזע 1 מיטאָג — פעליעטאָנען), 2 רעפּאָרטאַזש, 2.15 מאָגאַזין פאַר קינדער, 2.30 פערווייולונגס ־ קאָנצערט (פּליטען), 3.30 אודיציע פאַר דערפער, 4 רעקלאַמע ־ קאָנצערט, 4.15 פעליעטאָן, 4.30 הערשפּיל, 5 סימפאָנישער קאָנצערט (פון ווילנע), 7 ליטעראַרישע סקיצע, 7.15 פּליטען, 8.20 ספּאָרט־ידיעות, 8.40 פּאָליטישער איבערזיכט, 8.50 אָוונט־ידיעות, 9 מוזיק. אודיציע (פון פּויזן), 9.45 „אויף די לעמבערגער פרעהליכע בוואַליעס", 10.15 טאַנץ־מוזיק (פּליטען).

אַפּטייקען.

(אַ) קאַהאַנע (ליגאַנאַוויטשאַ 80), טראַוגאָטאַ (בזשעזשינער 56), ראָפּ (נאָוואָמייסקאַ 15), רזשעפּעצקי (שידמי 21), באַרטאַשעוויטש (פּעטריק. 95), טשינסקי (ראָקיטשינסקאַ 53), סקוואַרטשינסקי (קאָנטנאַ 54) י. שיניעצקאַ זשגאָווסקאַ 59).

Dr. REICHER
פּאָלודניאָוואַ 28. טעל. 93-201
ספּעציאַליסט
פאַר מענער · שוועכע · בעהאַנדלונג
ספּעציעלע בעראַטונגען פון פּסיכאָ · אַנאַליזע
רענטגען־בעשטראַהלונגען ביי הויט־קראַנקה.
נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָוונט.
זונטאָג און תנאות פון 9—12.

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעצ. פאַר הויט וועגערישע קראַנקהייטען און מענער־שוועכע
האָט זיך איבערגעצויגען פון ציגעלנאַנע 7 אויף
69 פּיאָטרקאָווסקאַ 69
(רוג נאַרוטאָוויטשאַ) טעל. 141-32
נעהמט אָן פון 8–10 פריה, 12–2 און 5–8 אָוונט
זונטאָג און חגאות פון 9–11 פריה.

די האַנדווערקער־עקספּאָזיטור (פּיעטרקאָווער 45)

מאַכט אויפמערקזאַם, אַז די דעקלאַראַציע אויפצוקויפען דעם פּאַטענט שפּילט אַ וויכטיגע ראָלע ביי'ם אויסמעסטען די שטייערען, דעריבער מיז געלענט ווערען אַכט ביי'ם אויספילען די דעקלאַראַציע, איבערהויפּט אין דאָס וויכטיג פאַר די האַנדווערקער, וואָס בעשעפטיגען איין פּרעמדען אַרבייטער אָדער בלויז איין פאַמיליען מיטגליד.

ביי'ם אויסקויפען דעם פּאַטענט מוז בייגעלעגט ווערען דער אַלטער פּאַטענט די האַנדווערקער קאַרטע ווי אויך דער קוויט פון בעצאָהלטען בייטראַג פאַר דער ווינטער ־ הילף אַקציע.

ליטעראַרישער אָוונט לכבוד דעם דיכטער בער שנאַפּער

דער ליטעראַרישער אָוונט אי. ליכטענשטיין־קלוב (פּיעטריקאָווער 10) היינט זונטאָג 8 אָוונט לכבוד דעם גאַסט בער שנאַפּער האָט מיט רעכט אַרויסגערופען די געהעריגע פאַראינטערעסירונג צווישע דער יודישען אינטעליגענץ און קונסט־ליבהאָבער, אין אָוונט בעטייליגען זיך אויך אַ חוץ דעם דיכטער שנאַפּער די בעקאַנטע דיכטער'ס פון אונזער שטאָט: מ. בראָדערזאָן, ח. ל. פוקס, יצחק יאַנאָסאָוויטש און מ. י. סמאָלאַרזש.

אַריינפיהר־וואָרט פון דעם ח. סערגיי, רעציטאַציעס פון שנאַפּער'ס לידער פון ח. בראָנקעוויטש.

שיך=בענדלער

(סקיצע פון ארץ־ישראל=לעבען)

ש. לאקס

בײטאָג האָט מען די קלײנע הענדלער פֿון שיך־בענדלעך כמעט נישט אָנגעזעהען. מיט'ן אָוונט זענען זײ אַרױס װי אַ טשאַטשע נאכט־פֿײגעל איבער די תל־אביב'ער גאַסען. אַכט יעהריגע, נײן־יעהריגע „אבדראַנצעס" פֿון פֿערשידענע לענ'ער. בע'פּאה'טע תימנער, פּערסער, גרוזינער, קאַװקאַזער. מיט אַ געפֿילדער האָבען זײ זיך צעשאָטען פֿאַר די קאַפֿע־הײזער, אַרום די קינאָ־מױערען און איבער די טראָ־טואַרען. דאָס געפּוצטע תל־אביב. װי הינטער די פּאַלירטע מױערען שלענגלען זיך די הינטער־געס־לעך, װי שמוציגע, אױסגעטרוקענטע קאַנאַלען, איז װי יעדער כרך געטײלט אױף טונקעלע קװאַרטאַלען, װי ס'פֿלאַדיען זיך אונטער־יועלט־פֿאַרשװינען פֿער־װאַרלאָזטע בעטלער און הפֿקר־קינדער.

ס'איז געװען אַרום זיבען אין אָװענד. אָנגע־קומען זענען די „סוחרים" פֿון זײערע ליקעס און גאָרעס גלײך מיט'ן אױפֿגײן פֿון די שטערן. זײ האָבען זיך געלאָזט איבער דער שטאָט מיט אַזאַ פֿלינקײט, װי קאָנקורענטען, װאָס האָבען מורא אײ־בער זאָל דעם צװײטען נישט איבעריאָגען. יעדער האָט געהאַט אָנגעלאָדען איבער די הענד ראַלען מיט שנורװאַדלעס װי לאַקשען, שװאַרצע, געלע, װײסע. זײ האָבען אױסרופֿענדיג אױף די סחורות אַרײנגע־שריגען אין יעדען פֿאַרבײגעהער, מיט דער חוצפּה פֿון צײטונגס־פֿערקױפֿער.

אין װינקעל פֿון אַלענבי־גאַס װאו ס'קרײצען זיך די אַספֿאַלט־װעגען, האָבען די הענדלער זיך געװאָ־מעלט קופּקעסװײז. איטליכעס פֿאָר האָט געהאַט איבער זיך אַ „אונטערנעמער", װאָס האָט צוטײלט די „סחורה", פֿונאַנדערגעשיקט איבער די גאַסען.

— עמרי, אַ צװעלף־יעהריגער חלב'ער „אונ־טערנעמער" האָט געהאַלטען אין אײן אָנלאָדענען ראָלען מיט שיך־בענדלעך איבערן רעכטען אַקסעל פֿון זײן אַכט־יעהריגען „מענטש" און מעשה אַר־בײטס־פֿערטײלער אַרײנגערעדט מיט רוגזה:

— איצט איז זיבען אַ זײגער, אוריה, ביז עלף האָסטו פֿיער שעה צײט. פֿאַרהאַן „קינעס", פֿאַרהאַן „דאַנסינגס". ס'זאָל דיר קײן אײן פֿאָר נישט בלײ־בען!

— ס'װעט אַלץ הײנט נישט אָפּגײן, עמרי.

— אויב ס'װעט אַלץ נישט אָפּגײן, קינסטו פֿערשפּאָרען אַהײם צו קומען בעכטיגען. כ'װעל דיר די פּיס אונטערהאַקען!

— דו װעסט מיר די פּיס אונטערהאַקען ?? — האָבען בײם דאַרען אײנגעשרומפּענעם אוריה, די גריגע אײגעלעך אַרױפּגעשטעלט צו זײן אַרבײטס־געבער — די ה... זוהן! פֿריהער קען איך דיך פֿיהרען אין משטרה.

װער װעט פֿיהרען אין משטרה?! — האָט עמרי געפֿיהרט מיט'ן טײטעל־פֿינגער צוערשט אױף אוריה'ן, דערנאָך אױף זיך, דו — מיך? — װאָס קענסטו דאָרט אױף מיר אױסטועבען?

— כ'קען אױסזאָגען, אַז דו „לופֿטערסט" בײ די קונדען די קעשענעס און דו בלאָזט דאָרט אַרײן, כרץ! פֿאַרהאַק די געמבע, אין אל אבוק!! — איז עמרי איבערגעגאַנגען מיט'ן זידלען אױף אַראַ־ביש — דו קאַראַהאַנדזשי, איבן שאַרמוטא.

אײנטענה'ן מיט זײן „באַלעבאָס" האָט אוריה מעהר נישט געװאָלט. ער האָט נאָך געקענט כאַפּען אַ שאָס צװישען די צײן. ער האָט געכאַפּט די פּעקלעך „סחורה" און געלאָפֿען אַראָפּ מיט דער אַלענבי־גאַס צום ים־צו.

עמרי האָט איהם נאָכגעקוקט מיט חשד. דער „סוחר" איז איהם האָט געזוכט די ריחים. פֿערציג פֿאָר, זעכציג פֿאָר בענדלעך, הענגט ער איהם אָן י־ען טאָג און אַז אוריה ברענגט איהם דעם פֿדיון שטימט קײנמאָל נישט דער חשבון. עמרי האָט נישט פֿערשטאַנען פֿאַרװאָס ס'פֿערדינסט זעהט זיך נישט אָן. קױפֿט ער דאָך די שנירלעך טוצענװײז, צאָהלט אַ שילינג פֿאַר פֿופֿציג פֿאָר, און װען ער פֿערקױפֿט אַפֿילו פֿיער פֿאַר אַ פּיאַסטער, פֿערדינט ער איבער צװײ־הונדערט פּראָצענט?

עמרי האָט נישט אָנגענומען אוריה'ס תירוצים, אַז די בענדלעך רײסען זיך, מען מוז פֿערקױפֿען אונטערן פּרײז, די קאָנקורענץ איז גרױס. ער איז געװען פֿעסט, דאָס אוריה בעגנב'עט איהם, און אָפּגעמאַכט בײ זיך, נאָר הײנט איהם צו טשאַפּען.

חברה קאָנקורענטען, װאָס זענען געװען צו־שטעלט צו צװײ, צו דרײ, מיט די ראָלען שנוראָ־װאַדלעס. אָנגעלאָפֿען און געהעצט עמרי'ן:

— בעט איהם אַרױס די סחורה, עמרי!

— ער װעט דיר אָנפּײפֿען!

— אַזאַ ממזר טרױסטו אָן?

אױפֿ־ אָרט איז עמרי'ן אײנגעפֿאַלען צו לאָ־זען נאָכיאָגען אוריה'ן. ער האָט אָפּגעזוכט צװײ־שען די הענדלער אַ תימנער, דעם קלענסטען, דעם װינציגסטען — אַ דין שפּענדעלע, און איהם גע־נומען אױף אַ פֿערהער:

— װעסט איהם נאָכציהען, עובדיה?

צו קענען בעגראָבען אוריה'ן, װעל איך אַלץ טון!

— װאָס, ער שלאָגט דיר אָפּ קונים? — האָט עמרי געפֿאָרשט.

— נישט נאָר ער שלאָגט אָפּ, נאָר ער בעגנב'עט זײ. װי נאָר ס'דרײט זיך אײעק פֿון מיר אַ קונה, „בע־שנײדט" ער איהם די קעשענעס און פֿערשװינדט. און צום פּאָליס שלעפּט מען מיך!

— אױב אַזױ, דערטאַפּ איהם און האַלט אָנ־אױג. כ'װעל נאָכקומען.

װי נאָר עובדיה האָט געהױבען די פּיס האָט עמרי איהם נאָכגעצױגען. זײ זענען געלאָפֿען אי־בער די אָנגעפּאַקטע אַלענבי־גאַס, װאו די עלעק־טרישע לאָמפּען האָבען געשפּריצט, פֿערגיסענדיג מיט ליכט די טראָטואַרען און די מענגעס דורכגײער. װי נאָר אַ קאַפֿע־הױז, װאו אַ־ב'אײז־קרעם־סאַלאָן, האָבען בײדע געשנאַפּט מיט די נעז, אוריה איז אין ערגעץ נישט געװען. עמרי איז געלאָפֿען מיט אַ קיוער־געסעל, װאָס האָט געפֿיהרט צום ים, פֿונ־דערװײטענס געזעהען זײ אַ שיפֿעל װאַקלעט זיך איבער די כװאַליעס, לאָזט אַרײן אַן אַנקער אין װאַ־סער, װי אַ שנאָבעל.

פֿאַר אַ שמאָלען ליק, װאָס פֿיהרט צום תימנער יקװאַרט'אַל. האָט עמרי פֿערלױרען עובדיה'ן פֿון אױג. סאַ'יז איהם גלײך אײנגעפֿאַלען, אַז דער „יעמאַני" קומט אױף זײן שונאים שפּורען. ער האָט אָפּגעװאַרט. די אױגען - לעפֿלעך האָבען זיך בײ איהם צוערשט געװאָרפֿען װי בײ אַ קראַליק, דערנאָך זיך אָפּגעשטעלט אױף אַ „יאַניטשאַר" — אַ טערקישען מוזיקאַנט, אין אַ לאַנגען קאָלירטען קאַפֿטאַן, אין אַ פֿאָר רױטע שטעק־לאַטשען, װאָס איז געשטאַנען אױף דער שװעל פֿון אַ ספֿרדישע אכסניה און געצופּט די סטרונעס פֿון אַן אַלטער צובראָכענער פֿידעל.

פֿון דער אַכסניה איז אָנגעלאָפֿען עובדיה, אַ צעבײלטער, אַ צובלוטיגטער און געװאָרפֿען מיט די קנױלען שיך־בענדלעך.

— כ'האָב איהם געפּאַקט!

— אוריה?

— יאָ, ער איז מיר אַרײנגעפֿאַהרען אין די צײן

— האָט ע'בדיה אָפּגעװישט אַ שנירעל בלוט פֿון די יאַסלעס.

— און דו האָסט איהם געשװיגען ??

— דאָ האָב איך זיך אײנגעשטעלט פֿאַר דיר, ער זאָל נישט צוטײלען בחנם די סחורה.

— ער פֿערטײלט בחנם די סחורה ??

װי אַ װ'ז האָט זיך עמרי אַרײנגעריסען אין דער אַכסניה. ס'האָט געשלאָגען מיט געבראָטענע פֿלײשען, מיט קאַבאַבעל און געריישטע ציבעלעס. ער האָט אַרײנגלױפֿענדיג, ש״רקער פֿערצױגען דעם פּאַסעק אױף די קורצע, געלאַטעטע הױזען, מיט די פֿינגער זיך פֿערקעמט די בײטשען האָר, װאָס זע־בען איהם געלעגען איבערן שטערן און איז האַס־טיג אַרומגעשפּרונגען צװישען די נישט געהובעלטע טישען, װי שפּאַניאָלער, בוכאַרער, חלב'ער זענען געזעסען אַרום די געזױערטע און געפֿעפֿערטע מאַ־כלים. אין אַ װינקעל איז ע־ געבליבען שטײן און גאָכגעשפּירט אוריה'ן, װאָס איז געשטאַנען פֿאַר'ן „בופֿעט" מיט דער באַלעבאָסטע פֿון פֿרעס־הױז, אַ צעיורענע „פֿרענקישקע" און זיך געראָנגען איבער אַ צוגעפּרעגלטען „פֿאַלאַפֿעל":

— נעם צע' פֿאָר און אַהער אַ טעלער „קאַבאַב".

— בײ מיר איז נישט קײן הױז פֿון משכנות!

— האָט די באַלעבאָסטע זיך אױפֿגעדרײהט.

עמרי'ן האָט געװאָרפֿען ס'קדחת. פֿאַר זײן פּראַ־ציע, װעט דע־ לקחן פֿרעסען „פֿאַלאַפֿעל", װעט ער פֿרעסען געבראָטענע „שאַשליק"? „קאַבאַב"? און זי, די זונה. װאָס דעקט זי איהם נישט אָפּ מיט אַ בראַט־טאָפּ איבערן קאָפּ, באַ־ טענה'ט מיט איהם אײן? מיט אײן פֿליה איז ער געשטאַנען פֿאַר'ן בופֿעט.

אוריה מיט עמרי'ן האָבען זיך אָנגעקוקט װי צװײ העגער. אַ בוכאַרער זקן, װאָס האָט געהאַלטען אין בראַקען שטיקעס „פּיטע" אין אַ טעלער געדעמפּ־טען פֿעטס, האָט פֿון שרעק, אַז דאָ גרײט זיך אַ געשלעג, אַרױסגעלאָזט די „לחמא" פֿון האַנד מעשה רודף־שלום האָט ער זיך אױפֿגעשטעלט, פֿערגאָר־טעלט דעם געשטרײפֿטען כאַלאַט װי אַ טלית, און געפּרובט זײ פֿונאַנדערנעמען:

— אַרױס אין גאַס אַרײן, מסחר'ס, ממזרים!

— די אַלטען קבצן, בלײבען בײ דער אכילה — האָט עמרי פֿון איהם אװעקגערוקט דעם טעלער.

— װאָס, מײנט אױף מיר אױך אױפֿצוהױבען אַ האַנד, סרחן דו! — האָט דער בוכאַרער צוגעזוקט זײן טעלער. דערנאָך זיך אַרײנגעשפּיגען אין בײדע פֿױסטען און זײ אָפּגעװישט אינ'ם כאַלאַט.

— היט דיר דעם גאָרגעל, קבצן! — האָט עמרי שױן געקװעטשט אין זײבע הענד אוריה'ן און איהם אַרײנגעפּרעסט אַ פֿױסט ...ישען די אױגען.

— װילסט איהם איבערשנײדען דעם גאָרגעל?

—האָט דער בוכאַרער אױפֿגעקנעפּעלט דעם ברודיגען העמד־קאָלנ, און אָנגעצױגען דעם אײגענעם האַלז װי אַ היבעריש'ען ...שט — רוצח! גולן! נאַ שב...!

דערבײ האָט ער זיך אױסגעדרײט צו די אַרומגע־זעצטע טישע — פֿרעסערס! אורחים־פּורחים! װאָס שװײגט איהר? ער גײט דאָך מיך שעכטען דער סורר ומורה! װאָס זיצט איהר װי געלײמטע הינ־טענס?? און די ...קומען אַרױס פֿון ... בני־עמנו?

אױף דעם בוכאַרער'ס געהאַלדער האָבען צװײ ספֿרדים זיך אױפֿגעשטעלט מיט די פֿרעס אין די פּיס קעס. זײ האָבען פֿון אױפֿרעגונג זיך לױז געמאַכט די בױך בענדער און זיך צושריגען:

— בעגראָבעניש אױף איהם!

— הענגט איהם אױף אױף די אײגענע בענ־דלעך!

— אַזױנס קומט פֿון אונזערע מקומות?

באַלד איז אונטערגעלאָפֿען עובדיה. דער אױס־געבאָגטער תימנ'ער האָט אױפֿגעקליבען פֿון היב־טער די טישען די נישט אױסגערױכערטע ציגאַרעטען. ער האָ... אַ ציגאַרעטען - שפּיצעל, האָט אַ שטאַרקען צי געטון דורך דער נאָז, אײנמאָל, אַ צװײטמאָל, און, אױסשפּײענדיג, געקוקט מיט הנאה װי זײן „קאָנקורענט" װערט געדורסט.

עמרי, װאָס האָט דערװײל אַרומגעהאַלזט אוריה'ן, האָט איהם שױן מעהר נישט אַרױסגעלאָזט פֿון זײנע הענד. אַ שטױסען אין האַרצען אַרײן, אַ פֿלעמען אין קאַרק. ער האָט איהם נאָכגעװאָרפֿען „מאַ־סאַזשי״ט" ס'פּנים, דעם קאָפּ. בלױז בײלען זענען איהם אָנגעלאָפֿען אױפֿ'ן שטערן. עמרי האָט איהם אַזױ אַרומגעקײלט, אַז ס'איז דעם קלײנעם אײנגע־קװאַרטען אוריה'ן נישט געבליבען קײן אָטעם צו קענען אַ געשרײ טון.

די באַלעבאָסטע, אַב'אױסגעבעטע, אָנגעשטאָפּ־טע, װי מיט פּוך, װאָס האָט מורא געהאַט, מען זאָל נישט נעמען האַקען שױבען, ברעכען טעלערס, איז אָנגעקומען מיט'ן שװערען גאַנג פֿון אַ מאַנסביל. אין אײן האַנד האָט זי געטראָגען אַ טעלער אָנגע־שמאָלצען פֿלײש און מיט דער צװײטער האָט זי אָנגע־כאַפּט עמרי'ן פֿאַר'ן קאָלנער.

— װאָס ממית'סטו איהם? ס'פֿעהלט דיר סחורה?

— ער האָט עס צוטײלט דײנע פֿרעסערס — האָט עמרי נאָכאַמאָל אַ פֿלעם געטון אוריה'ן אין דע־גאָמבע אַרײן.

— און אַז איך װעל פֿון דיר אָפּקױפֿען די רעשט?

נישט פֿאַר קײן אכילה!

— װילסט מזומן? — האָט די „פֿרענקישקע" זיך אױסגעדרײט צו די אורחים — ישראלים, יהודים בני רחמנים! קױפֿט שיך־בענדלעך! מען דאַרף העל־פֿען יתומים!

מען דאַרף טאַקע העלפֿען! — האָבען אַרױס־געקרעכצט עטליכע קולות.

— איך קױף! — האָט אַ פֿעטער שפּאַניאָלער אױסגעשריגען.

— איך קױף אױך!

— איך!

— איך!

נאָך דער צאָל אױסגעהױבענע הענד, האָט די באַלאָסטע אַלײן גענומען אײנטײלען צו צװײ פֿאָר שיך־בענדלעך. די געלעכערטע „טאַריפֿעס" װאָס זע־נען געפֿאַלען פֿון אַלע זײטען, האָט זי געשטאָפּט אין טאַש פֿונ'ם פֿאַרטוך. עמרי דער „סוחר" איז געשטאַנען מיט אַן אָפֿען מױל, נישט גלױבענדיג דאָס מען גײט איהם בעגליקען. פֿון צעטומעלטקײט האָט ער אָפּגעלאָזט אוריה'ן. ס'איז איהם בלױז נישט געפֿעלע, װאָס די באַלעבאָסטע איז אױף אַ װײלע פֿערשװינדען הינטערן בופֿעט. ער האָט איהר נאָכ־געקוקט. און אַז די גאַנצע „סחורה" איז שױן גע־װען אָפּגעזעצט האָט די „פֿרענקישקע" אײנגע־װיקעלט די מט... אין אַלײװענטען זעקעל און עס אַרײנגעשטופּט אוריה'ן:

— נאַ נעם גולן. איצט קענסטו דיר פֿערגינען אַ גוטען מאָלצײט.

— כ'בעשטעל אַ טעלער קאַבאַב מיט קאָניאַק!

— האָט דער אײנגעשרומפּענער עבריה זיך אַרױפֿ־געשטעלט אױף אַ בענקעל.

— מיר אַ „שאַשליק" מיט ציבעלעס און זײ־טונעס?? — האָט דער צעהרגעטער אוריה געשמײ־כעלט דורך די טרערען.

װאָס מיר קאַבאַב, װאָס מיר שאַשליק מיט זײ־טונעס? — איז עמרי'ן נישט געקראָכען די פֿרעס אין קאָפּ אַרײן און ער האָט זיך געשטופּט צו דער באַלעבאַסטע — דו גיב מיר בעסער אָפּ דאָס גאַנצע געלד!

— װאָס פֿאַ... געלד?

— ס'קניפּעל װאָס האָסט געשטופּט אין בוזים אַרײן.

— װילסט זאָגען, איך האָב דיך בעגנב'עט?

— האָט די באַלעבאַסטע זיך אױסגעדרײט באַ־ הילף צו די געסט — אורחים, העלפֿט מיר פֿטריאָגען פֿון מײן הױז דעם שרץ!

— אָהן מײן געלד ריהר איך זיך נישט! — האָט עמרי איבערגעדרײט אַ טיש מיט טעלערס און גלעזער און איז אַרױסגעשפּרונגען אױפֿ'ן בופֿעט.

— אַ פּאָליס! האָט די פֿרענקישקע פֿערװאָרפֿען דעם קאָפּ, װי אַ געשאָכטענע הון.

— שפּאַניאָלער, בוכאַרער, חלב'ער זענען אױפֿ־געשפּרונגען װי אָפּגעבריהטע. זײ האָבען זיך אָנ־גענומען פֿאַר די הענד, שטומערהײט געמאַכט אַ ראַד און געטשאַטשע...ט, געזוכט אַ פֿאַרטעל צו דער־טאַפּען עמרי'ן.

אַ געקלימפּער פֿון טעלער'ס און פֿלעשער האָט אױסגעבראָכען. („שטאמען")

קורצע אויפקלערונגען וועגען אקטועלע רעכטליכע ענינים

דירות - אינסטאַלאַציעס

אויב דער לאָקאַטאָר ריכטעט איין פאַר זיין געלד אין פֿאַרנומענעם לאָקאַל עלעקטרישע בעלייכטונג, אדער פֿיהרט דורך אַן אַנדערע נויטיגע אויספּעסערונג האָט ער דאָס רעכט ביים אַרויסציהען זיך פֿון דער דירה עס מיטצונעהמען.

דער ווירט מעג אָבער פֿאָדערען, אַז פאַר די ענט שפּרעכענדע ענטשעדיגונג זאָל ער די אינסטאַלאַציעס איבערלאָזען.

סאָציאַלע פֿערזיכערונג

אַפֿילו, ווען אַן אַרבייטער איז בעשעפֿטיגט נישט רעגעלמעסיג בלויז איניגע טעג אין חודש איז דער אונטערנעהמער אויך מחויב צו פֿערזיכערען אין סאָצ. פֿערזיכערונגס־אנשטאַלט.

אינוואַלידען רענטע

אינוואַלידען רענטע איז בעפֿרייט פון כל'ערליי מלוכה - שטייערען קאָמונאַלע שטייערען.

עקזעקוציעס

הגם אַ פרוי דאַרף אייגענטליך אויסגעהאַלטען ווערען דורכן מאַן, פונדעסטוועגען טאָר מען נישט לייגען קיין אַרעסט אויף דער פֿרויס פֿערדינסט, אויב ס'שטייגט נישט איבער די סומע פון 100 גילדען.

הכנסה - שטייער

בלויז די צאָהלער, וועלכע האָבען הכנסה ביז 7 טויזענד גילדען אַ יאָהר, מעגען פאַר יעדען משפחה מיטגליד, וועלכען זיי האַלטען אויס, אַראָפּרעכענען צו 2 שטופען פון דער צאָהל־טאַבעלע.

די עלטער פון די אויסגעהאַלטענע קרובים איז נישט קיין מניעה צו גענוסען פון דער דאָזיגער הנחה.

די הכנסה פון בני־בית ווערט בעשטייערט צו־זאַמען מיט דער הכנסה פון קאָפּ פון דער פֿאַמיליע, אויב די משפחה - מיטגלידער ציהען זייער הכנסה פון פּראָפֿעסיאָנעלע בעשעפֿטיגונגען און אַר־בייטסלוינען, פון וועלכער ס'ווערט פון זיי אָפּגע־צויגען בעזונדער הכנסה - שטייער, ווערט זי נישט אַריינגערעכענט אין דער הכנסה פון קאָפּ פון דער פֿאַמיליע און ממילא נישט בעשטייערט צוזאַמען.

ליציטאַציעס

די ליציטאַציע, וועלכע דער פינאַנץ־אַמט דאַרף דורכפיהרען, רעכענט זיך פאַר נישט צושטאַנדגעקו־מען, אויב אין איהר בעטייליגט זיך בלויז אין לי־ציטאַנט.

אויף אַרבייטס - מכשירים טאָר נישט געלייגט ווערען קיין אַרעסט דורכן פינאַנץ־אַמט, אויף וויפיל דער בעל־חוב אַרבייט מיט דער האַנד.

מאָראַליטעט - צייגנישען

אַפילו ווען דער פֿערברעכער איז בעגאַנגען געוואָ־רען אויפֿן שטח פון אַן אַנדערער מלוכה און איז דאָרט גע'משפּט געוואָרען, ווערט אַריינגעצויגען אין פּוילישען שטראַף - רעגיסטער וועגען דעם אַ געהע־ריגע אַדנאָטאַציע, וואָס שטעלט שוין מיט זיך פאָר אַ געוויסע מניעה אַרויסצוגעבען דעם בעטרעפֿענדען אַן אַזוי גערופענע מאָראַליטעט־צייגניש.

פרייזען

דאָס מיניסטעריום פאַר אינערן־ענינים האָט פֿאַר־נאָנדערגעשיקט צו די אונטערליגענדע אָרגאַנען אַן אויספֿיהרליכען צירקולאַר אין וועלכען ס'ווערט אַל־זייטיג בעהאַנדעלט די פֿ־אַגע וועגען פּרייזען אויף אַרטיקלען פון אַלגעמיינעם געברויך.

לויט'ן דערמאָנטען צירקולאַר מוז אין יעדער פֿערקויף־שטעל זיך געפֿינען אַ פּרייז־קוראַנט, יעדער אַרטיקעל דאַרף בזעונדער בעצייכענט ווערען מיט אַ פּרייז, אויפ'ן פֿערלאַנג פֿין אַ קונה איז דער פֿערקוי־פֿער מחויב אויסצושטעלען אויף קנין אַ געגויען חשבון. ער איז אויך דעסולייבע; ער איז אויך דעם־גלייכען פֿערפֿליכטעט אויף די פֿאַרהאַנענע סחורות צו בעזיצען רעכנונגען.

די דאָזיגע כללים פֿערפֿליכטען אַלע פֿערקויפֿער, רעטיילייסטען פּונקט ווי הורטאָווניקעס.

נישט געוויסענהאַפֿטע קאָנקורענץ

אויב אויף די פֿלעשלעך איז געווען אויסגע־קריצט די פֿירמע, מעג אַפֿילו דער נאָכמאַכער פון דער פֿליסיגקייט האָבען צוגעקלעבט זיינע עטיקעטן; קאָן ער בעשטראָפֿט ווערען פאַר נישט געוויסענ־האַפֿטע קאָנקורענץ.

וועקסלען.

אַן'אויסשטעלונג פון אַ טובה וועקסעל קאָן זיך נישט דעקען מיטן טערמין, פֿערעלטערטקייט.

אומזאַץ־שטייער און פּאַטענטען

דער כלל, אַז מ'איז בעפֿרייט פון איבדוסטריע־שטייער, אויב מ'אַרבייט אַליין אָדער העכסטענס מיט דער הילף פון איין משפּחה־מיטגליד האָט נאָר אָנ־אָנווענדונג לגבי די מלאכות, וועלכע ווערען אַרומ־גענומען דורכ'ן אינדוסטריע (צעכען) געזעץ.

איבעריגענס בעציהט זיך אַפּילו די דאָזיגע הנחה בלויז צום שטייער פון אומזאַץ און נישט צו דער פֿליכט אויסצוקויפֿען אַ פּאַטענט.

אַמנעסטיע

אַ פֿערעפֿענטליכטע אַמנעסטיע איז גורם, אַז פון שטראָף־קאַטאַסטער זאָל אויסגעמעקט ווערען די אַדנאָטאַציע וועגען אַרויסגעטראָגענע שטראָפֿען.

עקזעקוציעס

מ'קאָן לייגען אַן אַרעסט אויף אַ חוב אַפּילו, ווען ער בעטרעפֿט ווייניגער ווי 100 זלאָטעס.

KINO TEATR
MIRAŻ
11 LISTOPADA 16
אָנהויב 4 נ'מ. און יום־טוב—12 בייטאָג.
גרויסער יום=טוב - פּראָגראַם!
Róża
לויט דעם בעקאַנטען ווערק פון
Stefan Żeromski.
אין די הויפּט־ראָל:
Eichlerówna,
Zacharewicz,
Znicz, Jaracz,
Samborski i in.

KONSUM
PRZY WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE S. A.

אונזערע פרינציפּען: נידריגע פרייזען, הויכע קוואליטעטען,
הערליכע בעדינונג האבען אונז פעראייביגט טויזענטער קליענטען

מיר בעטען די ג׳ הערען און דאמען, נישט פערפליכטענד צו קויפען, אונז צו בעזוכען, כדי זיך צו איבערצייגען, איבער דער ריכטיגקייט פון אונזערע פרינציפּען.
ראכאָשינער 54. צופאהר מיט טראמוואַי 10, 15 מיר שיקען איבער פעקלעך קיין סאוויעט-רוסלאנד אויפן גרונד פון א ספעציעלען אפמאך מיט דער פארשטעהערשאפט פון ז. ס. ר. ר. אינפאָרמאַציעס אויפן ארט

קלאנג-קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

היינט אוז פאלג. טעג!
„FURJA“
אין די הויפּט-ראָלען:
Sylvia Sidney

מעכטיגער פילם, רעזשי פון FRITZ LANG
היינט אוז פאלג. טעג!
(כ׳בין אומשולדיג)
אויסערן פראָגראַם: אַקטואליטעטען פון PAT און אַנדערע.
פרייזען פון די פּלעצער איף אלע סעאנסען פון 54 גר.

קלעפּסידרעס
ווערען אנגענומען
א גאנצען טאג און א גאנצע נאכט
אין דער אַדמיניסטראַציע פון
„נייעם פאלקסבלאט“
פיעטריקאווער 21, טעלעפאן 224-71
און ווערען אויסגעפערטיגט אין פערלויף פון איין שעה.

קליינע אנאנסן
1 זלאטי אַנ׳אָנאָנס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

צוליב ליקווידאציע צו פערקויפען א גומי-מאשין אין בעסטען צושטאנד. צו ערפאהרען ביי לאנגע, זאכאָדניא 17, וו. 15.

לאנגיעהריגער בוכהאלטער-בילאַנ־סיסט, שטייערן-ספעציאליסט, פיהרט בי־כער שטונדענווייז, ביליג, גאראנטירט פאר אנערקענען די ביכער, פּרימא רעפערענ־צען. אפערטען אין אדמיג. פאר "A. T." אדער טעלעפאן 226-39.

אפּצוגעבען.
פאר א פארפאלק אדער 2 פריליין
א שטוב מיט א קוך, קארידאר, בעקוועהמליכקייטען, באלקאן, 2. שטאק ביליג אפּצוגעבען.
אלעע 1-טער מאי 96, וו. 10.

BUCHALTER-PODATKOWIEC
na stanowisku zaprowadza i prowadzi księgi handlowe w większych i mniejszych przedsiębiorstwach. Sporządza bilanse. Organizuje również księgowość przebitkową. Za uznanie ksiąg gwarantuje kaucją. Opłata przystępna. LEON [illegible]RELL, Piotrk. 79, m. 40, tel. 145-64.

א רעליגיעזער יונגערמאן, פראק־טיצירטער בוכהאלטער, בעזיצט פוילישע שפּראך, זוכט א פּאסטען אדער אויך שטונדען בוכפיהרונג. — ערקונדיגען זיך קאמיענא 7, וו. 10, פראנט, 2. שטאק

וויכטיג פאר אלע!
גרינדליכע און פּראקטישע לעהרע פון בוכהאלטעריע, האנדלס-קארעספאנדענץ, אריטמעטיק אויך מאשין-שרייבען. פרייזן צוגענגליכע. איינשרייבונגען און בּיז שריפטען-ביורא פּולנאצנא 9.

א בוכהאלטער - ספּעציאליסט
נעמט אן צו פיהרען האנדעלס-ביכער גאראנטי, אז די ביכער וועלן אנערקענט ווערען. ערשטקלאסיגע רעפערענצען:
T. Bratkowski, Cieszyńska 7, m. 2 tel. 131-26.

Rutynowany nauczyciel
naucza w ciągu 3-ch miesięcy specjalną skróconą metodę mówić i pisać po polsku dorosłych. M. BRZEZINSKI. Wiad.: w cukierni „Karo“. Gdańska 45.

פרייע פּאסטענס

א טיכטיג פריילין קען זיך מעל־דען אין דער מלעטשארניע פּילסודסקיע־גאָ 39, קופערמאן.

ראקאלען

א בעקוועם ארט צו שלאפען פאר צוויי יונגעלייט, צעגעלניאנא 13 וו. 11.

אפּצוגעבען א בעקוועם ארט צו פיהרען אנ׳ארבייט, עווענטועל מיט שלא־פען, צעגעלניאנא 18, וו. 29. צו ער־פאהרען פון 9—5 נאכמ. אין 9—11 אוו.

א גרויס געשעפט אין בידגאשטש אין צענטרום שטאט, בעלד צו פערדינגען, זיך צו ווענדען אין לאדז, ביי לעווין, ליפאָווא 3.

---

2 קעלער - צימער טרוקענע אויף פיעטריקאווער צווישען שרודמיעסקא און לעגיאָנוב אין א גרויסען הויף אייגענען זיך אויף א לאגער פאבריקאט אדער עהנליכעס. אנפרעגען טעלעפאן 229-86.

א שטוב אויף א געשעפט זאַ־פארט אפּצוגעבען פיעטריקאווער 19, וואוינונג 16.

פערשידענעס

Buchalter-bilansista, podatkowiec organizuje i prowadzi księgowość i sporządza bilanse. Opłata niska i dostępna dla każdego przedsiębiorstwa. Telefon 232-70 do g. 11 rano, od 3—5 po poł.

צווערן-מאשין. א קליינע צווערן־מאשין, אייזערנע אדער הילצערנע צו קויפען. אפערטע „צווערן-מאשין“ אין אדמינ.

בעקומען אויסצייכנונגען און א גאלדענעם מעדאל אויף די אויסשטעלונגען אין די גרעסטע שטעדט פון אייראָפּא און אין תל-אביב (ארץ-ישראל)

פאָדערט אין אלע אפּטייקען, אפּטייק-סקלאדן און פארפומעריעס.
Fabr. Chem. Kosm.
„Pharmachemja“, Bydgoszcz.

וויכטיג פאר אלע!

גריפבויגען, ראנטערטען, רעכנונגען, מעמאראנדומס, חתונה-קארטען, אזוו. עטיקעטען.
מיטען-עטיקעטען, מאס-ביכער, ברוים-עטיקעטען, פּריקא-עטיקעטען, שפּריטה באגראדא" אזן כווינאריושען,
מיט די מאדערנסטע שריפטען
די שנעל-דרוקעריי
בראמבערג
לאדז, צעגעלניאנא 8 טעל. 255-09

Dr. med.
GUSTAW KOHN
געוועזענער אסיסטענט פון דעם גינעקאלאָגי־שען קליניק אין פאריז.
ספּעצ. פאר פרויען - קראנקהייטען און שוואנגערשאפט).
ספעצ. פון הייזען אונפרוכטבארקייט.
נעהמט אן אין לאדז
פּילסודסקיעגא 51, טעל. 170-03
נעהמט אן פון 8—10 און פון 4—8 אווענט

Dr. B. Hurwicz
Choroby skórne i weneryczne
Piotrkowska 10
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב — פון 8 1 בייטאג

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ: פאר נירען בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
צוריקגעקעהרט

DR. MED.
G. GERSZTAJN
ספּעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אן פון 11—2 און פון 5—8.30 אוו

צו דער אויפמערקזאמקייט פון די ג׳ דאמען!
שיינט אייערע האר!
ווארפט אפּ זעמפל. פליסיגקייטען פון אנאנימער פּראדוקציע פערלאנגט פון אייער פריזיער, ער זאל מאכען א דויערהאַפטיגע אנדולאציע נור מיט דער פליסיגקייט
ORIGINAL-WELLA
Original-Wella בעשיצט וארגפעלטיג אייערע האר געגן פערניכטונג.
מ׳בעט אכטונג צו געבען אויף די פאבריקס-מארקע WELLA

וויכטיג פאר ברוך-קראנקע

(רופּטורען) זאווי פון פערקרימונגען פון רוקען-ביין (הויקערס), פאראליזשען, ביין-שווינדזוכט, פּלאטפיס און פערשידענע אנדערע פערקריפּלונגען-ליידענדע.
פאר פערשידענע ארט רופּטורען פערעלטערטע און די געפערליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער ספּעציעלע ארטאפעדישע הייל-באנדאזשען לויט מיין מע־טאדע היילן און בעזייטיגען ראדיקאל יעדן איינציגן ברוך.

ביי מאגען און קישקע - זענקונג ספּע־ציעלע אינדיווידועל צוגעפּאסטע לייב-הייל-באנדא־זשען.
פאר הויקערס ספּעציעלע קארסעטען און גלייכהאלטערס.
געגען ביין-שווינדזוכט ספּעציעלע אר־טאפעדישע אפּאראטען פון אלע סיסטעמען.
געגען שמערצענדע פּלאטפיס ספּע־ציעלע ארטאפעדישע איינלאגען לויט גיפּס-מאדעלען.
געגען קרומע אדערן ספּעציעלע גומי־שטרימף לויט מאס.
קינסטליכע הענד און פיס
ספּעציעלע הייל-ארטאפּעדישע אנשטאלט
ספּעצ. ארטאפּעד
א. פעטריקעוויטש, לאדז
9 פּיראמאוויטשא 9, טעל. 177-09 (פריהער אלגינסקא)
אכטונג! קראנקע מוזען זעלבסט ערשיינען.
טויזענטער דאנקזאגונגען קענען בעוויזען ווערען

די ביליגסטע קוועלע
פון אלערארט
ניי-מאשינען,
שיילען, נאדלען אז"וו איז ביי
Skład maszyn do szycia
Singer i Lachman
Łódź, Zydowska 2,
telefon 246-73.

Dr. med
J. Nadel
ספּעציאליסט פון אקושעריע- און פרויען-קראנקהייטען
אנדזשעיא 4, טעל. 228-92.
נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 אוו.
אין דער לעטשניצע בזשעזשינער 11 פון 12 ביז 1 בייטאג.

Dr. med.
P. Braun
ספּעצ. פאר טריפּער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
צעגעלניאנא 4, טעל. 100-57
נעמט אן פון 8—2 מיטאג און פון 4—9 אוו.
ספּעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע פרייזען

Dr. med.
E. WAJNBERGOWA
אויגען-קראנקהייטען
Dr. med.
M. WAJNBERG
נערווען-קראנקהייטען
האבען זיך איבערגעצויגען אויף
LEGJONÓW 3 (Zielona)
tel. 172-20.

לעטשניצע
פאר וועבעריש-קראנקע
מענער - שוואכע און הויט-קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספּעציאליסטען
פּיעטריקאווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אווענט.
פרויען און קינדער נעמט אן א פריידאָסטאָ פון 11-1 און פון 5-7 אווענט.
א בעראטונג 3 זל.

ד״ר העלצער
ספּעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער - שוואכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענט
זונטאג פון 10—2 מיטאג.
פאר פרויען – א ספּעציעלער ווארטע-זאל
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

אנאנסען-פרייזען:
[illegible] טעקסט — 18 גר. פרייטאג און ערב יו״ט — 24 גר.
[illegible] טעקסט — 12 גר. פרייטאג און ערב יו״ט — 18 גר.
פאר א מילימעטער-שורה אין דער זייט 10 שפּאלטען.

אבאנאמענטס-פרייזען:
אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפּטראגען אהיים.
אויף דער פּראָווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 7 זלאטעס א חודש; אמעריקא — 2 דאלאר א חודש.

אין טעקסט — 40 ר. פרייטאג און ערב יו״ט — 60 גר. פאר א מילימעטער-שורה. אין דער זייט 4 שפּאלטען. נעקראלאגען: 20 גראשען א מילימעטער שורה (אין דער זייט 10 שפּאלטען). קליינע אנאנסען ביז 15 ווער־טער 1 זל., יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גראשען. אויסער דער שטאט 50 פּראצ. טייערער. אויסלאנד 100 פּראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט.

מעהלערען וועלכע אנדערען נישט פּרינציפּיעל דעם אינ־האלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרו־קען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס. פאר׳ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז די פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראַ־ציע איז אפען בייטאג און ביינאכט אהן איבעררייס.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman.
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.